

HANDLINGSPLAN FOR FRILUFTSLIV FOR OPPLAND 1994-99	Rapportnr.: 7/94
	Dato: 29.04.94
Forfatter(e): Grete Kongshaug og Elisabeth Sæthre	Faggruppe: Naturforvaltning
Prosjektansvarlig(e): Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen	Område: Oppland
Finansiering: Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen	Antall sider: 62
Emneord: Friluftsliv, satsingsområder, tiltak	ISSN-nummer: 0801 - 8367
<p>Sammendrag:</p> <p>Handlingsplan for friluftsliv for Oppland 1994-99 er utarbeidet som en oppfølging av St. meld. nr. 40 (1986-87) "Om friluftsliv" (friluftslivsmeldingen) og Direktoratet for naturforvaltnings handlingsplan "Friluftsliv mot år 2000".</p> <p>Planen beskriver status og utfordringer for og virkemidler, aktører og samarbeid i friluftslivsarbeidet i Oppland. Planen angir prioriterte satsingsområder og tiltak for å følge opp hovedmålsettingene i friluftslivsmeldingen;</p> <ul style="list-style-type: none"> - friluftsliv for alle - friluftsliv i dagliglivet - friluftsliv i harmoni med naturen <p>samtidig som en tar hensyn til lokale forhold og status for friluftslivsarbeidet i Oppland. Planen vil være retningsgivende for arbeidet med friluftsliv både på fylkes- og kommunalt/lokalt nivå. Planen har et tidsperspektiv fram mot år 2000.</p> <p>Planen bør følges opp med en kommunal plan og tiltak på lokalt/kommunalt nivå.</p>	
<p>Referanse: Kongshaug, G. og Sæthre, E. 1994. Handlingsplan for friluftsliv for Oppland 1994-99. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen, Rapport nr. X/94, 59s + vedlegg.</p>	

**Fylkesmannen i Oppland,
miljøvernavdelingen**

Statsetatenes hus, 2600 Lillehammer, Telefon: 61 26 60 00 Telefax: 61 26 61 67

FORORD

I det følgende presenteres "Handlingsplan for friluftsliv for Oppland 1994-99". Planen er utarbeidet som en oppfølging av Direktoratet for naturforvaltnings plan "Friluftsliv mot år 2000" og vil være retningsgivende for friluftslivsarbeidet i Oppland fram mot år 2000.

Planen er delt i fire hoveddeler. Del I gir en beskrivelse av status og utfordringer for friluftslivet og friluftslivsarbeidet i fylket. I del II beskrives satsingsområder som utifra overordnede retningslinjer og status for fylket bør prioriteres for å bidra til å nå de overordnede målene for friluftslivsarbeidet. I tredje del gis en kort beskrivelse av aktørene på fylkesnivå og oversikt over tilgjengelige virkemidler i friluftslivsarbeidet. Til slutt gis i fjerde del en prioritert oversikt over aktuelle tiltak som bør gjennomføres for å oppfylle målsettingene for arbeidet.

Planen er utarbeidet av fylkesmannens miljøvernavdeling i samarbeid med en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen har bestått av Elin Wøien, Oppland fylkeskommune, kulturretaten (fylkeskommunen), Berit Fiksdal, Dovre kommune (kommunene), Asbjørn Månrum (friluftslivsorganisasjonene) og Jon Opheim, Statskog (grunneierorganisasjonene). Arbeidsgruppen takkes for nyttige kommentarer underveis i prosessen. Grete Kongshaug og Elisabeth Sæthre, fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen har skrevet rapporten.

I tillegg til presentasjon og diskusjon i arbeidsgruppen er utkast til satsingsområder og tiltak forelagt et bredt utvalg aktuelle etater, friluftslivsorganisasjoner og grunneierorganisasjoner for kommentarer. Takk også til dem som har kommet med kommentarer i disse rundene. Planen ble sendt på høring til kommunene, aktuelle etater, friluftslivsorganisasjoner og grunneierorganisasjoner på fylkesnivå og Direktoratet for naturforvaltning i perioden 24.01. - 10.03.94. En rekke nyttige kommentarer fra denne runden er innarbeidet i planen.

Rapporten er finansiert av fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen.

Lillehammer 29.04.94

Per Svardal
Fylkesmiljøvernssjef

Elisabeth Sæthre
Konsulent

INNHALDSFORTEGNELSE

DEL I - STATUS OG UTFORDRINGER	5
1. INNLEDNING	6
1.1 Definisjon	6
1.2 Prioriterte friluftslivsaktiviteter	7
2. ARBEIDET MED PLANEN	8
3. STATUS OG UTFORDRINGER FOR FRILUFTSLIVET I FYLKET	9
3.1 Friluftslivsmulighetene i Oppland	9
3.2 Status og utfordringer for kommunenes arbeid	11
3.3 Status og utfordringer for fylkesmannens arbeid	13
3.4 Status og utfordringer for fylkeskommunens arbeid	14
3.5 Status og utfordringer for andre offentlige etaters arbeid	15
3.6 Status og utfordringer for friluftslivsorganisasjonenes arbeid	16
3.7 Status og utfordringer for grunneierorganisasjonenes arbeid	17
3.8 Status og utfordringer for Statskog Opplands arbeid	17
3.9 Status og utfordringer for Fjellstyrene i Opplands arbeid	17
DEL II - SATSINGSOMRÅDER	19
4. SATSINGSOMRÅDER	20
4.1 Stimulering til friluftsliv (Friluftsliv for alle)	21
4.1.1 Barn og unge	22
4.1.2 Flere aktive friluftslivsutøvere	22
4.1.3 Økt bruk av opparbeidede friluftsområder, stier og løyper	23
4.2 Arealforvaltning (Friluftsliv i dagliglivet)	23
4.2.1 By- og tettstedsnære områder	23
4.2.2 Kulturlandskap	24
4.2.3 Større sammenhengende naturområder	24
4.2.4 Strandsoner	25
4.3 Et naturvennlig friluftsliv (Friluftsliv i harmoni med naturen)	25
4.3.1 Nye aktiviteter	25
4.3.2 Slitasje og forstyrrelser	26
4.3.3 Naturvennlig tilrettelegging	26
4.3.4 Holdninger hos friluftslivsutøvere	26

DEL III - AKTØRER, VIRKEMIDLER OG SAMARBEID I	27
FRILUFTSLIVSARBEIDET	
5. AKTØRER	28
6. VIRKEMIDLER	29
6.1 Administrative og juridiske virkemidler	29
6.1.1 Lover, forskrifter og rikspolitiske retningslinjer	29
6.1.2 Fylkesmannens virkemidler	32
6.1.3 Fylkeskommunens virkemidler	32
6.1.4 Andre offentlige etaters virkemidler	32
6.1.5 Friluftslivsorganisasjonenes virkemidler	33
6.1.6 Grunneierorganisasjonene og Statskogs virkemidler	33
6.2 Økonomiske virkemidler	33
6.2.1 Fylkesmannens virkemidler	33
6.2.2 Fylkeskommunens virkemidler	35
6.2.3 Andre offentlige etaters virkemidler	35
6.2.4 Friluftslivsorganisasjonenes virkemidler	36
6.2.5 Grunneierorganisasjonene og Statskogs virkemidler	36
6.3 Informative virkemidler	36
6.3.1 Fylkesmannens virkemidler	36
6.3.2 Fylkeskommunens virkemidler	37
6.3.3 Andre offentlige etaters virkemidler	37
6.3.4 Friluftslivsorganisasjonenes virkemidler	37
6.3.5 Grunneierorganisasjonene og Statskogs virkemidler	37
7. SAMARBEID	37
DEL IV - TILTAK	41
8. OVERSIKT OVER AKTUELLE TILTAK SOM DET BØR ARBEIDES	42
MED I PLANPERIODEN	
8.1 Tiltak som dekker flere satsingsområder	44
8.2 Stimulering til friluftsliv (Friluftsliv for alle)	47
8.2.1 Barn og unge	47
8.2.2 Flere aktive friluftslivsutøvere	49
8.2.3 Økt bruk av opparbeidede friluftsområder, stier og løyper	50
8.3 Arealforvaltning (Friluftsliv i dagliglivet)	51
8.3.1 By- og tettstedsnære områder	51
8.3.2 Kulturlandskap	52
8.3.3 Større sammenhengende naturområder	53
8.3.4 Strandsoner	54

8.4	Et naturvennlig friluftsliv (Friluftsliv i harmoni med naturen)	56
8.4.1	Nye aktiviteter	56
8.4.2	Slitasje og forstyrrelser	57
8.4.3	Naturvennlig tilrettelegging	59
8.4.4	Holdninger hos friluftslivsutøverne	60
9.	LITTERATUR	61
	Vedlegg	62

DEL I - STATUS OG UTFORDRINGER

1. INNLEDNING

For å følge opp tilrådingene i Stortingsmelding nr. 40 (1986-87) "Om friluftsliv" kreves innsats både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Det er behov for en samordning av denne innsatsen for å nå målene og utnytte ressursene i friluftslivsarbeidet på en best mulig måte. Direktoratet for naturforvaltnings handlingsplan "Friluftsliv mot år 2000" representerer en oppfølging av friluftslivsmeldingen på nasjonalt nivå. I denne planen forutsettes det at det skal utarbeides fylkesvise handlingsplaner for friluftsliv. De fylkesvise planene vil i neste omgang danne grunnlag for revisjon av den nasjonale handlingsplanen.

I forbindelse med virksomhetsplan for fylkesmennenes miljøvernavdelinger for 1993 ble det fra Direktoratet for naturforvaltning satt krav om at det skulle utarbeides en handlingsplan for friluftsliv i løpet av 1993. Kravet om gjennomføring i 1993 må ses i sammenheng med at 1993 er friluftslivets år. Det ble forutsatt at planen skulle utarbeides i samarbeid med aktuelle etater og organisasjoner med ansvar for friluftsliv på fylkesnivå.

Formålet med en handlingsplan for friluftsliv for Oppland er å angi prioriterte satsingsområder og tiltak for å følge opp hovedmålsettingene i friluftslivsmeldingen samtidig som en tar hensyn til lokale forhold og status for friluftslivsarbeidet i Oppland.

Satsingsområdene vil være retningsgivende for arbeidet med friluftsliv både på fylkes- og kommunalt/lokalt nivå. Planen beskriver tiltaksområder og tiltakstyper som bør prioriteres for å følge opp satsingsområdene. Planen gir en prioritert oversikt over tiltaksområder og tiltakstyper som det bør arbeides med i perioden fram mot år 2000. Planen bør følges opp med en kommunal plan og tiltak på kommunalt nivå. Friluftsliv bør innarbeides i kommunal planlegging som en integrert del av miljøvernarbeidet, og bør sees i sammenheng med Kulturdepartementets krav om plan for friluftslivsanlegg som grunnlag for å få tippemidler. En helhetlig integrering av både stimulerings- og arealsiden i kommunal planlegging vil styrke mulighetene for å få statlige friluftslivsmidler.

1.1. Definisjon

Friluftsliv er et begrep som omfatter mange aktiviteter og brukes av mange aktører. En handlingsplan for friluftsliv må derfor omfatte et bredt spekter av aktører og aktiviteter. Det er samtidig nødvendig å foreta en grensedragnings i forhold til aktiviteter som reiseliv, idrett, motorferdsel i utmark osv. Foruten en slik grensedragnings er det nødvendig å klargjøre hvilke aktiviteter innenfor friluftslivsbegrepet som er ønskelig å prioritere og hvilke som bør reguleres og eventuelt begrenses.

Utgangspunktet for en definisjons av friluftsliv finner vi i St. meld nr. 40 (1986-87) "Om friluftsliv". Her defineres friluftsliv som "opphold og fysisk aktivitet i friluft med sikte på miljøforandring og naturopplevelse". Ut fra denne definisjonen er det fastsatt at: "det skal legges vekt på en kjerne av ikke konkurransepregete, ikke motoriserte fritidsaktiviteter som drives på allment tilgjengelige, naturpregete områder." Det overordnede målet for friluftslivsarbeidet er uttrykt slik: "Alle skal i sin hverdag ha gode muligheter til å drive

friluftsliv som en helse- og trivselsskapende, naturvennlig fritidsaktivitet".

Foruten definisjonen av friluftsliv er "Lov av 28. juni 1957 om friluftslivet" (friluftsløven) sentral for utøvelsen av friluftsliv i Norge. Friluftsløven stadfester retten til fri ferdsel i utmark (allemannsretten) og gir friluftslivsutøverne rettigheter og plikter.

1.2. Prioriterte friluftslivsaktiviteter

Med utgangspunkt i friluftslivsmeldingens definisjon av friluftsliv, kan ulike enkle aktiviteter i nærmiljøet, turgåing, fiske, jakt, bærplukking osv. klart defineres som friluftsliv. Idrettskonkurranser, guidede bussturer for turister, helikopterturer til fjelltopper, snøscooterturer, innendørs klatring o.l. vil tilsvarende klart falle utenfor friluftslivsbegrepet.

Mellom disse ytterpunktene finnes en rekke aktiviteter som av ulike grunner befinner seg i et grenseland i forhold til hva som bør defineres som friluftsliv. Videre vil flere aktiviteter omfattes av friluftslivsbegrepet, men være av en slik karakter at de er mindre aktuelle å prioritere. Ved fordeling av ressurser for å tilrettelegge/stimulere til friluftsliv, vil det enkle friluftslivet bli prioritert. Det friluftslivet som ikke krever kostbart utstyr, omfattende fysisk tilrettelegging eller annen form for "inngangsbillett", vil bli prioritert fordi det er det mest naturvennlige friluftslivet og fordi det i størst grad vil være tilgjengelig for alle, uavhengig av alder, mobilitet, økonomi osv.

Idrettsaktivitet vil stort sett defineres som friluftsliv når det er snakk om treningsaktivitet som joggeturer, skiturer o.l. i friluft, mens rene konkurranser vil falle utenfor friluftslivsbegrepet. Reiselivsprodukt/betalingssturisme som f.eks. organiserte raftingturer, elgsafari, ulike "høystandard" turopplegg o.l., vil være aktiviteter i grenseland mellom friluftsliv og reiseliv og kunne omfattes av begge begrepene. Slike aktiviteter i grenseland kan være prioriterte dersom det er enkle aktiviteter med små utstys- og tilretteleggingskrav som i liten grad gir konflikt med andre naturforvaltningsinteresser. Ulike typer organiserte opplegg som krever omfattende fysisk tilrettelegging, trekker mye folk til sårbare områder, fører til terrengslitasje og forsøpling og/eller krever bruk av motoriserte hjelpemidler, vil imidlertid ikke bli prioritert.

I noen tilfelle vil det kunne oppstå konflikt mellom friluftsliv og naturforvaltningsinteresser, eller mellom ulike typer av friluftslivsaktiviteter. I konflikt mellom ulike typer av friluftslivsinteresser/aktiviteter vil de aktivitetene med minst krav til utstyr og tilrettelegging bli prioritert. Aktiviteter som i stor grad kommer i konflikt med naturforvaltningsinteresser bør begrenses og reguleres/kanaliseres. Gjennom planlegging og soneinndeling bør det kunne legges til rette for et bredt spekter av aktiviteter. Gjennom soneinndeling kan ulike typer aktiviteter med store krav til tilrettelegging samles i enkelte felles områder og derved unngå at disse kommer i konflikt med enklere aktiviteter.

2. ARBEIDET MED PLANEN

Arbeidet med en handlingsplan for friluftsliv for Oppland startet opp med to idèdugnader høsten 1992. Det var da en idèdugnad med viktige organisasjoner og etater på fylkesnivå og en idèdugnad internt i fylkesmannens miljøvernaveiding. På idèdugnadene ble det forsøkt gjort opp en status for friluftslivsarbeidet med beskrivelse av aktuelle problem og utfordringer samt diskutert/beskrevet aktuelle tiltak for å takle utfordringene. På idèdugnaden for organisasjonene og etatene på fylkesnivå ble de enkelte utfordret til å definere tiltak/utfordringer de selv ønsket å ta ansvar for. Idèdugnadene har vært utgangspunktet for beskrivelse av aktuelle tiltak.

For 1993 ble det satt som krav fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) til fylkesmannens miljøvernaveiding at det skulle utarbeides en handlingsplan for friluftsliv. I løpet av våren 1993 utarbeidet DN et forslag til mal for planen. Denne malen er brukt som grunnlag for den foreliggende planen, men med enkelte justeringer. Den foreliggende planen er delt i fire hoveddeler. Del I gir en beskrivelse av status og utfordringer for friluftslivet og friluftslivsarbeidet i fylket. I del II beskrives satsingsområder som utifra overordnede retningslinjer og status for fylket bør prioriteres for å bidra til å nå det overordnede målet for friluftslivsarbeidet. I tredje del gis en kort beskrivelse av aktørene og oversikt over tilgjengelige virkemidler i friluftslivsarbeidet. Til slutt gis i fjerde del en prioritert oversikt over aktuelle tiltaksområder og tiltakstyper det bør arbeides med for å oppfylle målsettingene for arbeidet. I forhold til den foreslåtte malen er det særlig gjort justeringer m.h.t. beskrivelse av tiltak. Den foreliggende plan for Oppland beskriver tiltaksområder og tiltakstyper for organisasjoner og etater på fylkesnivå samtidig som den beskriver aktuelle tiltaksområder og tiltakstyper også for arbeidet på kommune/lokalnivå. På denne måten er den mer direkte retningsgivende og idèskapende også for arbeidet på kommune- og lokalnivå enn den ville vært bare med satsingsområdene som rettesnor.

På møte med organisasjonene og etatene på fylkesnivå 10. august 1993, ble det vedtatt å nedsette en arbeidsgruppe med representanter fra de forskjellige organisasjonene og etatene som skulle bistå fylkesmannen i arbeidet med handlingsplanen. Arbeidsgruppen har vært sammensatt med en representant fra: kommunene, fylkeskommunen, friluftslivsorganisasjonene og grunneierorganisasjonene. Foruten at utkast til deler av planen fortløpende ble presentert arbeidsgruppen, ble forslaget til satsingsområder og tiltak forelagt aktørene, inklusive kommunene for eventuelle merknader. Til satsingsområdene kom det merknader kun fra Vågå kommune og naturvernforbundet i Oppland. Disse støttet begge i hovedsak valget av satsingsområder.

Til tiltakene kom det merknader fra kommunene Skjåk, Vågå, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Øyer og fra Mjøsen skogeierforening og Oslo og omland friluftsråd.

Alle kommentarer underveis i prosessen er vurdert og i stor grad innarbeidet i planen. Et fullstendig planutkast ble sendt på høring til alle aktørene med frist for uttale 10. mars 1994. Det kom inn merknader fra i alt 19 kommuner, inklusive 4 kommuner der kun fjellstyret hadde merknader. Fra fylkesnivået kom det merknader fra Oppland fylkeskommune; kulturseksjonen, seksjon plan- og utvikling og fylkesfriluftsnemda, fjellstyrene i Oppland, NJFF-Oppland, Oppland bondelag og Oslo og Omland Friluftsråd. I

den grad det har vært mulig og ikke i strid med målsettingene for planen, er merknadene innarbeidet i den endelige planen.

Det ble utarbeidet i alt tre ulike spørreskjema, et for kommunene/fylkeskommunen (vedlegg 3), et for grunneierorganisasjonene (vedlegg 5) og et for andre organisasjoner og etater (vedlegg 4) for å innhente opplysninger om status for friluftslivsarbeidet i fylket. Med utgangspunkt i spørreskjemaene ble det utført telefonintervju. Notater fra telefonintervjuene har vært grunnlag for beskrivelsen av status for friluftslivsarbeidet i kommunene, etatene og organisasjonene. Beskrivelsen av aktører og virkemidler er også gjort på grunnlag av utarbeidede spørreskjema og telefonintervju. I høringsrunden kom det merknader/ønske fra mange kommuner om endringer i beskrivelsen av arbeidet i egen kommune. Disse merknadene er innarbeidet i planen.

Fylkesmannens miljøvernavdeling har vært hovedansvarlig og sekretariat for arbeidet med handlingsplanen.

3. STATUS OG UTFORDRINGER FOR FRILUFTSLIVET I FYLKET

En detaljert oversikt over organisering, status og utfordringer for arbeidet i de enkelte kommunene, etatene og organisasjonene er gitt i vedlegg 3-5. I de følgende kapitler beskrives friluftslivsmulighetene (3.1) og et sammendrag av organisering, status og utfordringer for friluftslivsarbeidet totalt sett i kommunene (3.2) etatene (3.3-3.5) og organisasjonene (3.6-3.7).

3.1. Friluftslivsmulighetene i Oppland

Friluftslivet i Oppland kan grovt beskrives som friluftslivet

- i og ved byer og tettsteder
- i jordbrukslandskapet/kulturlandskapet
- i skogområdene
- på og langs vann og vassdrag
- i fjellet

Friluftsliv i og ved byer og tettsteder og i kulturlandskapet har stor betydning over hele fylket, men særlig i de søndre delene og i hoveddalførene. Dette skyldes i hovedsak at det er i disse områdene hovedtyngden av befolkningen bor. I dal- og fjellbygdene har kulturlandskapet stor betydning i turist-/reiselivssammenheng.

Tilsvarende gjelder vassdragenes betydning for friluftslivet. Størstedelen av Opplands befolkning bor nær vann/vassdrag. Tradisjonelt har imidlertid særlig byene "vendt ryggen" til vannet. I dalførene har veitrasèer mange steder begrenset tilgangen til vassdraget. Utviklingen i forhold til vann og vassdrag tilsier at det er av vesentlig betydning å ivareta mulighetene som ennå finnes. Samtidig bør en ved fysiske tilretteleggingstiltak utnytte et potensiale for økt bruk av vassdragsnære områder til friluftsliv.

Skogområder av stor betydning for friluftslivet finner vi i første rekke i de søndre delene av fylket. Her finner vi et mer småkupert landskap med skogkledde åser i motsetning til det grovkuperte landskapet og fjellområdene i nord. Skogbeltet i dalførene har tradisjonelt vært lite benyttet til friluftsliv og bør kunne utnyttes bedre enn det som er tilfellet i dag. Opplevelsesverdien knyttet til skogbeltet og særlig fjellskogen, kan i mange tilfelle være vel så stor som for de tradisjonelt mer benyttede snaufjellsområdene. Med en fokusering på og eventuelt bedring av mulighetene for ferdsel, vil skogområdene kunne få økt betydning særlig for det daglige friluftsliv i nærmiljøet også i dalførene.

For ferdsel i skogområdene er forholdet til skogsdriften av stor betydning. Det bør særlig legges vekt på at en ved hogst unngår å ødelegge eksisterende stier og råk. I tettstedsnære områder bør det også være aktuelt å ta andre særlige hensyn til friluftslivet, f.eks. ved mindre og ryddigere hogstflater, ved å drive plukkhogst o.l. Eksisterende skogsbilveier kan være positive for friluftslivet særlig dersom de stenges for biltrafikk. Skogsbilveier representerer imidlertid tung tilrettelegging. Friluftslivsupplevelsen knyttet til skogsbilveier vil aldri kunne erstatte friluftslivsupplevelsen knyttet til stier og mindre råk og er i utgangspunktet generelt ikke et ønskelig friluftslivstiltak.

I de nordre delene av fylket finner vi fjellområder av stor betydning for både friluftslivs- og naturforvaltningsinteressene med bl.a. flere nasjonalparker. Dette er områder med nasjonal og internasjonal friluftslivsverdi som hvert år trekker turister fra både inn og utland. Særlig gjelder dette området i og rundt Jotunheimen nasjonalpark. Konsentrasjonen av nasjonalt viktige friluftslivsområder i nordre del av fylket framgår av vedlagte (vedlegg 1) oversikt over friluftslivsområder som av fylkesmannen er vurdert å ha nasjonal eller stor regional verdi. I forvaltningen av disse områdene vil det være sentralt å bevare områdene slik de framstår i dag uten ytterligere tekniske inngrep og forstyrrelser som kan redusere områdenes verdi for eksisterende bruk. Fjellområdene utenom i Skjåk kommune er vesentlig statsalmenning som forvaltes i samarbeid mellom Statskog og lokale fjellstyrer.

Denne oversikten (vedlegg 1) viser videre at det særlig i de midtre deler av fylket finnes en rekke reiselivsområder. Dette er områder som har stor regional betydning fordi mange mennesker fra et stort geografisk område bruker områdene til friluftsliv. Områdene har i hovedsak betydning som turområder og kjennetegnes ved at de til tross for tung tilrettelegging har store fjell- og skogområder med tildels urørt natur i umiddelbar nærhet. I den videre utvikling av disse områdene vil det være av stor betydning å ivareta kvalitetene som ligger til grunn for dagens bruk av områdene.

Foruten de naturgitte forholdene har tilbud om ulike friluftslivsaktiviteter betydning for mulighetene til å drive friluftsliv. Friluftsliv utøves i stor grad i uorganisert form, men også i like stor grad som organiserte turer, speideraktiviteter sykkelturer, kanoturer osv. Deltagelse i organiserte friluftslivsaktiviteter kan i mange tilfelle være en innfallsport til å kunne drive på egen hånd seinere. Dette gjelder særlig fordi mange av friluftslivsorganisasjonene har barn og unge som en viktig målgruppe. Friluftslivsorganisasjonene og aktiviteter i regi av disse utgjør således et viktig bidrag til å bedre friluftslivsmulighetene for mange mennesker. Med stimulering til friluftsliv spesielt for barn og unge som et prioritert satsingsområde, vil friluftslivsorganisasjonene også framover spille en sentral rolle i friluftslivsarbeidet.

Grunneierne og deres organisasjoner samt fjellstyrene spiller en viktig rolle bl.a. som forvalter av jakt- og fiskerettigheter. Grunneierne har også rett til å nekte ulike fysiske inngrep som offentlige myndigheter og andre ikke har styring med og til å begrense motorferdsel i utmark. I Oppland arbeides det bl.a. mye med å bedre mulighetene for fritidsfiske og jakt gjennom organisering av jakt- og fiskekortområder og ulike informasjonstiltak i tilknytning til dette. I dette arbeidet spiller grunneierne og deres organisasjoner en avgjørende rolle.

Sist, men ikke minst vil ulike fysiske tilretteleggingstiltak, kart og annen informasjon ha betydning for friluftslivsmulighetene. Fysiske tilretteleggingstiltak har særlig betydning der friluftslivsmulighetene er redusert som følge av ulike inngrep. Det har vært gjort mye bra arbeid med ulike former for tilrettelegging i Oppland, men dette arbeidet vil fortsatt være viktig framover. I dette arbeidet er kommunene i samarbeid med lokale lag og organisasjoner de viktigste utøverne.

3.2. Status og utfordringer for kommunenes arbeid

Det politiske ansvaret for friluftslivsarbeidet er i så godt som alle kommunene lagt enten til hovedutvalg for kultur eller hovedutvalg for miljø. Det er omtrent halvparten av kommunene på hver løsning. Administrativt er ansvaret i de fleste kommunene plassert hos miljøvernrådgiver eller hos denne i samarbeid med kulturetat, teknisk etat eller kommuneplanlegger.

I de fleste kommunene utgjør hovedtyngden av innsatsen arbeid med fysisk tilrettelegging av turstier, skiløyper, bade- og fiskeplasser. Særlig tilrettelegging av turstier synes å være gjennomført i større eller mindre omfang i de fleste kommunene.

Et mindre antall kommuner har overordna planer og strategier for friluftslivsarbeidet. Flere påpeker behov for slike planer, mens andre viser til at friluftslivsarbeidet fungerer rimelig bra uten planer. 11 kommuner (Gjøvik, Lesja, Nord-Fron, Ringeby, Gausdal, Gran, Nordre Land, Sør-Aurdal, Nord-Aurdal, V. Slidre og Ø. Slidre) oppgir at planarbeid utgjør en viktig del av arbeidet. Øyer og Søndre Land kommuner påpeker mangelfull innsats med planarbeid, mens Nord-Fron, Gausdal, Jevnaker, Nord-Aurdal og Vang ser planarbeid som en viktig utfordring framover. Det er utarbeidet egne friluftslivsplaner i kommunene Gausdal, Lillehammer, Gjøvik og Sør-Aurdal. I Ringeby kommune er det utarbeidet en egen fisketiltaksplan. Flere kommuner er imidlertid i gang med slike planer. I mange kommuner er friluftsliv tema i kommunedelplaner, miljø- og naturressursprogram, utmarksplan e.l.

Det er for flere av de større vassdragene utarbeidet vassdragsplaner e.l. der friluftsliv er behandlet i større eller mindre grad. Det er ferdig planer for vassdragene: Hunselva, Lenaelva, Vigga, Randsfjorden, Sjoa og Lågen med prosjektet "Friluftsliv Reiseliv Lågen" som et eget oppfølgingsprosjekt. Det arbeides med plan for Otta, Begna og Gausa.

Som oppfølging av denne fylkesfriluftslivsplanen er det aktuelt å utarbeide friluftslivplaner i de enkelte kommunene. Slike planer vil kunne gi et bedre grunnlag for kommunens eget

friluftslivsarbeid samt være et viktig grunnlag for tildeling av tilskuddsmidler. Slike planer bør imidlertid være tilpasset behovet i den enkelte kommune og bør kunne være alt fra omfattende kommunedelplaner til enklere tiltaksplaner. I arbeidet med konkrete kommunale tiltaksplaner, må det legges vekt på å sette av kommunale midler til de ulike tiltakene. Dette vil gjelde både kommunens egne tiltak, men også tiltak som er avhengig av statlig støtte. Støtte over statlige tilskuddsordninger krever i de aller fleste tilfeller en kommunal egenandel. Kommunale friluftsplaner må i tillegg til arealforvaltning og fysiske tilretteleggingstiltak også omfatte strategier og tiltak innen informasjon og stimulering til friluftsliv. Satsingsområdene fastsatt i fylkesfriluftsplanen vil måtte nedfelles i slike kommunale planer. Arbeidet med en slik plan bør ses i sammenheng med kulturdepartementets plankrav i tilknytning til ordningene med fordeling av tippemidler til idretts- og friluftsanlegg.

Friluftsliv vil også kunne være et viktig tema i interkommunale planprosjekter. Bl.a. vil dette være aktuelt for å bevare større, sammenhengende naturområder fri for tekniske inngrep og forstyrrelser. Rapporten "Retningslinjer for å samordne fjellplanlegging" er et konkret resultat av slikt interkommunalt plansamarbeid mellom kommunene Lillehammer, Gausdal, Nordre Land, Etnedal og Nord-Aurdal. Det har vært tilsvarende interkommunalt samarbeid i området Hafjell-Nordseter-Sjusjøen.

Et felt det har vært arbeidet lite med i Oppland er sikring av mindre friluftslivsområder ved kjøp/ervert av areal. I Oppland er det bare 58 områder som er kjøpt for bruk til friluftslivsformål, jfr. vedlegg 2. Mulighetene for kjøp av areal ved ordinære statlige friluftslivsmidler og kjøp ved bruk av statlig forkjøpsrett ved konsesjon er lite benyttet i Oppland.

Kommunene Lom, Østre Toten og Ringebu har arbeidet bra med stimulering til friluftsliv over flere år. Mange kommuner vurderer egen innsats til å være mangelfull på dette området. Det synes imidlertid som om friluftslivets år har bidratt positivt til å få i gang tiltak på dette området og til å bidra til samarbeid med organisasjonene. Mange kommuner har gjennomført tiltak innen stimulering til friluftsliv i 1993. I Valdreskommunene er det igang et eget prosjekt for fremme av fritidsfiske. Flere viser også til mangelfull innsats m.h.t. informasjonstiltak og oppfølging av vedtatte planer. Som årsak til manglende innsats påpekes mangel på arbeidskapasitet og økonomi, samt i noen tilfelle konflikter med grunneiere. Som årsak til manglende innsats innen stimulering påpekes også at dette er et relativt nytt innsatsområde for kommunene og at det foregår mye i regi av organisasjonene som kommunene ikke er involvert i.

Samarbeidet mellom kommunene og andre etater og organisasjoner synes å være godt utviklet. Alt i alt samarbeider kommunene med svært mange organisasjoner. Likevel kan nok trolig antallet samarbeidspartnere utvides i de fleste kommunene. Jeger- og fiskerforeninger synes å være de vanligste samarbeidspartnere for kommunene.

Mange kommuner har utarbeidet ulike kart med oversikt over friluftslivsmuligheter, men mange ønsker også å bedre innsatsen på dette området. I dette arbeidet bør kartene som utarbeides av fylkesmannen etter opplysninger fra kommunene være et viktig grunnlag med muligheter for forbedringer og videreutvikling. Tilsvarende vil gjelde for fylkeskommunens registreringer av idretts- og friluftslivsanlegg.

Generelt synes de gjennomførte tiltakene både innen fysisk tilrettelegging, stimulering og informasjon å være vellykket i den forstand at de har ført til økt friluftslivsaktivitet blant befolkningen. En rekke enkelttiltak særlig innen tilrettelegging er av kommunene framhevet som spesielt vellykkede, jfr. vedlegg 7.

For arbeidet framover påpeker flere at det er viktig å følge opp allerede vedtatte planer og igangsatte tiltak. Det vil m.a.o. fortsatt være viktig med planarbeid og tilretteleggingstiltak. Det framgår klart at stimulering til friluftsliv og holdningsskapende arbeid særlig for barn og unge anses som et viktig satsingsområde. Innen både planlegging, fysisk tilrettelegging og stimulering framheves nærmiljø som prioritert geografisk område. Flere kommuner nevner også generelt sikring av områder gjennom plan, ivaretagelse av større sammenhengende naturområder og planlegging og tilrettelegging langs vassdrag som viktige satsingsfelt. Kommunene bør også tenke gjennom hvorvidt det er behov for en økt innsats m.h.t. erverv av områder til friluftslivsformål eller om friluftslivsområdene er/kan sikres godt nok gjennom kommuneplan og eventuelt reguleringsplan. Kjøp av areal vil særlig være aktuelt i tettsteder/tettstedsnære områder.

3.3 Status og utfordringer for fylkesmannens arbeid

Både miljøvernavdelingen, landbruksavdelingen og sosial- og familieavdelingen hos fylkesmannen har oppgaver knyttet til friluftsliv. Miljøvernavdelingen har et overordnet faglig ansvar for friluftsliv på fylkesnivå underlagt Direktoratet for naturforvaltnings instruksjonsmyndighet.

Miljøvernavdelingen

Å ivareta friluftslivsinteresser i planprosesser og gi innspill til fylkeskommunens og kommunenes planlegging er en viktig del av miljøvernavdelingens arbeid med friluftsliv. Miljøvernavdelingen veileder også kommunene i spørsmål som berører avdelingens ansvarsområder, herunder friluftsliv. Avdelingen administrerer flere tilskuddsordninger til friluftsliv. Friluftslivsarbeidet har innad i avdelingen berøringspunkter til flere andre arbeidsområder som vern og forvaltning av områder, viltforvaltning og fiskeforvaltning.

Sikring og bevaring av arealgrunnlaget for friluftsliv i fylket har hittil vært betraktet som den viktigste oppgaven i friluftslivsarbeidet. Oppfølging av kommunenes arbeid med tilrettelegging for friluftsliv har derfor vært nedprioritert i forhold til planarbeid.

Å sikre arealgrunnlaget for friluftsliv blir en overordna målsetning i friluftslivsarbeidet framover. Holdningsskapende arbeid, særlig rettet mot barn og unge, og samarbeid med andre etater og organisasjoner er oppgaver innenfor friluftslivet som er viet for liten innsats. Fylkesmannen vil i første rekke ha en pådriverfunksjon i forhold til andre etater og organisasjoner i et slikt arbeid. En bedre oppfølging av bruken av tilskuddsmidler vil også være en aktuell arbeidsoppgave.

På grunn av arbeid med handlingsplan for friluftsliv, har 1993 vært et år med betydelig økt innsats i friluftslivsarbeidet. Uten økte ressurser vil innsatsen framover derfor måtte bli lavere enn i 1993.

Landbruksavdelingen

Landbruksavdelingen administrerer tilskuddsmidler, såkalte kulturlandskapsmidler, og forvalter lover som har betydning for utøvelsen av friluftslivet. Landbruksavdelingen administrerer også midler til næringsutvikling over Bygdeutviklingsfondet. Landbruksavdelingen mener innsatsen bør økes når det gjelder etablering av nye ferdselsårer i kulturlandskapet i tettstednære strøk.

3.4 Status og utfordringer for fylkeskommunens arbeid

Politisk og administrativt ansvar

Fylkeskommunen er først og fremst tillagt politisk ansvar gjennom fylkesfriluftsnemda. Fylkesfriluftsnemda er et underutvalg under plan- og næringsstyret og blir forelagt saker som berører friluftslivsinteresser. Plan- og næringsstyret har et overordnet politisk ansvar i forhold til plansaker og vil på den måten også behandle saker som berører friluftslivsinteresser.

Sekretariatet for fylkesfriluftsnemda ligger i virksomhetsområdet regionale tjenester og utvikling, seksjon plan og utvikling. Seksjon kultur og virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling har også et administrativt ansvar for friluftsliv i sine sektorer. I skoleverket legges det opp til at miljøvern skal innarbeides i alle fagplaner. Politisk ansvarlig for dette er undervisningsstyret, med fylkesopplæringssjefen som administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Kulturekseksjonen

Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet i kulturetaten har i den senere tid vært arbeid med prosjektet "Friluftsliv i barnehagen". Etablering av kulturstier i samarbeid med kommuner og andre, kurs i friluftsliv for ansatte i psykiatri- og rusmiddelomsorg og for psykisk utviklingshemmede er også sentrale oppgaver i arbeidet med friluftsliv. Administrering og fordeling av tippemidler til anlegg og områder for idrett og friluftsliv, samt registrering av slike anlegg, er andre arbeidsoppgaver innenfor dette temaet.

Kulturetaten mener det framover er viktig å arbeide med stimulering til friluftsliv og tilrettelegging i nærmiljøet. Tilrettelegging av og informasjon om kulturminner sett i sammenheng med friluftsliv er også en viktig arbeidsoppgave framover.

Seksjon plan og utvikling

Fylkesfriluftsnemnda med sekretariat i seksjon plan og utvikling skal arbeide for å fremme friluftsspørsmål innen fylket. Ifølge "Lov om friluftsliv" skal nemnda ivareta friluftinteressene for allmennheten i fylket. Ifølge Plan- og bygningsloven skal fylkeskommunen utarbeide en fylkesplan som skal vise hovedtrekkene i den fysiske, økonomiske, sosiale og kulturelle virksomhet i fylket. Fylkeskommunen veileder kommunene i deres planlegging etter samme lov og deltar i ulike planprosesser, prosjekter o.l. Fylkeskommunen er høringsinstans for planer som er ute til offentlig ettersyn og har innsigelsesrett.

Seksjon plan og utvikling sin innsats er i forhold til ressursene. Seksjonen vil gjerne arbeid mer med friluftsliv da vi ser at dette kommer fram som et satsingsområde i de fleste kommuneplaner. Deltagelse i planprosesser og prosjekter for å ivareta bl.a. friluftinteressene er viktig framover. Ut over dette har seksjonen ikke foretatt prioriteringer på hva som er viktigst å arbeide med framover.

Virksomhetsområdet opplærning og kompetanseutvikling

Opplæringssetaten arbeider i forhold til den videregående skolen hvor miljølære nå skal inngå i alle fag. Faget kroppsøving er imidlertid like aktuelt når det gjelder friluftsliv. Faget står sentralt i arbeidet med elevenes fysiske utvikling og som formidler av idrett og friluftsliv som kulturfaktor. Opplæringssetaten har et veilederkorps innen miljølære og arrangerer etterutdanningskurs for lærere i den videregående skolen.

Virksomhetsområdet opplærng og kompetanseutvikling har ikke planer om å øke innsatsen i forhold til friluftsliv.

Fylkeskommunen vil opprettholde aktiviteten innen friluftsliv. Det arbeides aktivt med å få til en ny stilling som miljøkoordinator, lagt til seksjon plan og utvikling. Stillingen vil bli avklart i løpet av våren -94.

3.5 Status og utfordringer for andre offentlige etaters arbeid

Andre offentlige etater som arbeider med friluftsliv er Statens utdanningskontor og Oppland Reiseliv A/L. Statskog og fjellstyrene som offentlig forvaltningsorgan innenfor deler av sin virksomhet er beskrevet i egne kapittel nedenfor.

Statens utdanningskontor er statlig representant på utdanningsområdet i fylket og skal ha arbeidsoppgaver knyttet til hele utdanningssektoren. Miljølære og styrket tilbud til aldersgruppen 6-9 år er sentrale satsingsområder. I perioden 1994-98 skal det gjennomføres omfattende, skolebasert kompetanseutvikling/etterutdanning i miljølære for lærerne i grunnskolen. Utdanningskontoret samarbeider nært om framdriften/gjennomføringen med kommunene og fylkeskontaktgruppa i miljølære, som har en rådgivende funksjon. Forberedelsene av pedagogisk tilbud til 6-åringene i skolen, kombinert med skolefritidsordninger, er i gang.

Oppland Reiseliv A/L arbeider først og fremst med å koble reiseliv og naturopplevelser i et næringsmessig perspektiv. Arbeidet med friluftsliv går i første rekke ut på informasjon om friluftslivsmulighetene i ulike områder. Oppland Reiseliv A/L utfører ikke selv konkrete tilretteleggingstiltak, men samarbeider med andre i ulike prosjekter. Å gjøre kvalitetene i Oppland kjent er et viktig mål for arbeidet. Oppland Reiseliv A/L har muligheter for å øke innsatsen på friluftsliv.

3.6 Status og utfordringer for friluftslivsorganisasjonenes arbeid

I Oppland fins det mange organisasjoner som arbeider helt, eller delvis med friluftsliv. Organisasjonene spenner over et vidt spekter av aktiviteter og viser bredden i friluftslivsarbeidet.

En rekke organisasjoner og deres arbeid med friluftsliv er nærmere beskrevet i vedlegg 8. Disse organisasjonene er som følger: Lillehammer og Omland Turistforening, KFUK, KFUM, Norges Speiderforbund Vestoppland krets og Gudbrandsdals krets, Norges Røde Kors Hjelpekorps, Norges Jeger- og Fiskerforbund, 4H, Oppland Orienteringskrets, Oppland Idrettskrets, Naturvernforbundet, Syklistenes landsforening og Oslo og Omland Friluftsråd.

Organisasjonene arbeider med spesialiserte aktiviteter ut fra egne målsetninger. Noen, som Turistforeningen, Jeger- og fiskerforeningen og Syklistenes landsforbund, har friluftsliv innebygd i virksomheten, mens andre som f.eks speiderne, Røde Kors hjelpekorps og 4H, kan sies å ha friluftsliv som arbeidsmetode, eller middel i sin virksomhet. Idretten arbeider med friluftsliv ut fra et mosjon/helse perspektiv. Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) er et samarbeidsorgan som behandler spørsmål om friluftsliv og naturvern i Akershus, Buskerud, Oppland, Oslo og Østfold. Av Opplands kommuner er Gran og Jevnaker medlemmer.

Mye av friluftslivet er i stor grad basert på aktiviteter og tilrettelegging fra ulike lag og organisasjoner. Mange av foreningene tilbyr kurs og opplæring i ulike ferdigheter, tilpasset forskjellige aldersgrupper. Andre arbeider med tilrettelegging for idrettsaktiviteter og friluftsliv. Fylkesleddet har ofte en administrerende og koordinerende funksjon, mens det praktiske arbeidet i mange tilfeller skjer i lokallagene. Fylkesleddet spiller en aktiv rolle i å arrangere kurs og fellesaktiviteter på fylkesnivå. Flere av organisasjonene, som 4H og speiderne, arbeider spesielt med barn og unge som målgruppe. Flere organisasjoner sier imidlertid at innsatsen i forhold til holdningsskapende arbeid, barn/unge og skolene burde vært større. Noen organisasjoner ønsker også å delta mer aktivt i planarbeid.

Mangel på tid og lite ressurser, både når det gjelder mannskap og penger, er den største hindringen for økt innsats.

3.7 Status og utfordringer for grunneierorganisasjonenes arbeid

Skogeierforeningene og Landbruksorganisasjonene forvalter store deler av arealgrunnlaget for friluftslivet og er på den måten premissleverandører for utøvelsen av friluftslivet. Skogeierforeningene retter en stor del av innsatsen på holdningsskapende arbeid i forhold til skogbruk, friluftsliv og naturvern. Dette arbeidet anses også som svært viktig å fortsette med framover. Tilrettelegging av jakt og fiske og i noen grad skog/natur/kulturstier utgjør også en del av arbeidet med friluftsliv. Skogeierforeningene opplever få konflikter mellom næringsinteresser og friluftsliv.

Bonde- og Småbrukarlaget arbeider per idag ikke med friluftslivsspørsmål.

Oppland bondelag påpeker at grunneierne har en meget viktig rolle i forhold til friluftsliv. For det første er de eiere av grunn og disponerer rettigheter til f.eks. jakt og fiske. For det andre er grunneierne ressursforvaltere, og for det tredje er aktiviteter i nær tilknytning til friluftsliv et av satsingsområdene i den offisielle landbrukspolitikken, som grunneierne skal bidra til å gjennomføre. Oppland bondelag er innstilt på å følge opp alle disse rollene på en positiv måte.

Det er nettopp startet et forsøksprosjekt som tar sikte på å utarbeide miljø- og ressursplan for den enkelte eiendom. I en slik plan inngår også hensynet til friluftslivet. I Oppland er Einaområdet med som en av ti forsøksregioner i landet.

3.8 Status og utfordringer for Statskog Opplands arbeid

Statskog har som forvalter av statens eiendommer status som offentlig etat, men er også grunneier med de rettigheter det innebærer. Statskog har myndighet etter fjelloven og fredningsbestemmelser for bl.a. nasjonalparker. Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv er holdningsskapende arbeid. Statskog har også arbeidet med felles fiskekort i Oppland og utarbeidet en katalog over statens tilbud om jakt og fiske i Oppland. Statskog opplever få konflikter i forholdet mellom næringsinteresser og friluftsliv. Det kan imidlertid oppstå konflikter i forhold mellom friluftsliv og vilt-/ naturverninteresser. Framover er det viktig å fortsette med holdningsskapende arbeid.

3.9 Status og utfordringer for fjellstyrene i Opplands arbeid

Fjellstyrene som er valgt av kommunestyrene er særlovsnemder med et forvaltningsansvar etter fjelloven. Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning har et overordnet ansvar for fjellstyrets administrasjon av jakt og fiske mens Landbruksdepartementet og Statskog har det overordnede ansvaret for fjellstyrets administrasjon av de jordbrukstilknyttede rettighetene.

Fjellstyrene har ansvaret for reinsjakt, småviltjakt og fiske i statsalmenningene. Arbeidet med friluftsliv har hovedsaklig vært tilknyttet tilrettelegging for utøvelse av jakt og fiske. Fjellstyrene i Gudbrandsdalen deltar alle i G-kortordningen mens fjellstyrene i Valdres

deltar i "Fisking i Valdres". I tillegg til utleiehytter og -båter har om lag halvparten av fjellstyrene åpne buer til almann bruk. Enkelte fjellstyrer har opparbeidet tilrettelagte fiskeplasser, caravanplasser og parkerings- og rasteplasser med informasjonstavler i samarbeid med kommunene og Statskog Oppland.

Den største utfordringen til fjellstyrene vil i perioden være holdningsskapende arbeid, og ikke minst arbeidet med å styre den kommersielle bruken av almenningene.

DEL II - SATSINGSOMRÅDER

4. SATSINGSOMRÅDER

Valg av satsingsområder er gjort særlig på bakgrunn av mål og retningslinjer i følgende dokumenter: St. meld. nr. 40 (1986-87) "Om friluftsliv", St. meld. nr. 41 (1991-92) "Om idretten", DN-rapport 1991-3 "Friluftsliv mot år 2000", Fylkesplan for Oppland og Strategisk plan (1990-93) for miljøvern avdelingen, fylkesmannen i Oppland.

Friluftslivsmeldingen gir følgende hovedmål for arbeidet med friluftsliv:

- Friluftsliv for alle
- Friluftsliv i dagliglivet
- Friluftsliv i harmoni med naturen

Tilsvarende som friluftslivsmeldingen presenterer **idrettsmeldingen** "Idrett for alle" som hovedmål for idrettsarbeidet. Denne hovedmålsettingen konkretiseres i delmål der særlig følgende er sammenfallende med mål for friluftslivsarbeidet:

- Barns muligheter for allsidig lek og idrettsutfoldelse i det lokale miljø må sikres
- En større del av befolkningen bør få bedre muligheter til å drive idrett
- Det bør i særlig grad satses på å bygge ut enkle anlegg som tilfredsstillende behovene for lek, opplæring og mosjon

Idrettsmeldingen vektlegger det frivillige idrettsarbeidets betydning og idrettens verdi for helse, sunnhet og sosialt fellesskap. De samme verdier framheves som sentrale verdier i friluftslivet og de frivillige organisasjonene tillegges også her avgjørende betydning.

Som oppfølging av friluftslivsmeldingen har direktoratet for naturforvaltning utarbeidet et forslag til handlingsplan "**Friluftsliv mot år 2000**". Planen beskriver i alt 20 tiltak innenfor to hovedområder; "stimulering til friluftsliv" og "områder og tilrettelegging for friluftsliv".

Tiltak rettet mot barn og unge er sentrale blant stimulerings tiltakene både i form av egne tiltak og som en av målgruppene i mer generelle tiltak. Friluftslivsorganisasjonene framheves som sentrale og det legges vekt på tiltak som kan øke aktiviteten i organisasjonene. Et annet satsingsfelt er naturveiledning og naturinformasjonssentre.

Innenfor områdeforvaltningen beskrives sikring av og tilrettelegging i nærrområder til byer og tettsteder som prioritert satsingsfelt gjennom flere tiltak. Utvikling av sti- og turvegnett er beskrevet i flere tiltak og inkluderer oppfølging av norsk sti- og løypeplan. Friluftsliv i statens skoger er beskrevet som et eget tiltak på grunnlag av statens sentrale posisjon som grunneier for store fjellområder.

Fylkesplanen for Oppland har som overordnet mål "å skape gode levekår og utviklingsmuligheter for de som bor og bosetter seg i fylket". I denne målsettingen inngår å arbeide for en bærekraftig lokal og regional utvikling i Oppland fylke ved:

- å opprettholde og bedre folks miljøbetingede helse og velferd

- å bidra til en utvikling hvor naturgrunnet ikke forringes

En slik målsetting tilsier at friluftsliv som helse- og trivselsskapende, naturvennlig fritidsaktivitet bør være en sentral del av hverdagen for Opplands befolkning.

I fylkesplanen for 1992-95 har en valgt å konsentrere plandokumentet om fire spesielt utvalgte emner. De fire temaene en der har valgt å behandles spesielt er:

- miljøpolitikk
- næringspolitikk
- barn og unge
- OL-1994

Av disse temaene er særlig miljøpolitikk og barn og unge sammenfallende med en satsing på friluftsliv generelt og på tiltak for å stimulere til friluftsliv for barn og unge i nærmiljø spesielt.

Strategisk plan (1990-93) for miljøvern avdelingen hos fylkesmannen i Oppland beskriver de viktigste miljøutfordringene i Oppland og herunder også utfordringer for friluftslivsarbeidet. De beskrevne utfordringene er videreført i virksomhetsplaner og må fortsatt regnes blant de viktigste utfordringene i miljøvernarbeidet i Oppland.

Av i alt fem beskrevne hovedutfordringer har fire betydning for friluftslivsarbeidet;

- Forurensning og tekniske inngrep i og langs vassdrag
- Sammenhengende naturområder
- Vegtrafikk
- Friluftslivstilbud i/ved byer og tettsteder.

Gjennom valg av satsingsområder og oppfølging med konkrete tiltak skal "Handlingsplan for friluftsliv for Oppland" bidra til å oppfylle hovedmålsettingene nedfelt i disse overordnede dokumentene. Samtidig skal planen ta hensyn til særlige forhold for friluftslivet i Oppland som ikke kommer fram her, men som er nedfelt i retningslinjer og planer for aktørene i friluftslivsarbeidet i Oppland. For å ivareta dette hensynet er satsingsområdene forelagt aktørene til uttalelse og justert i tråd med innkomne kommentarer.

4.1 Stimulering til friluftsliv (Friluftsliv for alle)

Gjennom konkrete tiltak innenfor dette hovedsatsingsområdet vil en bidra til å oppfylle friluftslivsmeldingens målsetting om friluftsliv for alle.

Friluftsliv har på forskjellig vis gjennom alle tider vært en del av nordmenns hverdag og fritid og er således en del av vår kulturarv som det er vesentlig å ta vare på. Som følge av samfunnsutviklingen er mange i dag fremmedgjort i forhold til natur og friluftsliv. Det er derfor nødvendig å gå aktivt inn med tiltak for å bidra til å videreføre den norske

friluftslivstradisjonen.

Økt deltakelse i friluftslivsaktiviteter er et mål også fordi friluftsliv bidrar til økt fysisk aktivitet. Friluftsliv utgjør som helse- og trivselsskapende fritidsaktivitet et viktig bidrag i forebyggende helsearbeid. De fleste former for friluftsliv har også en viktig sosial funksjon.

Natur- og miljøproblemer er en del av hverdagen i dagens samfunn. Gode friluftslivsopplevelser gir interesse for å ta vare på naturen og er således et grunnleggende element i arbeidet for natur- og miljøvern. Både for å sikre gode friluftslivsopplevelser med positiv miljøeffekt og samtidig motvirke en tendens i samfunnet til utstyrskrevenne fritidsaktiviteter, vil det i arbeidet for å stimulere til friluftsliv bli lagt vesentlig vekt på det enkle friluftslivet uten særlige krav til utstyr. Det vil også være dette friluftslivet som på grunnlag av små krav både til utstyr, økonomi og tidsbruk i størst grad åpner for bred deltakelse fra alle grupper i befolkningen.

4.1.1 Barn og unge

Barns muligheter for friluftsliv har generelt blitt redusert de siste årene. Dette skyldes flere forhold. Nedbygging av friluftslivsareal i nærmiljøene særlig i byer og tettsteder er en viktig årsak. Det samme er manglende stimulering til friluftsliv både fra foreldre, i barnehage og i skolen. Like viktig i denne sammenheng er imidlertid konkurranse fra andre aktiviteter som tildels både er mer og bedre organisert og bedre markedsført. Friluftslivet har i denne sammenheng ikke oppnådd høy nok status til å bli prioritert i konkurransen med de andre aktivitetene.

Det ligger en stor utfordring i å bedre denne situasjonen og mye bra arbeid er allerede gjort for å sikre friluftslivsareal i byer og tettsteder. Fortsatt taper imidlertid friluftslivsareal i kampen mot boligområder, industri etc. i mange sammenhenger.

Å prioritere friluftslivsarbeid rettet mot barn er i tråd med anbefalingene i alle dokumentene som er lagt til grunn for valg av satsingsområder.

Friluftslivsarbeid for barn og unge må rette seg både mot familie, barnehage, alle skoleslag fra grunnskole til videregående og mot organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter. I arbeidet med friluftslivsaktiviteter for barn og unge vil friluftslivsorganisasjonene være sentrale aktører sammen med ansvarlige barne-, familie- og skolemyndigheter.

4.1.2 Flere aktive friluftslivsutøvere

Friluftslivet generelt og særlig det enkle friluftslivet i nærmiljøet har plass for langt flere og mer aktive utøvere enn det som er tilfellet i dag. Mange deltar lite eller ikke i friluftslivsaktiviteter på grunnlag av manglende motivasjon/stimulering og manglende informasjon om mulighetene. Gjennom ulike informasjons- og stimulerings tiltak er målsettingen å rekruttere flere utøvere til tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som fotturer, skiturer, jakt, fiske osv. generelt og i nærmiljøet spesielt. For å vektlegge betydningen av

nærmiljøet for friluftsliv vil det også være viktig å legge vekt på uteaktivitet i nærmiljøet generelt. Slike tiltak må inkludere tiltak i forhold til spesielle målgrupper som f.eks. innvandrere, funksjonshemmede osv.

4.1.3 Økt bruk av opparbeidede friluftsområder, stier og løyper

Tiltak for sikring og tilrettelegging for friluftsliv gjøres ofte i områder som allerede er mye brukt for å sikre og legge bedre til rette for eksisterende bruk. I mange tilfelle gjøres slike tiltak imidlertid også i områder som er mindre brukt, men der det er ønskelig å utnytte et potensiale for økt bruk. Tilrettelegging i slike områder vil bl.a. være aktuelt for å øke aktiviteten hos "mindre aktive friluftslivsutøvere" som f.eks. småbarnsfamilier. I slike tilfelle er det nødvendig og ønskelig å gjøre potensielle brukere kjent med tiltakene slik at f.eks. stier og løyper, bade- og fiskeplasser osv. blir brukt.

Områder som er spesielt sikret og tilrettelagt for friluftsliv forutsettes også å være spesielt godt egnet for dette formålet. Det vil derfor være en fordel å legge til rette for økt bruk av disse områdene framfor andre områder som kan være sårbare og få redusert verdi som naturområde dersom friluftslivsbruken blir for omfattende. Likevel bør tiltak for å øke bruken av tilrettelagte områder ikke føre til at folk i mindre grad bruker gode, men utilrettelagte nærmiljøer. Økt bruk av tilrettelagte områder kan oppnås gjennom ulike informasjons- og stimulerings tiltak som f.eks. informasjonsplakater og brosjyrer, fiskekonkurranse, turmarsjer osv.

4.2 Arealforvaltning (Friluftsliv i dagliglivet)

Å bidra til at friluftsliv skal kunne være en del av dagliglivet for den enkelte er den andre hovedmålsettingen i friluftslivsmeldingen. Gjennom en fornuftig arealdisponering må det sikres areal for friluftslivsutøvelse samtidig som en tar hensyn både til øvrige naturforvaltningsinteresser og utbyggingsinteresser. For å oppfylle målsettingen om friluftsliv i dagliglivet må det være muligheter for friluftsliv i nærmiljøet der folk bor. Særlig gjelder dette for barn, unge og eldre som er mindre mobile enn den øvrige del av befolkningen.

4.2.1 By- og tettstedsnære områder

Tekniske inngrep og forurensning i byer og tettsteder reduserer befolkningens tilgang på egnede areal for friluftslivsutøvelse i nærmiljøet. Naturområdene her er blitt færre, av dårligere kvalitet og vanskeligere tilgjengelig enn tidligere. Dette er en utvikling som rammer en stor del av Opplands befolkning fordi også i vårt fylke bor relativt mange i tettsteder og er avhengig av tettstedenes nærområder for sitt daglige friluftsliv. I de siste årene er det riktignok utført en rekke tiltak for å bøte på denne situasjonen, men fortsatt er det behov for flere tiltak for å bedre befolkningens muligheter for friluftsliv i nærmiljøet. Gjennom planlegging og konkrete tiltak må en i størst mulig grad opprettholde og bedre eksisterende friluftslivsmuligheter i og nær tettstedene. Det er også behov for en innsats

for å sikre god og lett tilgjengelighet fra tettsteder/boområder og ut til omkringliggende utmark/kulturlandskap, "grønne korridorer". Tilrettelegging for friluftsliv må ses i sammenheng med bevaring og utvikling av gang- og sykkelvegnett for miljøvennlig kommunikasjon.

4.2.2 Kulturlandskap

Jordbrukets kulturlandskap er det viktigste nærmiljø for en stor andel av Opplands befolkning. I flere viktige turistområder har kulturlandskapet funksjon som opplevelsesrikt rekreasjonsområde for tilreisende. Friluftslivsmulighetene i kulturlandskapet har således stor betydning for et stort antall mennesker. Opplevelsesverdiene knyttet til et variert kulturlandskap kan være vel så rike som i et naturlandskap.

Utviklingen i jordbruket gikk i en periode mot mer ensidige driftsformer som bl.a. har gitt et mer ensformig landskap med reduserte friluftslivsmuligheter. Dette skyldes bl.a. at mange ferdselsårer ble pløyd opp eller stengt på andre måter, at bekker ble lukket og at kantsoner generelt ble fjernet. Disse tiltakene bidro til å gi et landskap med større sammenhengende åkerareal, mindre variasjon og reduserte ferdselsmuligheter. En slik utvikling var mulig bl.a. p.g.a. at det ble gitt tilskudd til f.eks. lukking av bekker, bakkeplanering o.l. En endring av tilskuddsordningene i jordbruket de siste årene har imidlertid bidratt til at slike tiltak stort sett ikke forekommer lenger, og at det utføres tiltak for å bedre friluftslivsmulighetene i jordbrukslandskapet. Hensynet til kulturlandskapet er nå en viktig del av landbrukspolitikken.

Bl.a. gjennom jordbrukets tilskuddsordninger må friluftslivsmulighetene i kulturlandskapet sikres ved at eksisterende ferdselsårer tas vare på og at det legges til rette for utvikling av nye og/eller gjenopptaking av gamle ferdselsårer. Forbedrede ferdselsmuligheter vil ha betydning ikke bare for tradisjonell turgåing, men også for utøvelse av jakt, fiske, speideraktiviteter, turorientering osv. i kulturlandskapet. Slike aktiviteter krever imidlertid annen tilrettelegging i tillegg til forbedring av ferdselsmulighetene som f.eks. samarbeid om jakttilbud og tilrettelegging av leirplasser. Utviklingen av friluftslivsaktiviteter i kulturlandskapet må skje i regi av og/eller i nært samarbeid med grunneierne.

4.2.3 Større sammenhengende naturområder

Ulike typer inngrep har gjennom lang tid redusert arealet med større sammenhengende naturområder. I Oppland finnes likevel ennå noen slike områder. I slike områder vil det til de fleste tider av året være relativt få friluftslivsutøvere og da særlig utenom det som måtte finnes av stier og løyper. For naturopplevelser og friluftsliv i urørt natur er derfor disse områdene av stor betydning. Mulighetene for opplevelse av frihet og ensomhet i urørt natur stiller store krav til arealstørrelse av slike områder. Både av friluftsliv, vilt- og naturvern hensyn må en derfor i størst mulig grad unngå ytterligere inngrep og forstyrrelser og bevare disse områdene som "villmarksområder".

I slike områder er det aktuelt med ingen eller svært begrenset tilrettelegging for friluftsliv. Gjennom en soneinndeling i tråd med prinsippene i Norsk Sti- og løypeplan, må en

lokalisere både tyngre tilrettelegging for friluftsliv og andre inngrep og tiltak som medfører forstyrrelser til områder som allerede har slike inngrep.

4.2.4 Strandsoner

Flesteparten av de større vatn og vassdrag i Oppland ligger i hoveddalførene og i nær tilknytning til befolkningskonsentrasjoner. Her er også utbyggingsinteressene sterke. Både tekniske inngrep som forbygning og utfylling for å gi større landareal, vegbygging, bekkelukking osv. og utslipp spesielt av næringssalter og organisk stoff, skaper konflikt med friluftslivsinteressene både i hovedvassdragene og i en rekke mindre elver og bekker. Som følge av forurensning og et stort antall gjennomførte tekniske inngrep, er verdien av mange vassdrag for friluftsliv redusert i Oppland.

Som nærområde for en stor andel av Opplands befolkning er det av vesentlig betydning å ta vare på og utvikle friluftslivsmulighetene langs vatn og vassdrag. For å ta vare på og utvikle mulighetene er det nødvendig både å sikre arealene samtidig som det legges vekt på enkel tilrettelegging.

4.3 Et naturvennlig friluftsliv (Friluftsliv i harmoni med naturen)

Et friluftsliv i harmoni med naturen er friluftslivsmeldingens tredje hovedmålsetting. Å oppfylle denne målsettingen setter krav både til hvordan man fysisk tilrettelegger for friluftsliv, men også til hvordan man innvirker på aktivitetene gjennom tilbud, informasjon, veiledning og stimulering til friluftsliv og om nødvendig restriksjoner. Gjennom ulike virkemidler må det arbeides for at en kan holde et høyt aktivitetsnivå samtidig som en unngår uheldige inngrep, slitasje og forstyrrelser i naturen.

4.3.1 Nye aktiviteter

Nye friluftslivsaktiviteter som terrengsykling og rafting har vist seg å bli svært populære og har i enkelte områder hatt en sterk vekst. Både som følge av aktivitetenes karakter, men også som følge av aktivitetsøkningen, har disse aktivitetene vist seg å kunne komme i konflikt med tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og bli en belastning på naturmiljøet i form av forstyrrelser, forsøpling og terrengslitasje.

For at det skal kunne være mulig å drive disse friluftslivsaktivitetene uten at det går på bekostning av naturmiljøet og/eller er til fortregning for enklere, tradisjonelle friluftslivsaktiviteter, må det legges til rette for aktivitet i enkelte områder samtidig som det blir forbud og /eller restriksjoner i andre områder.

Parallelt med slik tilrettelegging må det legges vekt på veiledning og informasjon for å sikre forståelse for og oppfølging av den regulering det er behov for. En offensiv satsing på informasjon og veiledning bør også kunne fungere som forebyggende tiltak og bidra til at aktivitetene lokaliseres til egnede områder uten at det er behov for restriksjoner og

fysiske tiltak.

4.3.2 Slitasje og forstyrrelser

Tilsvarende som for nye aktiviteter, vil en stor aktivitetsøkning kunne føre til at også tradisjonelle aktiviteter blir en belastning for naturmiljøet. Terrenngslitasje, forsøpling, forstyrrelser osv. både for dyreliv og mennesker kan fort bli resultatet der enkelte aktiviteter får et vesentlig økt omfang. For å unngå et slikt resultat kan det i enkelte områder være nødvendig med en viss styring også av tradisjonelle aktiviteter. En slik styring bør i hovedsak skje med informasjons- og veiledningstiltak som virkemiddel.

4.3.3 Naturvennlig tilrettelegging

I områder som er mye brukt til friluftslivsformål og der en ønsker økt bruk, vil det i mange tilfelle være behov for ulike tilretteleggingstiltak. For å oppfylle målsettingen om friluftsliv i harmoni med naturen, må en unngå overdreven tilrettelegging og gjennomføre aktuell tilrettelegging på en enkel og naturvennlig måte uten store terrenngrepp og i størst mulig grad i folks nærmiljø. Tilrettelegging som kan øke bilavhengigheten bør ikke gjennomføres.

Det er fra sentralt hold produsert informasjonsmateriell i form av håndbøker om naturvennlig tilrettelegging. Gjennom ulike tiltak må en sikre at denne kunnskapen blir kjent og benyttet på lokalt nivå der den praktiske gjennomføringen av slike tiltak foregår.

4.3.4 Holdninger hos friluftslivsutøverne

Mange som i dag er aktive friluftslivsutøvere driver et friluftsliv som i mange tilfelle kan være belastende på naturmiljøet. Særlig gjelder dette i forhold til bruk av nærmiljøet. Mange reiser gjerne forbi turutgangspunkt i nærmiljøet til utfartsområder, skiløyper, badeplasser osv. som ligger lenger unna. Tiltak som kan bidra til økt bruk av nærmiljøet framfor mer fjerntliggende områder, vil i betydelig grad kunne bidra til et naturvennlig friluftsliv og da særlig i form av redusert transport/bilbruk.

I arbeidet for å rekruttere flere utøvere til et aktivt friluftsliv, vil det være viktig å legge vekt på holdningsskapende arbeid, nærmiljø og naturvennlighet for å sikre rekruttering til et friluftsliv som ikke belaster, men utøves i harmoni med naturen.

Del III - AKTØRER, VIRKEMIDLER OG SAMARBEID I FRILUFTSLIVSARBEIDET.

5. AKTØRER

Aktørene i friluftslivsarbeidet kan deles i tre kategorier; de offentlige etatene, friluftslivsorganisasjonene og grunneierorganisasjonene. Noen etater/organisasjoner vil imidlertid kunne tilhøre to av kategoriene. Dette gjelder f.eks. Statskog og fjellstyrene. Fylkesmannen og fylkeskommunen er de mest sentrale offentlige etatene i friluftslivsarbeidet på fylkesnivå. Fylkesmannens miljøvernavdeling og landbruksavdeling forvalter flere lover som har betydning for utøvelsen av friluftslivet. Fylkesmannen administrerer også tilskuddsordninger til friluftslivstiltak. Fylkeskommunen veileder kommunene i deres planlegging etter Plan- og bygningsloven. Fylkeskommunen har også et politisk ansvar for friluftsliv gjennom fylkesfriluftsnemnda. De andre offentlige etatene som Statens utdanningskontor og Oppland Reiseliv A/L innehar også ulike virkemidler i friluftslivsarbeidet. Statens Utdanningskontor arbeider med miljølære i forhold til skolene. Fjellstyrene og Statskog har lovfestede oppgaver i forvaltningen av statsalmenningene. Det offentlige innehar slik en rekke juridiske/administrative, økonomiske og informative virkemidler.

Friluftslivsorganisasjonene representerer et bredt spekter i aktiviteter og viser bredden i friluftslivsarbeidet. Organisasjonene arbeider med spesialiserte aktiviteter utifra egne målsetninger. Mye av friluftslivet er i stor grad basert på aktiviteter og tilrettelegging fra ulike lag og organisasjoner. Friluftslivsorganisasjonene rår i liten grad over administrative, juridiske og økonomiske virkemidler. Informasjon til egne medlemmer skjer i de fleste organisasjonene gjennom medlemsblad, møter og aktiviteter. Antall "brukere" og informasjonsbærere i organisasjonslivet er stort.

Grunneierorganisasjonene forvalter arealressursene for friluftslivet og er på den måten premissleverandører for utøvelsen av dette. Grunneierne disponerer retter på sine eiendommer og kan f.eks nekte inngrep og tilrettelegging. Noen arbeider med friluftslivstiltak, både når det gjelder konkrete tilretteleggingstiltak og gjennom økonomiske virkemidler. Kurs- og møtevirksomhet for medlemmene betyr også at organisasjonene rår over virkemidler på informasjonssiden.

På kommunenivået har de ulike kommunale etatene (teknisk, kultur, skole, miljø osv.) og lokale organisasjoner ansvar for ulike områder innenfor friluftslivsarbeidet. Tradisjonelt har kommunenes arbeid med friluftsliv bestått i ulike tilretteleggingstiltak og til dels planarbeid. Grunneierorganisasjonene, fjellstyrene o.l. har en viktig funksjon i organisering av jakt og fisketilbud, mens friluftslivsorganisasjonene gjør en betydelig jobb for å stimulere til friluftsliv. Sentrale retningslinjer og denne planen forventer imidlertid at også kommunene i samarbeid med organisasjonene, engasjerer seg i arbeidet med stimulering til friluftsliv.

6. VIRKEMIDLER

6.1 Administrative og juridiske virkemidler

6.1.1 Lover, forskrifter og rikspolitiske retningslinjer

Flere lover er sentrale i forhold til ivaretagning av friluftslivsinteresser. Med hjemmel i disse lovene er det gitt en rekke forskrifter. En oversikt over disse forskriftene finnes i T-983; "Liste over lover, forskrifter og rundskriv under Miljøverndepartementets myndighet pr. 01.10.93" som kan fås fra Miljøverndepartementet.

Plan- og bygningsloven:

Plan- og bygningsloven regulerer arealplanlegging på riks-, fylkes- og kommunenivå og bestemmer medvirkning og konfliktløsning i forhold til planleggingen. Plan- og bygningsloven er slik den viktigste loven når det gjelder forvaltning av arealressurser, og dermed ivaretagning av naturvern- og friluftslivsinteresser.

Planlegging etter loven skal legge tilrette for samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser og om utbygging. Gjennom planlegging og ved særskilte krav til det enkelte byggetiltak, skal loven legge tilrette for at arealbruk og bebyggelse blir til størst mulig gagn for den enkelte og samfunnet. Ved planlegging etter loven skal det spesielt legges tilrette for å sikre barn gode oppvekstvilkår (§ 2).

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen er gitt i medhold av plan- og bygningslovens § 17-1, 1. ledd. Formålet med disse rikspolitiske retningslinjene er blant annet å synliggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Retningslinjene understreker hvem som har ansvaret samt hvilke krav som stilles til den kommunale planleggingsprosessen og til fysisk utforming av arealer og anlegg som brukes av barn og unge.

Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging

De rikspolitiske retningslinjene er gitt i medhold av Plan- og bygningslovens § 17-1, 1. ledd. Målet med retningslinjene er at arealbruk og transportsystem skal utvikles slik at de fremmer samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, med miljømessig gode løsninger, trygge lokalsamfunn og bomiljø, god trafikkikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Retningslinjene sier videre at det skal tas hensyn til kulturmiljøer og grønstruktur, biologisk mangfold og estetiske kvaliteter i bebygde områder.

Det arbeides med rikspolitiske bestemmelser for vassdragsplanlegging med hjemmel i Plan- og bygningsloven.

Lov om friluftslivet:

Friluftsløven sikrer den frie ferdselsretten i utmark og den uskyldige nyttesretten som er retten til å plukke bl.a. bær og sopp (allemannsretten § 2). Friluftsløven pålegger alle som ferdes i naturen en generell plikt til å vise hensyn og varsomhet (§ 11). Friluftsløven sier også at fylkeskommunen skal ha ei fylkesfriluftsnemnd og at kommunene kan ha ei slik nemnd (§§ 22 og 23). Friluftsløven regulerer ellers en rekke forhold knyttet til utøvelsen av friluftsliv.

Lov om vassdragene:

Inneholder bestemmelser om bruk og utnytting av og ferdsel i vassdrag. Anlegg som føres opp i eller over et vassdrag hvor det foregår allmenn ferdsel eller hvor fisk har sin gang, skal være forsynt med særskilte innretninger for gjennomgang og forbigang. Anlegg skal ikke utføres slik at de er til hinder, eller ulempe av noen betydning for allmenn ferdsel eller fløting eller for den frie fiskegang (§ 104). Når bruer eller andre lovlige anlegg i et vassdrag er til hinder for den alminnelige ferdsel, kan de kreves ombygd (§ 117).

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag:

Formålet med loven er å regulere motorferdsel i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen (§ 1). Dette innebærer at loven tar sikte på å tilgodese rekreasjonsverdier, friluftsliv og naturopplevelser. Med hjemmel i Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag er det fastsatt nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag (som definert i lovens § 2). Lovens generelle aktsomhetskrav tilsier at all motorferdsel i utmark skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade på naturmiljøet og mennesker.

Lov om naturvern:

§ 1 sier at naturen er en nasjonalverdi som må vernes. Naturvern er å disponere naturressurser ut fra hensynet til den nære samhørighet mellom mennesket og naturen og at naturens kvalitet skal bevares for fremtiden. Enhver skal vise hensyn og varsomhet i omgang med naturen. Inngrep i naturen bør bare foretas ut fra en langsiktig og allsidig ressursdisponering som tar hensyn til at naturen i fremtiden bevares som grunnlag for menneskenes virksomhet, helse og trivsel.

Loven hjemler vern av spesielle naturområder og naturforekomster (Lovens kap. II)

Lov om viltet:

Lovens formål er å forvalte viltet og viltets leveområder slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne rammen kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv (§ 1).

Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v:

Formålet med loven er å sikre naturlige bestander av laksefisk og ferskvannsfisk samtidig som de kan utnyttes til størst mulig gagn for allmennheten og de enkelte rettighetshavere (§ 1). Loven hjemler vern av laksefisk, ferskvannsfisk og andre ferskvannsorganismer og av deres leveområder. Loven hjemler videre virkemidler for å sikre allmennheten fiskemuligheter.

Lov om skogbruk og skogvern:

I lovens formålsparagraf heter det at det skal legges vekt på skogens betydning som rekreasjonskilde for befolkningen, som viktig del av landskapsbildet, som livsmiljø for planter og dyr og som områder for jakt og fiske (§ 1). For områder av særlig verdi for friluftsliv og naturvern kan det fastsettes nærmere forskrifter (§ 17 b).

Forslag til ny Jordlov:

Landbruksdepartementet har utarbeidet forslag til ny jordlov. Forslaget innebærer bl.a. en endring av formålsparagrafen til å omfatte også miljø og kulturlandskapshensyn og at samfunnets interesser skal være avgjørende.

Det heter i forslaget § 1, 1. ledd at: "Denne lov har til føremål å leggje tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til (arealressursane) kan bli brukt på den måten som er mest gangleg for samfunnet", og vidare i § 1, 3. ledd: "Ein samfunnsgagnleg bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut frå framtidige generasjonar sine behov. Forvaltninga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter". Av dette følger at mulighetene for friluftsliv vektlegges også i jordloven.

Lov om konsesjon og om forkjøpsrett for det offentlige ved erverv av fast eiendom (Konsesjonsloven):

Loven har til formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for blant annet å tilgodese allmenne naturvern- og friluftslivsinteresser (§ 1). § 2 stadfester kommunenes og statens forkjøpsrett av fast eiendom ved de erverv som er betinget av loven.

Lov om kulturminner:

Lovens formål er å verne kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon, som en del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning (§1). Alle kulturminner eldre enn 1537 er automatisk fredet (§4), mens kulturminner yngre enn 1537 kan fredes ved enkeltvedtak (§§ 15 og 19). I tillegg er det hjemmel for å frede kulturmiljøer for å verne dette miljøets kulturhistoriske verdier (§20).

Lov om utnytting av rettar og lunnende m.m i statsallmenningene (Fjelloven):

I følge Fjelloven skal fjellstyrene administrere bruken og utnyttingen av statsallmenningene. De skal arbeide for å sikre at allmenningene blir brukt på en måte som fremmer næringslivet i bygda og tar vare på naturvern- og friluftslivsinteressene (§ 3).

Lov om bygdeallmenninger

Bygdeallmenning er allmenning hvor eiendomsretten tilligger minst halvparten av de jordbrukseiendommer som fra gammel tid har bruksrett i allmenningen (§ 1-1). Lov om bygdeallmenninger regulerer forvaltningen av bygdeallmenninger m.h.t. rettighetshavernes rettigheter og plikter. Kapittel 7 og 8 omhandler jakt og fangst og fiske og gir bl.a. hjemmel for å fastsette "utvidet adgang til jakt og fangst" (§ 7-2) og "utvidet adgang til fiske" (§ 8-3).

6.1.2 Fylkesmannens virkemidler

Miljøvernavdelingen har forvaltningsansvar for følgende lover: Lov om friluftsliv, Lov om naturvern, Lov om viltet, Lov om vassdragene, Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag og Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. Miljøvernavdelingen har innsigelsesrett etter Plan- og bygningsloven. Kommunene kan som hovedregel gjøre endelig planvedtak. Innsigelse kan bare komme fra offentlig hold når planen er i strid med nasjonale eller regionale bestemmelser og interesser.

Miljøvernavdelingen har også forvaltningsansvar for fredningsbestemmelser for nasjonalparkene og andre områder som er vernet etter naturvernloven.

Landbruksavdelingen har forvaltningsansvar for Lov om konsesjon om forkjøpsrett for det offentlige ved erverv av fast eiendom, Lov om tilskipping av jordbruk (jordloven) og Lov om skogbruk.

Fylkesmannen gir innspill og uttalelse til kommunenes og fylkeskommunens planlegging og har sammen med fylkeskommunen et ansvar for at de rikspolitiske retningslinjene for samordnet areal- og transportplanlegging og for barn og unges interesser i planleggingen, blir fulgt opp.

6.1.3 Fylkeskommunens virkemidler

Fylkesfriluftsnemnda og seksjon plan og utvikling har begge selvstendig innsigelsesrett etter Plan- og bygningsloven. Sekretariatet for fylkesfriluftsnemnda ligger i seksjon plan og utvikling. Fylkeskommunen skal ifølge Plan- og bygningsloven utarbeide en fylkesplan som skal trekke opp hovedlinjene og være retningsgivende for virksomheten i fylket. Fylkeskommunen veileder også kommunene i deres planlegging etter samme lov. Plan- og bygningsloven skal legge tilrette for samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser og om utbygging. Fylkeskommunen har et ansvar for å ivareta formålene med rikspolitiske retningslinjer for barn og unge og retningslinjene for samordnet areal- og transportplanlegging.

Kulturseksjonen ved Fylkeskonservatoren skal både ivareta forvaltningsansvar av kulturenminneloven og ulike areallover etter de retningslinjer som Riksantikvaren (Direktoratet for kulturminnevern) gir og fylkeskommunens politiske prioriteringer.

6.1.4 Andre offentlige etaters virkemidler

Utover de beskrevne lover og retningslinjer er det ikke redegjort for øvrige administrative og juridiske virkemidler hos de andre offentlige etatene.

6.1.5 Friluftslivsorganisasjonenes virkemidler

Friluftslivsorganisasjonene rår i liten grad over administrative og juridiske virkemidler. Organisasjonene har allmenne rettigheter som part med uttalerett og klagerett i henhold til Forvaltningsloven. Noen organisasjoner har imidlertid etablert seg som høringsorgan i saker som berører deres interesser og virkeområder.

6.1.6 Grunneierorganisasjonene, fjellstyrene og Statskogs virkemidler

Grunneierorganisasjonene forvalter eiendommer og har grunneierretter. Grunneiere disponerer rett til jakt- og fiske, har råderett over grunn til stier og løyper og rett til i en viss grad å bestemme disponering og bruk av eiendommene. Grunneiere har i noen tilfelle rett til å nekte inngrep som kommunen ikke har hjemmel i lov til å nekte, f.eks skogsbilveier og tilretteleggingstiltak for friluftsliv i LNF-områder. Statskog har forvaltningsansvar etter Fjellogen. Statskog forvalter fredningsbestemmelser med hjemmel i Lov om naturvern for nasjonalparkene og andre større verneområder på statsgrunn.

Ifølge Fjellogen skal fjellstyrene administrere bruken og utnyttningen av statsallmenningene. Fjellstyrene forvalter jakt- og fiskeretter på statsgrunn og skal gi uttalelse i arealforvaltningsspørsmål i statsallmenningene. De skal arbeide for å sikre at allmenningene blir brukt på en måte som fremmer næringslivet i bygda og tar vare på naturvern- og friluftslivsinteressene. Fjellstyrene har rett til å kreve skjønn for tiltak i statsallmenningene.

6.2 Økonomiske virkemidler

6.2.1 Fylkesmannens virkemidler

Miljøvernavdelingen

Miljøvernavdelingen administrerer 6 tilskuddsordninger som kan gå til friluftslivsformål.

Midler til friluftslivsformål: (3 tilskuddsordninger, 1 gjelder stimulering (ny fra 1994) og 2 gjelder de øvrige formålene i henholdsvis lokalt og regionalt viktige områder). Kr. 150 000 bevilget i 1993, (935 000 i 1994). Friluftslivsmidlene kan nyttes til planlegging, tilrettelegging, drift av områder, informasjon og stimuleringstiltak. På grunn av økning i sysselsettingsmidler til naturvern- og friluftslivsformål ble bevilgningene over de ordinære friluftslivsmidlene redusert i 1993. I 1992 ble det bevilget 1,4 mill kr. til friluftslivsformål i Oppland fylke av disse midlene. Midler til sikring av områder ved erverv fordeles av Direktoratet for Naturforvaltning direkte til kommunene etter prioritering fra fylkesmannen.

Midler til "Aksjon Vannmiljø": Kr. 400 000 bevilget i 1993. Midlene kan blant annet benyttes til tiltak for å bedre tilgjengeligheten til og bruksverdien av vassdragsområder hvor det er gjort eller gjøres investeringer for å redusere vannforurensninger. Dette vil i realiteten si hovedvassdragene i fylket.

Midler til fiskeformål (Fiskefondet): Kr. 275 000 bevilget i 1993. Midlene kan nyttes til tiltak der formålet er å bedre fiskemulighetene for befolkningen med utgangspunkt i lokale fiskeressurser. Tilskudd gis til fysiske tilretteleggingstiltak, informasjon, organisering av større kortområder og kultiveringstiltak.

Midler til viltformål (Viltfondet): Kr. 100 000 bevilget i 1993 til friluftslivstiltak/vilt. Midlene har blitt nyttet til informasjon og utarbeiding av kart. Viltfondsmidler gis generelt til viltforvaltning i kommunene og til organisering og tilrettelegging som kan bedre allmennhetens muligheter til jakt.

Landbruksavdelingen

Landbruksavdelingen administrer tilskuddsordninger som går til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap og midler fra Bygdeutviklingsfondet som skal bidra til næringsutvikling i fylket. Midlene fra Bygdeutviklingsfondet kan også brukes til friluftslivsformål hvis tiltaket er positivt sett ut fra et næringsmessig perspektiv.

Midler til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap

(Kulturlandskapsmidler): Over jordbruksavtalen avsettes midler til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap. Kulturlandskapsmidlene kan nyttes til å bedre tilgjengeligheten i jordbruksområder ved etablering av turveger og stier. Her forutsettes det at grunneier selv er søker, eller samarbeider med landbrukskontoret om søknaden. Av 2 mill. kr. bevilget totalt til Oppland i 1993, gikk 355 000 kr. til etablering og sikring av ferdselsårer i kulturlandskapet.

Bygdeutviklingsfondet: Kr. 12, 9 mill. bevilget i 1993. Midlene over dette fondet skal primært gå til tiltak som kan bidra til næringsutvikling i fylket. Friluftslivstiltak som kan virke positivt i et slikt perspektiv kan bli tildelt midler over dette fondet. Landbruksavdelingen avgjør søknader med en ramme på opptil kr. 100 000. Plan- og næringsstyret i fylkeskommunen avgjør alle søknader over kr. 100 000.

Sosial- og familieavdelingen

Sosial- og familieavdelingen fordeler midler til utviklingsarbeid i barnehagene.

Lokalstyrt utviklingsarbeid:

Lokalstyrt utviklingsarbeid gir mulighet for å sette i gang pedagogisk endringsarbeid og tid og mulighet til å fordype seg i et emne som oppleves som en utfordring. Initiativet til et utviklingsarbeid bør fortrinnsvis komme fra den enkelte barnehage. Utviklingsarbeidet må ha forankring i barnehagens årsplan. Utviklingsarbeidets intensjoner er at det skal bidra til å endre praksis slik at det pedagogiske tilbudet stadig blir bedre. Friluftslivstiltak som fyller disse kravene vil

kunne få tilskudd. For 1994 er det totalt til fordeling kr. 200 000,-. Det fordeles i gjennomsnitt kr. 8 000,- - 20 000,- til hvert prosjekt.

6.2.2. Fylkeskommunens virkemidler

Fylkeskommunen har også tilskuddsordninger som kan nyttes til friluftslivsformål.

Tippemidler: En del av overskuddet fra Norsk Tipping A/S går til anlegg for friluftsliv som turveger, turstier, turskiløyper og turkart. Årlig bevilges ca. kr 8 mill. over tippemidlene til Oppland. Hittil har mesteparten av midlene gått til idrettsanlegg som idrettshaller, baneanlegg m.m.

Kulturmidler: Dette er midler som alle frivillige organisasjoner kan søke på. Tilskuddene fordeles til tre formål:

Driftstilskudd: Tilskudd gis til fylkes-/kretsleddet i demokratisk oppbygde organisasjoner med lokallag i minst 3 kommuner, og hvor 2/3 av medlemmene er under 25 år. Tilskudd gis til medlemmer under 25 år, bosatt i Oppland.

Aktivitetstilskudd: Gis til organisasjoner som er kvalifisert til driftstøtte og til aktivitet utenom drift. maks kr. 8000 pr aktivitet.

Starttilskudd: Gis til nye organisasjoner på fylkesnivå. Organisasjonene må tilfredsstille kravene til driftstilskudd.

Kulturvernmidler: Tilskudd gis til skjøtsel og tilrettelegging av særlig verdifulle fredete kulturminner og kulturmiljøer.

I tillegg til tilskuddsordningene nevnt ovenfor finnes det en rekke lokale fond og tilskuddsordninger som kan nyttes til friluftslivsformål.

6.2.3 Andre offentlige etaters virkemidler

Arbeidsmarkedsetaten disponerer midler gjennom ulike ordninger som tar sikte på å få ledig arbeidskraft ut i arbeidslivet. I 1994 vil ordningene også inneholde et tilbud om opplæring. I 1993 ble kr. 4 mill bevilget i samarbeid mellom fylkesmannens miljøvern avdeling og arbeidsmarkedsetaten. Kommunene ble i 1993 invitert til å søke på ekstraordinære sysselsettingsbevilgninger som blant annet omfattet samme type tiltak som ovennevnte tilskuddsordninger. Sysselsettingsbevilgningene forutsetter at man benytter ledig arbeidskraft som tas ut av arbeidskontoret. Tiltak innenfor områdene miljøvern/kultur er prioritert.

Statens Utdanningskontor fordeler hvert år ca. kr 100 000 til forsøks- og utviklingsarbeid etter søknad fra skoler. Miljø er et av fire prioriterte områder for tildeling.

Direktoratet for Naturforvaltning disponerer såkalte konsesjonsmidler som kan nyttes til kjøp av friluftslivsområder i medhold av den offentlige forkjøpsrett av fast eiendom med hjemmel i Konsesjonsloven.

6.2.4 Friluftslivsorganisasjonenes virkemidler

Friluftslivsorganisasjonene disponerer forholdsvis beskjedne økonomiske virkemidler. Midlene som organisasjonene rår over nyttes i stor grad til drift av virksomheten og til kurs og øvelser for medlemmene. Inntektene er i første rekke medlemskontingenter og kulturmidler fra fylkeskommunen. Enkelte organisasjoner benytter noe midler til å lønne en sekretær (på timebasis) på fylkesnivå.

6.2.5 Grunneierorganisasjonene, fjellstyrene og Statskogs virkemidler

Statskog Oppland fordelte i 1993 ca. kr. 150 000 til friluftslivsformål til kommuner og lokale fjellstyrene. Dette er midler som kan nyttes til tilrettelegging for friluftsliv på statsgrunn. Midlene overføres fra Landbruksdepartementet. Budsjettposten ventes redusert i 1994.

Drammensdistriktets Skogeierforening fordeler hvert år ca. kr 100 000 til ulike lag og foreninger som har virksomhet i forhold til naturvern, friluftsliv og skog.

Fjellstyrenes inntekter fra småvilt- og storviltjakt, fiske og festeavgifter på hyttetomter blir i tillegg til utgifter til administrasjon og oppsyn brukt til tiltak i satsalmenningene, inklusive tilrettelegging for friluftsliv.

6.3 Informative virkemidler

6.3.1 Fylkesmannens virkemidler

Fylkesmannens miljøvernavdeling har tatt initiativ til en "møteplass" for friluftsliv. Her møtes organisasjonene og offentlige etater på fylkesnivå for å diskutere og utveksle informasjon om friluftslivsarbeidet. I regi av fylkesmannens miljøvernavdeling er det etablert et rådgivende utvalg i vilt- og fiskeforvaltning.

Fylkesmannens miljøvernavdeling arrangerer i samarbeid med miljøvernlederne i kommunen samlinger for MIK-ansatte. Til konferansene inviteres også andre etater som arbeider med ulike tema som tas opp.

Miljøvernavdelingen har informasjonsmateriell som brosjyrer, undervisningsmateriell for skoler/barnehager, lysbilde serier, videoer og overheadsett. Det har vært bra respons på utsending av skolemateriell som f. eks. "Mange bekker små" og "Skoleveileder i miljøvern". Fylkesmannen har egen informasjonskonsulent, men konsulenten har i for liten grad vært benyttet i forhold til friluftslivsarbeidet.

6.3.2 Fylkeskommunens virkemidler

Seksjon plan og utvikling er leder av "Miljøforum" som har til formål å effektivisere tverrfaglig og administrativ-politisk dialog i miljø saker og å være pådriver overfor sektorer, etater og kommuner.

Det er under fylkeskommunal ledelse opprettet et kontaktutvalg for barn og unge.

6.3.3 Andre offentlige etaters virkemidler

Oppland reiseliv har eget medlemsblad og informasjonsmateriell som brosjyrer, lysbildeserie og video. Statens Utdanningskontor arrangerer dagsamlinger og kurs for kontaktpersonene for miljølære i skolene.

6.3.4 Friluftslivsorganisasjonenes virkemidler

Flere organisasjoner har eget medlemsblad, i tillegg til at telefon, brev og møter nyttes til å spre og utveksle informasjon. Alle organisasjonene disponerer informasjonsmateriell i form av brosjyrer. Et stort antall har også lysbilder og video til bruk i informasjonsøyemed. Noen har også undervisningsmaterieell til bruk i skolene. Media brukes også aktivt av mange.

6.3.5 Grunneierorganisasjonene, fjellstyrene og Statskogs virkemidler

Informasjon spres ved hjelp av telefon, brev og møter. Medlemmene kan dessuten nås med informasjon gjennom kurs og studieringer. Mjøsen Skogeierforening og Drammensdistriktet skogeierforening har medlemsblad. Fjellstyrene benytter stort sett brev, telefon og møter i sin informasjonsvirksomhet.

Alle skogeierforeningene har brosjyrer og lysbildeserier. Mjøsen og Drammensdistriktet skogeierforeninger har videoer. Statskog Oppland har brosjyrer og lysbildeserier.

7. SAMARBEID

Dagens situasjon

Matrisen nedenfor gir en oversikt over samarbeid mellom ulike etater og organisasjoner. Matrisen bygger på svar fra spørreundersøkelsen om aktører, virkemidler og samarbeid. De aktuelle organisasjonene/etatene er listet opp vertikalt, mens samarbeidspart står horisontalt. Samarbeid er markert med et kryss i skjæringspunktet mellom organisasjon/etat og samarbeidspart. Enkelte av etatene/organisasjonene opptrer kun som samarbeidspart og har ikke selv oppgitt noen samarbeidspartnere. Dette skyldes at disse etatene/organisasjonene ikke har svart på dette spørsmålet. Kommunene opptrer kun som samarbeidspart fordi deres rolle som aktører ikke er undersøkt ved spørreskjema på linje med aktørene på fylkesnivå. Matrisen viser at det er et utstrakt samarbeid i

friluftslivsarbeidet i Oppland. De offentlige etatene har flest samarbeidspartnere.

Samarbeidsfora:

Fylkeskommunens plan- og utviklingsseksjon holder hver måned "Planmøte" hvor kommunale planer blir diskutert i fellesskap mellom kommunene, statlige fagetater og fylkeskommunen. De ulike planene er tema på et "Planmøte" før det offentlige ettersynet, og gjerne mens den fremdeles er på et idèstadium.

Kulturlandskap er et arbeidsfelt som er viet større innsats i de senere år. På fylkesnivå er det etablert ei samarbeidsgruppe for kulturlandskap. Kulturlandskapsgruppa vurderer blant annet søknader om tilskudd til spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap.

Framtidig samarbeid

Mangel på tid er det største hinderet for økt samarbeid, enten det gjelder offentlige etater, friluftslivsorganisasjoner, eller grunneierorganisasjoner. De fleste etatene og organisasjonene er likevel positive til et utvidet samarbeid, mens noen mener det ikke er behov for mer samarbeid.

Fylkesmannens miljøvernavdeling mener det kan være aktuelt å samarbeide om holdningsskapende arbeid og tilrettelegging. Fylkeskommunens kulturseksjon ønsker et utvidet samarbeid om stimuleringstiltak. Fylkeskommunens plan- og utviklingsseksjon er positiv til et utvidet samarbeid, spesielt med de kommunale friluftsnemndene om regionale friluftslivstiltak.

De fleste friluftslivsorganisasjonene er positive til et utvidet samarbeid, spesielt når det gjelder kurs og ulike arrangementer. Noen ønsker samarbeid med andre i forhold til offentlige planprosesser, mens andre påpeker et behov for samarbeid om en innsats i forhold til skolene.

Kartlegging av samarbeid mellom offentlige etater, friluftslivsorganisasjoner og grunneierorganisasjoner på fylkesnivå og deres samarbeid med kommunene.

Organisasjon/etat	Samarbeidspartnere																															
	Turistforeningen	KFUK	KFUM	NSF-Gudbrandsdal	NSF-Vestoppland	Oppland O-krets	NJFF	4H	Røde Kors	Sykl. landsforening	Idrettskretsen	F.komm. PLAN	F.komm. KULTUR	F.komm. OPPLÆR	Statskog	Utdanningskontoret	Fylkesmannen MVA	Fylkesmannen SOFA	Fylkesmannen JORD	Fylkesmannen SKOG	Bondelaget	Bonde-Småbrukarlaget	Oslo og O. Friluftsråd	Mjøsen skogeierforening	Drammen skogeierforening	Naturvernforbundet	Oppland Reiseliv A/L	NINA	Fjellstyrene i Oppland	Kommunene		
Turistforeningen						X																				X				X		
KFUK																																
KFUM	X			X				X																								
NSF-Gudbrandsdal																																
NSF-Vestoppland				X																												
Oppland O-krets	X	X								X						X								X	X							
NJFF	X																														X	
4H																			X	X	X											
Røde Kors																																
Sykl. landsforening	X				X					X	X	X		X		X		X	X	X	X		X		X	X		X	X	X	X	
Idrettskretsen												X																				X
F.komm. PLAN												X	X	X		X		X	X													
F.komm. KULTUR					X						X	X	X		X	X	X	X	X													X
F.komm. OPPLÆR																																
Statskog	X				X						X				X									X						X	X	
Utdanningskontoret												X	X			X	X	X														
Fylkesmannen MVA						X					X	X		X	X	X	X	X						X	X		X	X	X	X	X	
Fylkesm. SOFA																																
Fylkesm. JORD												X				X			X													
Fylkesm. SKOG																X		X														
Bondelaget																																
Småbrukarlaget																																
O. O. Friluftsråd	X					X		X							X		X	X							X						X	
Mjøsen skogeierf.						X	X	X						X			X	X	X					X		X						
Drammen skogeierf.					X	X	X			X	X		X		X		X	X	X	X				X						X		
Naturvernforbundet						X													X	X												
O. Reiseliv A/L	X								X	X	X				X															X	X	
NINA																																
Fjellstyrene i Oppl.	X	X	X			X	X		X					X	X	X	X	X	X							X	X				X	

DEL IV- TILTAK

8. OVERSIKT OVER AKTUELLE TILTAK SOM DET BØR ARBEIDES MED I PLANPERIODEN

I det følgende er gitt en samlet oversikt over aktuelle tiltak som det bør arbeides med på fylkes- og lokalt nivå i Oppland i perioden 1994-99. Gjennomføring av disse tiltakene vil bidra til å realisere satsingsområdene og derved oppfylle hovedmålsettingene for friluftslivsarbeidet.

Viktige tiltak som dekker flere satsingsområder er presentert i prioritert rekkefølge i kap. 8.1. Tiltakene er forøvrig gruppert etter satsingsområder. Tiltakene er gitt prioritet fra 1-3. Det er samtidig gitt en vurdering av om tiltakene bør gjennomføres på kort (K) eller lang (L) sikt eller om det er varige løpende oppgaver (V) som det bør arbeides med også utover planperioden. Flere av de kort- og langsiktige tiltakene kan også være aktuelle å arbeide med utover planperioden. Noen av satsingsområdene har en større andel høyt prioriterte tiltak enn de andre. Dette skyldes delvis en prioritering mellom satsingsområdene, men kan også i noen grad skyldes et høyere detaljeringsnivå. Tiltak som er oppført under de enkelte satsingsområdene kan i noen grad være aktuelle også under andre satsingsområder, men vil da gjerne ha en såvidt lav prioritet at de av den grunn ikke er tatt med.

Av overskriften "tiltakstype" framgår at mange av tiltakene er relativt generelle. Dette gjelder særlig tiltak som skal gjennomføres på lokalt/kommunalt nivå. For disse tiltakene gjelder at hvert tiltak i planen må omsettes i flere konkrete tiltak på lokalt nivå. For disse tiltakene gjelder også at alle ikke er like aktuelle overalt i fylket. For flere av tiltakene som skal/bør gjennomføres på fylkesnivå foreligger mer detaljerte prosjektbeskrivelser. Disse er imidlertid ikke tatt med i denne planen.

Under "tilskuddsmuligheter" er oppført alle aktuelle kilder utover initiativtakers egne midler.

Som "initiativtaker" er oppført alle aktuelle for hvert tiltak. I tillegg er enkelte organisasjoner og etater nevnt spesielt der disse har påtatt seg et særlig ansvar for det aktuelle tiltaket. Der en eller flere initiativtakere anses viktigere enn andre for det enkelte tiltaket eller har påtatt seg et særlig ansvar for dette, er disse understreket.

Tiltaksoversikten bør følges opp ved at de enkelte aktørene utarbeider konkrete handlingsprogram for sin oppfølging av tiltakene. Et slikt handlingsprogram bør i tillegg til mulige finansieringskilder også angi kostnader for å få gjennomført tiltakene.

I oversikten er følgende forkortelser benyttet:

Initiativtaker/Ansvarlig

4H: Norske 4H, avdeling Oppland
DN: Direktoratet for naturforvaltning
DS: Drammensdistriktets skogeierforening
DNT: Den Norske Turistforening
Etatene: De offentlige etatene på fylkesnivå
FFN: Fylkesfriluftsnemda
FJ: Fjellstyrene i Oppland
FK-KU: Oppland fylkeskommune, kulturseksjonen
FK-SF: Oppland fylkeskommune, samferdselsseksjonen
FK-O: Oppland fylkeskommune, virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling
FK-PL: Oppland fylkeskommune, seksjon plan og utvikling
FM-LA: Fylkesmannen i Oppland, Landbruksavdelingen
FM-MVA: Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen
FM-SOFA: Fylkesmannen i Oppland, Sosial og familieavdelingen
Gr.org.: Grunneierorganisasjonene
KFUK: KFUK-speiderne, Oppland krets
KFUM: KFUM-speiderne, Oppland krets
LOT: Lillehammer og omland turistforening
Mjøsen: Mjøsen skogeierforening
NF: Naturvernforbundet i Oppland
NINA: Norsk institutt for naturforskning
NJFF: Gudbrandsdal og Vestoppland fylkeslag av Norges Jeger og Fiskeforbund
NSFG: Norges Speiderforbund, Gudbrandsdal krets
NSFV: Norges Speiderforbund, Vest-

Oppland krets
OB: Oppland Bondelag
OBS: Oppland Bonde- og Småbrukarlag
OIK: Oppland Idrettskrets
OK: Oppland orienteringskrets

OOF: Oslo og omland friluftsråd
OR: Oppland Reiseliv
Org.: Organisasjonene
ORKH: Oppland Røde Kors Hjelpekorps
SLF: Syklistenes landsforening, avd. Oppland
Statskog: Statskog Oppland
STU: Statens utdanningskontor
SV: Statens Vegvesen, Oppland, Vegkontoret

I tillegg under tilskuddsmuligheter:

BU: Bygdeutviklingsfondet
DN: Direktoratet for naturforvaltning
KUMI: Kulturlandskapsmidler
MD: Miljøverndepartementet
TM: Tippemidler

8.1 Tiltak som dekker flere satsingsområder

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Samarbeidstiltak	Økt samarbeid mellom grunneiere og mellom grunneiere og andre om tilrettelegging for friluftsliv		FM-LA, MVA Org., <u>Gr.org.</u> Kommunene	1 - L
	Bedre samarbeid mellom organisasjonene om utveksling av ledere, kunnskap m.m.		Org.	1 - L
	Initiere opprettelse av interkommunale friluftsråd der det er naturlig	FK, Kommunene	<u>FK-PL</u> Kommunene	2 - K
	Videreføre ordningen med "møteplass" og ev. andre tiltak for å bidra til økt samarbeid mellom org. og etater på fylkesnivå.		Org. Etatene- <u>FM-MVA</u>	2 - L
Forvaltningstiltak	Gjennomføre særskilte samarbeidsarrangement mellom org./etater	Org.,	Org., Etatene	3 - L
	Samarbeid over adm. grenser om tilrettelegging, merking/standardisering informasjon o.l.		FM-MVA, FK-PL Org., Statskog, OOF, Kommunene, FJ	3 - L
	Utarbeide kommunale handlingsplaner for friluftsliv	FM-MVA	Kommunene	1 - L
	Utarbeide mal for kommunale friluftplaner		FM-MVA	1 - K

Utvikle prinsipper for arbeidet med naturveiledning og veiledning i friluftsliv	Statskog FM-MVA	2 - K
Innarbeide hensyn til friluftsliv på et tidlig stadium i forb. med kommuneplanlegging og annen planlegging i kommunen - medvirkning fra organisasjonene	FK-PL,FM-MVA Kommunene <u>Org. - OOF</u>	2 - V
Skaffe bedre oversikt over eiendomsrett og forvaltningsansvar for områder som er sikret/ervert	FM-MVA	3 - L
Skaffe bedre oversikt over planstatus for alle friluftslivsområder	FM-MVA	3 - L
Skaffe bedre oversikt over tilretteleggings-tiltak for friluftsliv	FM-MVA, Kommunene	3 - L
Bedre samordning av økonomiske virkemidler- utveksling av informasjon mellom de som fordele tilskuddsmidler - felles informasjon til kommunene og andre om tilskuddsordninger som kan nyttes til friluftsmål i fylket.	FM-MVA,LA FK-KU,PL Statskog	1 - K
Formidle idéer fra ulike lokale friluftslivs-, vilt- og fisketiltak til andre kommuner og organisasjoner	Kommunene, Org., Etatene	2 - L
Felles informasjon til allmennheten om friluftsliv, allemannsretten, ferdselsregler m.m. og om forholdet et mellom friluftsliv og andre interesser	Org.-FJ, KFUM, STU, FK- PL, KU FM-MVA,LA,SOFA Gr. org., kommunene	2 - V
Kontakt med media for å bevisstgjøre og for å få satt friluftsliv på dagsorden i media	Org.- KFUK Etatene, Kommunene	3 - L

Informasjonstiltak

Kontakt med lokale politikere for å bevisstgjøre og
få satt friluftsliv på den politiske dagsorden i kommunene

FK-PL, FFN
OOE

2 - L

8.2 Stimulering til friluftsliv (Friluftsliv for alle)

Dette hovedsatsingsområdet har en rekke høyt prioriterte tiltak og særlig er tiltak overfor barn og unge høyt prioritert. I arbeidet for å gjennomføre disse tiltakene er organisasjonene og skolene/utdanningsinstitusjonene helt sentrale. De fleste tiltakene er aktuelle i hele planperioden, men trolig med størst innsats de 2-4 første årene. Tiltak for å øke bruken av opparbeidede områder er i hovedsak aktuelt og har høyest prioritet for opparbeidede områder i by- og tettstedsnære områder, i kurlandskapet og generelt i nærmiljøet der folk bor.

8.2.1 Barn og unge

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Barn i natur	Tilrettelegge for økt friluftslivsopplevelse for barnehagebarn ved kurs/veiledningsopplegg i friluftsliv for frivillige organisasjoner og barnehagepersonell	FM-SOFA,MVA FK-KU	<u>FK-KU</u> ,FM-SOFA MVA, <u>OOE</u> kommunene	1 - K
	Lokale stimulerings tiltak for barn, eks. fiskedager spesielt for barn	FM-SOFA,MVA, LA, FK-KU	Lokale org. Kommunene	1 - V
	Markedsføre friluftsliv som aktivitets/fritidstilbud særlig for barn og unge, bl.a. ved informasjon om lokale friluftslivstilbud som er særlig velegnede for barn/nybegynnere, eks. fiskevann m/mnye abbor (som er lett å fiske med mark)	FM-MVA FK-KU	Org., kommunene <u>OOE</u>	2 - V
Friluftsliv i skole/ skolefritidsordning	Utvikle leirsted med tilbud til skolene	SY, FM-MVA, FK	Org. - <u>KFUM</u> Kommunene	1 - K
	Bidra til at friluftsliv/feltundervisning blir et viktig element i skolenes undervisning		STU, FM-MVA,LA FK-KU, Kommunene	1 - K

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
	Utarbeide retningslinjer for 40-timers miljølærerkurs for lærere i grunnskolen		STU	1 - K
	Bidra til at friluftsliv i skolen blir tatt opp som tema på skolesjefsamlinger		STU, FM-MVA	1 - K
	Organiserte friluftslivsopplegg for enkelte utvalgte skolefriluftstiltak	FM-MVA	Org., <u>OOE</u>	2 - L
	Bidra til å etablere kommunale nettverksgrupper for friluftsliv/miljølære i skolen		STU, FM-MVA, LA FK-KU, Kommunene, Org.	1 - K
	Arrangere fylkessamlinger for en representant for hver av de kommunale nettverksgruppene for friluftsliv/miljølære		STU, FM-MVA, LA FK-KU	2 - K
	Bidra til at friluftsliv blir et aktivitetstilbud i skolen generelt og i skolefriluftstiltak spesielt, bl.a. gjennom kurs/veiledningsopplegg i friluftsliv for lærere generelt og lærere i skolefriluftstiltak	STU, FK-KU, FM-MVA, SOFA	Org., STU, FK-KU, FM-MVA, SOFA, <u>OOE</u> , Kommunene	3 - L
	Bidra til at friluftsliv blir et vesentlig aktivitetstilbud i skole for 6-åringene		STU, FM-MVA, SOFA Kommunene	2 - L
	Informere om ulike natur- og friluftslivskvaliteter i områder som er mye brukt av skolene	STU, FM-MVA, LA,	Org., Kommunene, <u>OOE</u> , FM-MVA, LA	3 - K
	Utarbeide konkrete forslag til opplegg for bruk av naturen i undervisningen		Org.- <u>OOE</u> , STU, FM-MVA, Kommunene	2 - L
	Bidra til at friluftsliv blir tema på regionale samlinger for skolenes miljølærerekontaktpersoner		STU, FM-MVA	3 - L

8.2.2 Flere aktive friluftslivsutøvere

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskuddsmuligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Informasjon om friluftslivsmuligheter	Utvikle og markedsføre turorientering, distansemerke på ski, besøksprotokoller på hytter og toppe, bli-kjent-merker o.l.	FM-MVA	Org., kommunene, veiforeninger, idrettslag, OIK	2 - L
	Utarbeide og markedsføre friluftskart	FK-PL, FM-MVA, BU, TM	FK-PL, FFN, FM-MVA, FM Org. - <u>OK</u> , <u>OR</u> , LOT, Statskog, FJ, kommunene	2 - L
	Informere om jakt- og fiskemuligheter	FM-LA, MVA, FJ	<u>Gr.org</u> , <u>NJFF</u> , <u>FJ</u> , kommunene, FM-MVA, LA Statskog	2 - L
	Markedsføre friluftsliv/friluftslivsmulighetene som aktivitetstilbud for turister og lokalbefolkningen	BU, FK FM-MVA	OR, <u>kommunene</u> , Org- <u>OOE</u> , FM	3 - V
Stimulering til friluftsliv	Tiltak for å rekruttere nye utøvere/kvinner til jakt og fiske f. eks. ved fadderordning - erfarne jegere får billigere jakt/fiskekort mot å ta med seg nybegynnere	FM-MVA, BU	<u>NJFF</u> , Gr. org., FJ	2 - K
	Lokale fiskedager	BU, FM-MVA	Lokale org., Gr.org., NJFF, FJ	2 - V

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Samordning/organisering for å bedre friluftslivsmulighetene	Etablere lokale grupper for veiledning i friluftsliv etter modell fra Østre Toten. Spre informasjon om igangsatte/gjennomførte tiltak.	FM-MVA, BU	Org., FM-MVA, Kommunene	3 - L
Samordning/organisering for å bedre friluftslivsmulighetene	Samordning av jakt- og fisketilbud	FM-MVA, BU	Gr. org., Statskog, FJ FM-MVA, LA, Kommunene, OR	1 - L

8.2.3 Økt bruk av opparbeidede friluftsområder, stier og løyper

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Informasjon om tilretteleggingstiltak	Merking, skilting og utarbeidelse av kart, brosjyrer om opparbeida områder, stier og løyper i nærmiljø	FM-MVA, TM, BU, SY	Kommunene, Org., FJ, <u>OO</u> F	1 - L
	Merking, skilting og utarbeidelse av kart og brosjyrer om andre opparbeida områder.	FM-MVA, TM, BU, SY	Kommunene, Org.	3 - L
	Arrangement med utg. pkt i opparbeida områder, eks.: fiskekonkurranse, natursti, "årets isbader", turmarsj	FM-MVA, FK-KU	<u>Org.</u> , kommunene, FJ	3 - L
	Informasjon/kampanjer for å øke bruken av opparbeida friluftsområder	FM-MVA FK-PL, KU	Kommunene Org., FM-MVA	3 - L

8.3 Arealforvaltning (Friluftsliv i dagliglivet)

Av tiltakene innen arealforvaltning har særlig tiltak i nærmiljøet til der folk bor høy prioritet og dette gjelder nærmiljø både i by- og tettstedsnære områder, i kulturlandskapet og langs vann og vassdrag. En satsing på nærmiljø innen arealforvaltning må ses i sammenheng med satsing på tiltak for barn og unge i arbeidet med stimulering til friluftsliv. I disse områdene er det aktuelt både med tiltak for å sikre og eventuelt erverve områder og for å tilrettelegge for friluftsliv.

Foruten sikring og tilrettelegging i nærmiljøet er ivaretagelse av større sammenhengende naturområder høyt prioritert. I disse områdene er den viktigste oppgaven å sikre at områdene ikke blir tilrettelagt og generelt bevares fri for tekniske inngrep av alle slag.

8.3.1 By- og tettstedsnære områder

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskuddsmuligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Tilrettelegging for friluftsliv	Tiltak for å utvikle sti- og løypenett i nærmiljø	FM-MVA, BU, TM, SY	Kommunene, Org., <u>OOE</u>	2 - L
	Tiltak for å utvikle sti- og turvegnett spesielt tilrettelagt for rullestol, barnevogn o.l	FM-MVA, SY	Kommunene, Org.	2 - L
	Tiltak/planprosjekt for å få flere sykkelstier/ utvikle sykkelveinett	FK-PL, FM-MVA	FK-PL, SF, FM-MVA Org. - <u>SLE</u> , SV, <u>Kommunene</u>	2 - L
	Tilrettelegging i tettstedsnære friluftsområder	FM-MVA, TM, SY, BU	Kommunene, Org.	2 - L

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Sikre friluftslivsareal	Lokale planprosjekt-"stedsutviklingsprosjekt" "nærmiljøprosjekt" for å sikre friluftslivsareal i nærmiljø i utvalgte områder	FK-PL	<u>Kommunene, FK-PL,</u> <u>FK-MVA, SOFA, SV</u>	1 - K
	Informere om muligheter for sikring av områder til friluftsliv ved erverv/konsepjon		FM-MVA, LA	2 - K
	Utarbeide kommunedelplaner for grøntstrukturer for alle tettbygde områder (f.eks. som oppfølging/ del av kommunal friluftslivsplan).	FK-PL	Kommunene	1 - L
	Aktiv bruk av RPR for barn og unge i plansammenheng i kommunene for å sikre barns leke/friluftslivsareal		<u>Kommunene, FK-PL,</u> <u>Org., FM-SOFA</u>	1 - L
Sikre kvalitet på friluftslivsareal	Bidra til at det blir tatt hensyn til friluftsliv i skogbruket og jordbruket	FM-LA	<u>FM-LA, MVA, Gr. org.</u> 1 - L <u>Kommunene, Statskog</u> <u>OOF</u>	1 - L
8.3.2 Kulturlandskap				
Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Ferdselsårer i nærmiljø	Tiltak for å opprettholde og bedre ferdselsmuligheter i det tettstedsnære kulturlandskapet	KUML, SY	Org. Gr.org., Kom- munene, FM-LA, MVA	1 - L
	Merking av stier og løyper/ grøntkorridorer ut fra turistområder	Reiselivet	OR, kommunene	3 - L

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Ferdelsårer i kulturlandskapet generelt	Følge opp Norsk Sti- og løypeplan del II, stier i lavlandet med sonering, sikring og tilrettelegging i kulturlandskapet	KUMI, SY	FM-MVA, LA Org., FK-KU, PL, <u>OOE</u> , Kommunene	3 - L
	Følge opp prosjekt - gamle ferdelsveger, særlig pilegrimsveier og andre hovedferdelsårer(kongeveger)	BU, KUMI FM-MVA, FK-KU	FK-KU, FM Kommunene	1 - K
	Sikre og bedre ferdelsmulighetene i spesielle kulturlandskap, eks. områder prioritert i "nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap"	KUMI, SY	FM-LA, MVA FK-KU, Kommunene	2 - L
Informasjonstiltak	Informasjon om ferdelsregler i kulturlandskapet	FM-MVA, KUMI	FM-LA, MVA, Org., Gr.org., Kommunene	2 - L

8.3.3 Større sammenhengende naturområder

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Sikre friluftslivsareal	Følge opp Norsk Sti- og løypeplan del I, stier i fjellet og del II, stier i lavlandet - initiere tiltak for sonering av områder særlig for å ivareta større sammenhengende naturområder (eks. Dovrefjell)		Org., LOT/DNT, FM-MVA, Kommunene Statskog, FJ, FK-PL	1 - L
Sonering	Utpeke sårbare områder med særskilte forskrifter for motorferdsel i utmark		FM-MVA, Statskog, FJ, Kommunene	1 - K

Inngrep
 Evaluere praksis for bygging av turisthytter og andre friluftslivstiltak/Inngrep i naturområder
 DNT, FM-MVA 2 - L

8.3.4 Strandsoner

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskuddsmuligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Sikre friluftslivsareal	Lokale/regionale planprosjekt for å sikre strandsoner for friluftsliv	FK-PL	FM-MVA, FK-PL, Kommunene	1 - K
	Foreslå rikspolitiske retningslinjer/fylkesdelplan for strandsonerforvaltning langs Mjøsa	MD	MD, FM-MVA, FK-PL	1 - K
	Veilede kommunene i bruk av rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag		FM-MVA	1 - V
	Foreslå retningslinjer for strandsonerforvaltning i kommuneplanen langs øvrige vann og vassdrag		FM-MVA	1 - L
	Sikre/erhverve friluftsområder, bade- og fiskeplasser langs vassdrag	FM-MVA, TM	Kommunene	2 - L
	Sikre/erhverve adkomst til strandsonen	FM-MVA	Kommunene	2 - L
Tilrettelegge friluftslivsareal	Tilrettelegge friluftsområder, bade- og fiskeplasser langs vann og vassdrag	FM-MVA, TM, SY, BU	Kommunene, Org., NJFF, FJ	3 - L
	Tilrettelegge adkomst til strandsonene	FM-MVA, SY	Kommunene, Org.	2 - L

Tilrettelegge tursfær langs vann og vassdrag	FM-MVA, BU, SY	Kommunene Lokale org.	3 - L
Restaurering/rehabilitering av vassdrag og strandsoner som grunnlag for tilrettelegging	FM-MVA	Kommunene	2 - L

8.4 Et naturvennlig friluftsliv (Friluftsliv i harmoni med naturen)

Hovedtyngden av tiltakene innenfor dette hovedsatsingsområdet har lav prioritet. Dette skyldes i hovedsak at det er tiltak som for fylket sett under ett er mindre viktige. Særlig gjelder dette for tiltak i forhold til nye aktiviteter. Enkelte av tiltakene kan imidlertid ha en vesentlig høyere prioritet i enkelte områder. Holdningsskapende arbeid og informasjon har imidlertid høy prioritet og da særlig som forebyggende tiltak for å unngå slitasje, forstyrrelser og en generelt uheldig utvikling både av eksisterende og nye aktiviteter. Målet for det holdningsskapende arbeidet må i denne sammenheng vær å kunne opprettholde en lav prioritering på de øvrige tiltakene innenfor dette hovedsatsingsområdet og samtidig bidra til økt friluftslivsutøvelse i nærmiljøet.

8.4.1 Nye aktiviteter

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Sonering av områder	Planarbeid/lokale/regionale tiltak for å kanalisere tur-/terrengsykling, rafting, hangglideraktivitet o.a. nye aktiviteter til egnede områder		Org. - <u>Mjøsén</u> , Gr.org. Statskog, FM-MVA, Kommunene, FK-PL, FJ	2 - L
	Regulering av rafting aktivitet		FK-PL, Statskog, Gr.org., Kommunene, FM-MVA, FJ	3 - K
	Lokale/regionale tiltak for å fastsette særskilte regler for nye motorfartøy, eks. vannscooter for å begrense ulempene for tradisjonelle friluftaktiviteter		Kommunene, FM-MVA	3 - L
Tilrettelegging for nye aktiviteter	Utrede behov for styring av- og tilrettelegging for nye aktiviteter		<u>FM-MVA</u> , Kommunene	1 - L

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Informasjonstiltak	Opparbeiding av leirplasser for raftere/ elvepadlere/kanopaddlere for å begrense slitasje/forsøpling	FM-MVA, SY	Kommunene Statskog	2 - K
	Informasjon for å kanalisere sykling på stier og veier til egnede områder, f. eks. til stølsveier		FM-MVA, Kommunene Org. - <u>Mjøsena, OOF, SLF</u>	2 - L
	Informasjonstiltak for å regulere raftingaktivitet		Kommunene Org. , Gr.org.	3 - K
	Informasjonstiltak for å begrense bruken av nye motorfartøy og redusere ulempene for tradisjonelle aktiviteter		Kommunene	3 - L
	Informasjonstiltak for å begrense omfanget av terrengsykling for å unngå vegetasjons- slitasje		Kommunene Org.- <u>SLF</u>	3 - L
Kriterier for tiltak	Utarbeide kriterier/retningslinjer for "grønn utmarksturisme"		FM-MVA, <u>OR</u>	2 - L
8.4.2 Slitasje og forstyrrelser				
Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Sonering	Tiltak for å hindre forstyrrelser av dyreliv i spesielt utsatte områder, eks. Rondane/villrein		FM-MVA, Statskog, FJ, NJFF, Kommunene	1 - L
	Lokale/regionale tiltak for å regulere motorferdsel i utmark		FM-MVA, <u>Kommunene</u>	2 - L

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
	Oppfølging av Norsk Sti- og løypeplan m/areal for ulike aktiviteter, idrett, fril.liv, reiseliv, vilt, naturvern osv.		FM, Org. Kommunene	2 - L
	Lokale/regionale tiltak for regulering av villcamping		FM-MVA, FK-PL <u>Kommunene</u> , FJ, Statskog	3 - K
	Utrede/vurdere muligheter for styring av ferdsel for å unngå konflikt mellom friluftsliv og vilt; aktuelle virkemidler (fysiske tiltak, lovverk, informasjon)		FM-MVA, DNT	3 - L
Informasjonstiltak	Skaffe oversikt over og informere om egnede større leir-/telplasser i fylket, samt speiderhytter, fjellstyrehytter, foreningshytter o.l. som kan brukes av allmennheten	KUMI	Org.- <u>KFUK</u> , FM-MVA, Statskog, FJ, Kommunene	2 - K
	Informasjon om ferdselsregler inkl. motorferdsel i innmark og utmark for å forhindre skadevirkninger av ferdsel	KUMI	Gr. org., Org. Kommunene FM-LA, MVA	2 - L
	Informasjon om tiltak for å regulere villcamping		Kommunene, FJ, Statskog	3 - L
Tilrettelegging	Tiltak for å hindre vegetasjonsslitasje i spesielt utsatte områder, eks. Besseggen.		Kommunene, Statskog, FJ	2 - L

8.4.3 Naturvennlig tilrettelegging

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Kvalitetssikring	Informasjon, veiledning og kontroll for å sikre at alle nye tilretteleggingstiltak er naturvennlige (lokalisering, dimensjonering)		FM-MVA, Kommunene	1 - V
	Sørge for at planlagte inngrep i Marka blir behandlet på en strengere måte i tråd med den avgrensning og de bestemmelser som er gitt for Marka i de respektive kommuneplaner.		FM-MVA, LA, FK-PL, Kommunene: <u>Jevnaker, Lunner og Gran, Org. - OOF</u>	2 - V
	Evaluering av friluftslivstiltak/fysisk tilrettelegging for friluftsliv. Dokumentere heldige og uheldige virkninger av friluftslivstiltak - i forhold til andre friluftaktiviteter og andre interesser.		FM-MVA, Kommunene	3 - L
	Evaluering av lovverkets muligheter og begrensninger for regulering av tilrettelegging for friluftsliv og andre tiltak/inngrep av betydning for friluftslivet		FM-MVA, Kommunene	3 - L

8.4.4 Holdninger hos friluftslivsutøverne

Tiltaksområde	Tiltakstype	Tilskudds- muligheter	Initiativtaker/ Ansvarlig	Prioritet/ Gjennomføring
Informasjonstiltak	Informasjonskampanjer, arrangement o.l. for å øke bevisstheten om verdien av friluftsliv i nærmiljøet	FM-MVA	Org., Kommunene FM-MVA	1 - V
	Videreføre naturveiledningsprosjektet i Lom gjennom Norsk Fjellmuseum	DN	Lom Kommune Statskog	2 - K
	Initiere etablering av naturveiledertjeneste for Rondane/Dovrefjell		FM-MVA Statskog	1 - K
	Naturveiledning i nasjonalparker	DN	Statskog, FM-MVA	2 - V
	Innarbeide holdningsskapende informasjon i informasjonsmateriell om friluftsliv- muligheter etc. (eks. jeger - rovfugl, naturvern)		Org., kommunene FM-MVA, LA	2 - V
Tilrettelegging	Opparbeide naturstier	FM-MVA, SY, BY, TM	Lokale org. Kommunene	3 - L

9. LITTERATURLISTE

Stortingsmelding nr. 40 (19986-87) "Om friluftsliv"

Stortingsmelding nr. 47 (1991-92) "Om idretten" Folkebevegelse og folkeforlystelse.

Direktoratet for Naturforvaltning, Friluftsliv mot år 2000. Forslag til handlingsplan, DN-rapport 1991-3.

Fylkesmannen i Oppland, Strategisk plan for miljøvernavdelingen hos fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen 1990.

Oppland fylkeskommune, Fylkesplan for Oppland 1992-1995.

T-983, Liste over lover forskrifter og rundskriv under Miljøverndepartementets myndighet 1.10. 93. Miljøverndepartementet.

VEDLEGG

1. Friluftslivsområder med nasjonal verdi i Oppland
2. Sikrede friluftslivsområder i Oppland
3. Spørreskjema - status og utfordringer for friluftslivsarbeidet i kommunene og fylkeskommunen
4. Spørreskjema - status og utfordringer for friluftslivsarbeidet i andre organisasjoner og etater
5. Spørreskjema - status og utfordringer for grunneierorganisasjonenes arbeid med og holdninger til friluftsliv
6. Spørreskjema - Karakteristikk av aktørene, virkemidler og samarbeid
7. Beskrivelse; Status og utfordringer for friluftslivsarbeidet i kommunene
8. Beskrivelse; Status og utfordringer for friluftslivsarbeidet i øvrige etater og organisasjonene
9. Beskrivelse; Aktører, virkemidler og samarbeid
10. Adresseliste; Etater, friluftslivsorganisasjoner og grunneierorganisasjoner

FRILUFTSLIVSOMRÅDER AV NASJONAL ELLER STOR REGIONAL VERDI I OPPLAND

En oversikt over områder av nasjonal eller stor regional verdi til ulike friluftslivsformål i Oppland. Områdene er gruppert etter følgende "kriterier":

1. Større, urørte naturområder som i liten grad er tilrettelagt for friluftsliv og som samtidig har minimalt med andre inngrep som veier, kraftlinjer, hytter osv. og som er i bruk eller har potensiale for bruk til det enkle, ikke tilrettelagte friluftslivet.
2. Større naturområder som er tilrettelagt for friluftsliv f.eks. med DNT-rutenett og hytter, skiløyper e.l.. Områdene kan også delvis ha tyngre tilrettelegging i form av enkeltstående turistbedrifter e.l.. Områdene er mye brukt eller har et potensiale for økt bruk.
3. Reiselivsområder o.l. med "tyngre" tilrettelegging for turisme/reiseliv/friluftsliv og intensiv bruk. Områdene har stor regional verdi fordi mange mennesker fra et stort geografisk område bruker områdene til friluftsliv.
4. Spesielle friluftslivsområder med særskilt verdi for enkelte friluftslivsaktiviteter.

DE ENKELTE OMRÅDENE:

Kategori 1.

Område:

Kommune(r)/Kort karakteristik av området

REINHEIMEN

Lesja, Skjåk, Lom, Vågå
Større fjellområde, foreslått nasjonalpark

Kategori 2.

Område:

Kommune(r)/Kort karakteristik av området

DOVREFJELL

Dovre, Lesja
Større fjellområde, delvis nasjonalpark/foreslått utvidelse av nasjonalpark

RONDANE

Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron
Større fjellområde, delvis nasjonalpark/foreslått utvidelse av nasjonalpark

BREHEIMEN	Skjåk Større, bre- og fjellområde, delvis foreslått som landskapsvernområde i tilknytning til Jostedalsbreen nasjonalpark
JOTUNHEIMEN	Lom, Vågå, Vang, Østre Slidre Større fjellområde, delvis nasjonalpark
NORDMARKA	Jevnaker, Lunner Større by- og tettstedsnært skogområde

Kategori 3.

<u>Område:</u>	<u>Kommune(r)/Kort karakteristikk av området</u>
GOLÅ/FEFOR/SKEI	Nord-Fron, Sør-Fron, Gausdal Tur- og alpinområde
VENABYGDSFJELLET	Ringebu Turområde
NORDSETER/HUNDERSETER	Lillehammer, Øyer Turområde
SYNNFJELLOMRÅDET	Gausdal, Etnedal, Nordre Land Turområde
TISLEIDALEN/VASET	Nord-Aurdal, Vestre Slidre Turområde
BEITOSTØLEN	Øystre Slidre Tur- og alpinområde, helsesportområde
FILLEFJELL	Vang Turområde

Kategori 4.

<u>Område:</u>	<u>Kommune(r)/Kort karakteristikk av området</u>
SJOAVASSDRAGET	Vågå, Sel Vassdrag særlig interessant for rafting og padling. Interessant setermiljø/kulturlandskap
FJORDA	Gran Kanopadlingsområde
LÅGEN/MJØSA	Diverse kommuner Spesielt rike fiskemuligheter i hele vassdraget

Naturbasen - Friluftsområder

Sikra områder

Omr.#	Områdenavn	Bruksverdi	Sikringsform
501	LILLEHAMMER		
19	Vingrom		E
22	Korgen - Mosodden	lokal	E
23	Lågen Ø - Fåberg	lokal	E
25	Skurva	lokal	E
27	Øyresodden - Riselandet	lokal	RP
28	Nordre Park	lokal	E
29	Hovslivegen	lokal	RP
30	Hågåveien	lokal	RP
31	Vingnes - Vingnesvika	lokal	RP
32	Søndre park og skoleparken	lokal	E
33	Pinnikhaugen	lokal	RP
34	Lågendeltaet	lokal	RP
35	Jørstadmoen, øst for Rv.253	lokal	RP
36	Jorekstad - Gausa	lokal	A
37	Bæla	lokal	RP
38	Bergebakken	lokal	RP
39	Smestad - Fagstad, nord	lokal	RP
40	Kringsjø - Hammerseng	lokal	RP
41	Stampesletta - Birkebeineren	lokal	RP
42	Breisetth - Jordet	lokal	E
43	Mesnaelva (gjennom sentrum)	lokal	RP
45	Området nord for sykehuset	lokal	RP
46	Holteskogen	lokal	RP
47	Vårsetergrenda	lokal	RP
48	Åretta: Hamarveien - Høstmælingen	lokal	RP
49	Åretta: Jernbanelinja - Hamarveien	lokal	RP
50	Åretta: Høstmælingen - Røyslimoen	lokal	RP
51	Lillehammer Strandpark	lokal	RP
52	Engesvea	lokal	N
53	Abbotjernet	lokal	RP
54	Nordsäterområdet	lokal	RP
59	(%BYMARKA%) Kanthaugen - Sauhaugen	lokal	RP
73	Arlibrua v/Gausa	lokal	E
76	Øvregård	lokal	E
77	Tverrløypa		E

502 GJØVIK

18	Furusetvika	lokal	E
19	Skumsrudvollene	regional	E
20	Kremmerodden	regional	E
21	Fjordheim	regional	E
22	Strandengen Nordre	regional	E
23	Gjøvik strandsone m/Vikodden	lokal	RP
24	Biri Bruk	lokal	E
25	Slettumstuen	lokal	E
26	Semshagen	lokal	E
27	Flutua	lokal	RP
28	Osbakken, Skumsjøen	regional	L
29	Skonnordstjernet	lokal	RP
31	Fægning/Hellerud	lokal	RP

Naturbasen - Friluftsområder

Sikra områder

<u>Omr.#</u>	<u>Områdenavn</u>	<u>Bruksverdi</u>	<u>Sikringsform</u>
32	Veseth	lokal	RP
33	Hovde/Sogstad/Øverbyområdet	lokal	E
34	Tranberg	lokal	E
37	Kollstoppen,Bråstad.	lokal	RP
38	Søndre bydel, Dalborg.	lokal	RP
44	Svennesvollene	regional	N
45	Eiktunet kulturhistorisk museum	regional	A

511 DOVRE

15	Områder langs E6 over Dovrefjell	nasjonal	E
19	Hundyrju	regional	E
22	Dombåshaugen / Dombfoss. - Jora - Dombås	lokal	RP
25	Dovrefjell nasjonalpark/landskapsv.omr.	nasjonal	N
26	Rondane nasjonalpark	nasjonal	N
28	Kyrkjestuguhaugen, Dovre Sentrum	lokal	RP
30	Jønndalsvegen - Lågen - Tofteenga	lokal	RP

512 LESJA

10	Rånå parkeringsplass	regional	E
11	Lesjaskogsvatnet,badeplass ved Lesjaver	lokal	L
12	Bjorli appartement parkeringsplass	regional	S
13	Myrin/Dalsida	regional	L
15	Joramo v/Myre	lokal	L
16	Nystugu - Bakken v/Rauma	regional	S
17	Bøsetra/Slådalen	lokal	S
18	Lesjaverk v/fotballbana	lokal	L
19	Lågen, Bråtåløken v/Lora	lokal	S
20	Lågen v/Prestgardsbrua	lokal	S
21	Lesjaskog - Grøndalen I	regional	S
22	Lesjaskog - Grøndalen II	regional	S
23	Tandseterosen, Lesjaskogvatn	lokal	S
24	Gravhaugfelt (sør for Lesja sentrum)	lokal	A
25	Lora v/Bjørknebrua	regional	S
26	Lesjaskogsvatnet (vest) badeplass	lokal	S
27	Rauma v/Rånå bru	regional	S
28	Lesjaskogvatn V/Lesjaskog Camping (øst	lokal	S
29	Bjorli, badeplass ved Bøvre	lokal	L

513 SKJÅK

6	Bismo - langs Ottaelva	lokal	E
9	Fjellro Rullestølløype, Kuluvatn Brygge	regional	L
10	Sota	nasjonal	A

514 LOM

8	Måsåmyrbakken ved Liafjellet	lokal	S
9	Rustasætra	regional	E

Naturbasen - Friluftsområder

Sikra områder

<u>Omr.#</u>	<u>Områdenavn</u>	<u>Bruksverdi</u>	<u>Sikringsform</u>
10	Liabrua	lokal	S
11	Skim	lokal	S
25	Jotunheimen Nasjonalpark	nasjonal	N
26	Soleggen fjellstue	lokal	S
27	Bøvra/Galdesand	lokal	RP

515 VÅGÅ

18	Bankbrenna	lokal	RP
20	Stokstadåsen Bustadfelt	lokal	RP
21	Gjendeosen - Maurvangen	regional	RP
22	Randsverk Bustadfelt	lokal	RP
23	Lalm Bustadområde	lokal	RP
25	Lalm V/ Otta Elv	lokal	RP
31	Grov Camping Og Sandrande	regional	RP
32	Lalm	lokal	RP
33	Sveaholen I	lokal	RP
34	Russli, p.plass ved inng. til verna omr	regional	RP
38	Sjodalen, sør for Russlia	nasjonal	RP
39	Synstlie-/Lemonsjøområdet og Heimfjelle	lokal	RP

516 NORD-FRON

6	Brakjeberget, Vinstra	lokal	RP
7	Lågen, Byre-Kåja	lokal	RP
8	Lågen Vinstra - Fossen	lokal	E
		lokal	L
9	Kvernhølen Storåa (veikleåa)	lokal	RP
10	Eidesand, Vinstra	lokal	RP
11	Lågen (s), Kvam - Sjoa	regional	RP
16	Fryosen, Kvamsfjellet	regional	E
18	Orvillingen, Kvamsfjellet	regional	L
19	Toksegrenda	lokal	E
20	Sorperoa, Vinstra	lokal	E
21	Nedre Sødorp, Vinstra	lokal	E
29	Badeplass v/Slangen, Skåbu	lokal	RP
30	Liadalen, Vinstra-Kvikne	lokal	RP
31	Litlgardsvika, Vinstra	lokal	L
		lokal	RP
36	Sulsæter - Vulufjell	regional	L
		regional	RP

517 SEL

9	Mysusetter	regional	E
---	------------	----------	---

519 SØR-FRON

	Langlia (Søre og Nordre Lia)	lokal	RP
10	Vendalsvatnet	lokal	RP

Naturbasen - Friluftsområder

Sikra områder

Omr.#	Områdenavn	Bruksverdi	Sikringsform
11	KLOKKARSTRANDA - BRUDALEN	lokal	E
12	BORGEN-GOLÅ	regional	L
13	VERKSODDEN - ESPEDALEN	regional	E
14	SØRE LIA FJELLOMRÅDE VENDALEN	lokal	RP
15	GOLÅ	regional	RP
16	ESPEDALEN	lokal	RP
18	Rondane	nasjonal	N
20	HUNDORPVOLLEN	lokal	S
21	HUNDORP-BRU	lokal	S
22	PYNTABERGET	lokal	S
24	KVARVET	lokal	RP
25	Odenrud ("oro")	lokal	S
167	Håkaseterdalen - Børkedalsfjellet	lokal	RP

520 RINGEBU

47	Tromsa m. utløp	lokal	RP
48	Våla	lokal	RP
49	Venabygd	lokal	RP
50	Gunstadskogen , Øvre	lokal	RP
51	Frya-Lågen	lokal	RP
52	Tollmoen	lokal	RP
53	Fåvang; Tromsnesskogen I	lokal	RP
54	Vålebru sentrum	lokal	RP
55	Fåvang; Tromsnesskogen II	lokal	RP
56	Kolflata	lokal	RP
57	Gunstadskogen, Nedre	lokal	RP
58	Holmtjønn-området	regional	RP
59	Frya	regional	S
61	Lågen med Losna	regional	RP
63	Ringebu Østfjell mm.	regional	RP
64	Uleberg	lokal	E
		lokal	RP
65	Bånseterkampen - Vestfjellet	regional	RP
66	Trøstaker - Lindal	lokal	RP
		lokal	S
67	Moelva	lokal	E
68	Flyausa	lokal	RP
69	Vardberget	lokal	E
		lokal	RP
70	Bakkeberget	lokal	S
71	Elstad	lokal	RP
72	Borgenesset	lokal	E
73	Moheimsflata	lokal	RP
74	Bystadskogen	lokal	RP
75	Tromsa nord for Fåvang sentrum.	lokal	RP

521 ØYER

18	Kjerringhølen	lokal	RP
20	Magelinesset	regional	A
25	Bådstø/Stav	regional	RP

Naturbasen - Friluftsområder

Sikra områder

<u>Omr.#</u>	<u>Områdenavn</u>	<u>Bruksverdi</u>	<u>Sikringsform</u>
30	Åslettvika	regional	RP
32	Taterodden	lokal	RP
35	Tretten bru vest	lokal	RP
48	Hundersetra-Pellestova	regional	L

522 GAUSDAL

18	Skei	regional	RP
19	Forset (Klokkehaugen - Roåkrene)	lokal	RP
20	Svingvoll	lokal	RP
21	Segalstad bru (Steinshagen, Seg. Bru II	lokal	RP
22	Holshagen, Follebu	lokal	RP
23	Fjerdum, Segalstad Bru	lokal	A
24	Engjom	lokal	A
29	Bødal	lokal	RP
32	Flatabølen, Forset	lokal	RP
34	Kornhaug, Follebu	lokal	A

528 ØSTRE TOTEN

4	Kapp	regional	E
5	Pannengen brygge	lokal	E
6	Hveemsåsen	lokal	E
12	Risdalen	lokal	N

529 VESTRE TOTEN

4	PRESTMARKA	lokal	S
5	KORPNEBBEN	lokal	S
6	Hunnselva Reinsvoll, Reinsvolldammen	lokal	S
7	KJØLVEGEN	lokal	S
8	STORE BERGSJØ	lokal	S
13	SUND	lokal	S
15	BERJA	lokal	S

532 JEVNAKER

2	Bergertjern	lokal	A
		lokal	RP
3	Nøklebytangen	lokal	A
		lokal	RP
4	Grønntjern	lokal	S
5	Nordbytangen	regional	E
7	Haugerstranda	lokal	E
9	Bjønnputten	regional	RP
10	Veståsen	regional	N
12	Nordmarka	regional	A
17	Bjørkelund	regional	A

Naturbasen - Friluftsområder

Sikra områder

Omr.#	Områdenavn	Bruksverdi	Sikringsform
533 LUNNER			
15	Nordmarka	regional	N
16	Romeriksåsen	regional	NF
113	Østhagen	nasjonal	A
534 GRAN			
10	Ulsnestangen bade plass	regional	E
		regional	L
11	Jaren bade plass	lokal	E
12	Fjordaområdet	nasjonal	A
13	Eidsand, friområde/bade-/campingplass	regional	E
14	Skutelandet	lokal	L
15	Størenslunden	lokal	S
16	Lidskjalhavna	lokal	E
17	Storgrundvika vinterparkeringsplass	lokal	L
18	Engervika vinterparkeringsplass	lokal	L
19	Vestland vinterparkeringsplass	lokal	L
20	Lynnebakka vinterparkeringsplass	lokal	L
21	Sagvollen vinterparkeringsplass	lokal	L
22	Sandgrava vinterparkeringsplass	lokal	L
23	Lygnasæterområdet	regional	RP
24	Blokkhus vinterparkeringsplass	lokal	L
27	Røykenvika	regional	E
28	Leirfallet bade plass	lokal	L
29	Lysenlandet	lokal	RP
30	Rosendalsdammen	lokal	RP
536 SØNDRE LAND			
6	Randslunden	regional	E
7	Skjerra/Trevatna	lokal	L
8	Området ved Holmen Mølle	lokal	E
9	KRÅKVIKA	lokal	E
10	ILODDEN	lokal	E
11	MONSESTULANDET	lokal	E
14	VASSENDLANDET	lokal	E
15	SAGVIKA	lokal	L
16	ODNES BÅTHAVN	lokal	S
17	LOMSDALSANDE	lokal	L
19	Øståsen/Veståsen	regional	E
20	Grimebakken Fjordanlegg	lokal	E
538 NORDRE LAND			
4	Våten	lokal	L
5	Folungtjern	regional	A
6	Døls holmen	lokal	E
7	Grønvoldammen	lokal	E
8	Veståsen	regional	A

Naturbasen - Friluftsområder

Sikra områder

<u>Omr.#</u>	<u>Områdenavn</u>	<u>Bruksverdi</u>	<u>Sikringsform</u>
9	Snauhaug skisenter	lokal	A
10	Nordsinni Åsen	regional	A
11	Torpa Østås (vingromåsen)	regional	A
12	Synnfjellområdet	regional	A
13	Dokkføy	regional	A
		regional	L

540 SØR-AURDAL

11	Fossvang	lokal	E
15	Lekepl.tomt b 1 søre voll + friomr.F3-F	lokal	E
16	Spangrud-turvei	lokal	E
19	Prestegårdsodden	lokal	A
		lokal	S
33	Vassfaret/vidalen (i)/hedalsfjella (ii)	lokal	N

541 ETNEDAL

3	Skogtun	lokal	RP
4	Lisbrua	lokal	L
5	Lunde bru	lokal	RP
6	Hellefossen	lokal	A
7	Kongevegen, Bruflat-Tonsåsen	lokal	A
8	Baklia v/Oset	lokal	L
9	Åfetstølbruten	lokal	L
10	Vriospa	lokal	L
11	Gamlestøltjernet	lokal	L
12	Smiugardskryssset	lokal	L
13	Madslangrud	lokal	RP
20	Jomfruslettj. - Lenningen - Gavin	lokal	A

542 NORD-AURDAL

3	Leirasanden	lokal	E
178	Veslefjordområdet	regional	E
183	Turrmo	lokal	L

543 VESTRE SLIDRE

7	Flydammen	regional	E
8	Buaråne	regional	A
10	Haugvorpe (raste-/fiskeplass)	regional	A
11	Vik-Syndin	regional	A
12	Krokåni	regional	A
13	Pyttingen	regional	A
18	Prestegardsskogen boligfelt	lokal	L
20	Prestegardsskogen, friluftsområde	lokal	L
22	Røneberg	lokal	E
25	Vestre Slidre Statsalmenning	nasjonal	A

Naturbasen - Friluftsområder

Sikra områder

Omr.# **Områdenavn** **Bruksverdi** **Sikringsform**

544 ØYSTRE SLIDRE

4	Beito- Beitostølen - Garli	nasjonal	RP
5	Øystre Slidre statsalmenning	nasjonal	RP
6	Heggefjorden	lokal	RP
7	Sandtangen i Volbu	lokal	RP
8	Raubrøtmoen	lokal	RP
9	Hoviosen	lokal	RP
10	Rogne skog	lokal	RP
11	Kvithovd	lokal	RP
12	Erstadkampen	lokal	RP
13	Ålenhøvda	lokal	RP
14	Hyttebeltet Javnlia - Juviken	regional	RP

545 VANG

9	Laglim Badeplass	lokal	E
10	Vangsmjøsa Vang Sentrum - Strandsone	lokal	L
12	Åsvang Nærturområde	lokal	RP
19	DEN GAMLE KONGEVEGEN I	nasjonal	RP
20	DEN GAMLE KONGEVEGEN II	lokal	RP
23	Helin Plantepark	lokal	N
24	Jotunheimen Nasjonalpark	nasjonal	N
181	Leinekvernene	lokal	RP

Spørsmål til kommunene og fylkeskommunen:

1. Politisk ansvar/organisering

.....
.....

2. Administrativt ansvar

.....
.....

3.Arbeidet med friluftsliv i kommunen

- Hva utgjør hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv i kommunen ?

.....
.....
.....

- Eventuelle innsatsområder der en vurderer egen innsats til å være mangelfull? (evt. manglende).....

.....
.....
.....
.....

- Hva skyldes den mangelfulle innsatsen? Er det problemer/konflikter som skaper vansker i arbeidet med friluftsliv ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Kort oversikt over gjennomførte prosjekter/tiltak/planer

Fysisk tilrettelegging

.....
.....
.....

Stimulering til friluftsliv (f.eks i skole/barnehage)

.....
.....
.....
.....

Andre tiltak

.....
.....

.....
- Vil kommunen framheve enkelte prosjekter/tiltak som spesielt vellykket?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Samarbeid med andre etater, frivillige organisasjoner, bedrifter? I såfall hvilke ?
.....
.....
.....

- Evt personer/etater/organisasjoner/bedrifter som bør framheves for sin innsats?
.....
.....
.....

6. Hva anser kommunen som viktigst å arbeide med framover ?
.....
.....
.....
.....

Spørsmål til andre etater og organisasjoner Vedlegg 4.

1. Antall medlemmer..... t.o.m 16 år: M..... K.....
f.o.m 17 år: M..... K.....

Er det mulig å gi en kort karakteristikk av medlemmene.....
.....
.....

2. Hva utgjør hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv?
.....
.....
.....
.....

3. Aktiviteter og prosjekter.
- Kort oversikt over gjennomførte prosjekter/tiltak/arrangement
Evt. fysisk tilrettelegging.....
.....
.....

Stimulering til friluftsliv
.....
.....
.....

Andre tiltak
.....
.....
.....

- Eventuelle prosjekter/tiltak/arrangement som er spesielt vellykket?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Aktuelle innsatsområder der en vurderer egen innsats til å være mangelfull (evt. manglende)
.....
.....
.....

5. I hvilken grad samarbeides det med andre organisasjoner/off. etater. I så fall hvem ?

.....
.....
.....
.....

6. Hva anser organisasjonen/etaten som det viktigste å arbeide med framover ?

.....
.....
.....
.....

Spørsmål til grunneierorganisasjoner

Vedlegg 5.

1. I hvilken grad arbeider organisasjonen med friluftslivspørsmål?

.....
.....
.....

2.Hva utgjør i så fall hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv?

.....
.....
.....

3. Hvordan er holdningen til tilrettelegging for friluftsliv ? (eks: stiprosjekt o.l) Hva anser organisasjonen som mest problematisk/konfliktfylt?

.....
.....
.....
.....
.....

4. kort oversikt over gjennomførte prosjekter/ tiltak.

Fysisk tilrettelegging

.....
.....
.....

Andre tiltak

.....
.....
.....

Vil organisasjonen framheve enkelte prosjekt/tiltak som spesielt vellykket?

.....
.....
.....

5. Samarbeid med andre etater, organisasjoner, bedrifter ? I så fall hvilke?

.....
.....
.....
.....

6. Vil organisasjonen arbeide med friluftsliv i framtida ? hva anses som viktigst å arbeide med?.....

.....
.....
.....
.....

1. KARAKTERISTIKK AV AKTØRENE

Vedlegg 6.

Aktør.....

- Offentlig etat
- Ideell organisasjon
- Grunneierorganisasjon
- Annet

1a.) Etatene:

Antall ansatte..... (gj. snitt pr.år, faste og engasjerte)

Antall årsverk til arbeid med friluftsliv.....

Muligheter for utvidet innsats på friluftsliv ?

- ja nei

Organisering

Hvem har ansvaret for arbeidet med friluftsliv?.....

Hvor er vedkommende plassert i etaten?.....

Kort karakteristikk av arbeidet

- Informasjon
- Tilrettelegging
- Planlegging/sikring av omr.
- Undervisning/veiledning/stimulering
- Administrasjon av tilskuddsordninger

1b.) Organisasjonene

Antall medlemmer totalt i fylket.....

Antall "aktive" personer som driver virksomheten på fylkesplan.....

Eventuelt antall ansatte i sekretariat.....
..... i prosjekt o.l.....

Antall lokallag.....

2. VIRKEMIDLER

2a.) Administrative/ juridiske virkemidler ?

Beskriv eventuelle juridiske virkemidler som etaten/organisasjonen forvalter som f.eks

* Innsigelsesrett etter Plan og Bygningsloven

*Forvaltningsansvar for lov (eks. jordlov, skoglov, friluftslav)

*forvaltningsansvar for eiendom (eks. jakt- og fiskerett, rett til å nekte motorferdsel, råderett over grunn for stier og løyper osv.)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2b.) Økonomiske virkemidler

*Midler som disponeres, eller fordeles til friluftsmål på/fra fylkesnivå (i 1993)

Årlig beløp som disponeres til friluftsmål på fylkesnivå: kr.....

Beløp som nyttes på fylkesnivå: kr.....

Beløp som distribueres til lokallag/kommuner: kr.....

*Tilskuddsordninger som org/etaten fordeler til friluftsmål i 1993

Tilskuddsordning 1..... kr.....

Beløp til fylkesledd kr.....

Beløp til lokalnivå kr.....

Kriterier for tildeling.....
.....
.....

Tilskuddsordning 2..... kr.....

Beløp til fylkesledd kr.....

Beløp til lokalnivå kr.....

Kriterier for tildeling.....
.....
.....

Tilskuddsordning 3..... kr.....

Beløp til fylkesledd kr.....

Beløp til lokalnivå kr.....

Kriterier for tildeling.....

.....

.....

Tilskuddsordning 4..... kr.....

Beløp til fylkesledd kr.....

Beløp til lokalnivå kr.....

Kriterier for tildeling.....

.....

.....

* Midler som org./etaten har fått(etter søknad, el på andre måter) til bruk til friluftsmål i 1993:

kr..... fra.....

kriterier for bruk.....

.....

kr..... fra.....

kriterier for bruk.....

.....

kr..... fra.....

kriterier for bruk.....

.....

c) Informative virkemidler

* Beskriv etablerte informasjonskanaler innen eget system.

Informasjon skjer ved:

- telefon
- brev
- medlemsblad
- møter
- annet

*Informasjonen innen eget system fungerer

- svært godt godt mindre godt dårlig

Informasjon til allmennheten gjennom:

	ofte	av og til	sjelden
- Aviser; annonser, reportasjer, pressemeldinger	☐	☐	☐
- Radio	☐	☐	☐
- Brosjyrer/infomateriell som sendes ut	☐	☐	☐

*Informasjonen til allmennheten fungerer:

svært godt godt mindre godt dårlig

* Har organisasjonen/etaten informasjonsmaterieil til eget bruk/utlån ja nei

- brosjyrer
- undervisningsmaterieil for skoler/barnehager
- lysbildeserie
- film
- video
- annet

3.0 samarbeid

(se matrise neste side)

* Vurdering av omfanget av etablert samarbeid:

stort middels lite

Framtidig samarbeid

* Ønsker org./etaten et utvidet samarbeid:

ja kanskje nei

* Hvem anser org/etaten det som mest aktuelt å samarbeide med i tillegg til de det allerede foregår samarbeid med?.....

.....

Hvilke oppgaver kan det være aktuelt å samarbeide om ?

.....

.....

Eventuelle problem/hindringer for samarbeid ?.....

.....

.....

Status for kommunenes arbeid med friluftsliv.

I dette vedlegget presenteres status for arbeidet med friluftsliv i kommunene i Oppland. Framstillingen bygger på opplysninger fra kommunene innhentet ved telefonintervju. Opplysninger om status over kommunenes planlegging for friluftsliv bygger på en undersøkelse foretatt i 1992. Opplysningene er justert i samsvar med opplysninger fra kommunene i høringsrunden.

Lillehammer kommune

I Lillehammer er det politiske ansvaret for friluftslivet underlagt kulturstyret. Det administrative ansvaret er plassert hos miljøvernkoordinator i rådmannens stab som har et overordna planansvar. Natur- og idrettsavdelingen har også et administrativt ansvar for friluftsliv.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av friluftslivarbeidet utgjøres av planlegging og tilrettelegging/ opparbeiding av skiløyper, turstier og badeplasser.

Kommunen anser stimulering til friluftsliv for å være et manglende innsatsfelt. Dette skyldes delvis at temaet er forholdsvis nytt og delvis at det skjer mye på dette feltet i regi av lag og organisasjoner. Skoleverket og barnehagene starter også opp prosjekter selv.

Når det gjelder konkrete prosjekter framhever kommunen Mesnaelvprosjektet sti og turveisystem som spesielt vellykket. Badeplassene på Vingnes og Mosodden, og skiløypene fra Kanten til Lysgård er også mye brukt. I forbindelse med friluftslivets år er det arrangert fiskedag og sykkeltdag i samarbeid med lag og organisasjoner. Kommunen har også utarbeidet et idretts- og friluftskart som selges i bokhandlene og på Servicetorget i kommunen. Friluftsliv er tatt opp i en natur -og friluftplan. Friluftsliv er også behandlet i en kommunal kulturplan.

Fåberg fjellstyre arbeider med å tilrettelegge for fiske, (også for handicappede) og opparbeiding og vedlikehold av rasteplasser, toaletter og delvis løypetraseer.

Lillehammer kommune samarbeider med Lillehammer og omegn Turistforening (sti- og løypekomiteen), Fåberg øst og Fåberg vest grunneierforeninger og beboerorganisasjoner/ velforeninger.

Arbeidet framover

Framover anser kommunen som viktig å arbeide med nærmiljø, lek og allsidige aktiviteter i boligfeltene, strandområdene ved Mjøsa, markagrense, samt å ferdigstille Tverrløypa.

Gjøvik kommune

Det politiske ansvaret ligger hos miljøvernutvalget, mens miljøvernrådgiveren i rådmannens stab har det administrative ansvaret.

Arbeidet med friluftsliv

Arbeidet med friluftsliv i kommunen utgjøres av planarbeid og tilrettelegging

Arbeidet med strandsonenplan for Mjøsa, friområder i nærmiljø, jakttilbud, dvs. organisering av felleskort er felt som burde blitt viet mer innsats. Den manglende innsatsen skyldes delvis juridiske uklarheter vedr. strandsonenplanen. Jakttilbudene fra den enkelte grunneier er dessuten vanskelig å koordinere. Det kan oppstå konflikter med grunneiere, fordi disse vil ha kompensasjon for bruk av løyper. Kommunen er ikke innstilt på å imøtekomme dette kravet.

Kommunen har tilrettelagt skiløyper. Det er laget en strandpromenade langs Mjøsa i Gjøvik. Toaletter er satt opp på flere friområder og det er opparbeidet parkeringsplasser. Kommunen har også laget en natur/kultursti i Øverbymarka/Bergsmarka. Det er også opparbeidet en fiskeplass for funksjonshemmede. Når det gjelder stimulering til friluftsliv gjennomfører barnehagene ulike miljøprosjekt; "piggsvinprosjekt" og "kompostprosjekt". Skolene arrangerer også skidag, barnas friluftsdag og naturens dag.

Kommunen har en godkjent friluftspln.

Miljøvernrådgiveren samarbeider med kulturkontoret internt. Kommunen samarbeider videre med jeger- og fiskerforeningen og naturvernforbundet.

Arbeidet framover

Det viktigste å arbeide med framover er strandsonenplanen for Mjøsa

Dovre kommune

I Dovre kommune fungerer kultur-/oppvekst- og undervisningsstyret som friluftsnemd. Miljøvernkonsulenten har det daglige og faglige ansvaret for friluftsliv.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv i kommunen består av tilrettelegging av turløyper og skiløyper. Kommunen har et godt utbygd og preparert skiløypenett med tyngdepunkt på Dombås. Kommunen yter et betydelig tilskudd til løypepreparering.

Statlige tilskuddsordninger har gjort det mulig for kommunen å opparbeide turløypenett om sommeren og områder langs vassdrag for turgåing og fritidsfiske. Egeninnsats er viktig i den kommunale egenandelen som er knyttet til tilskuddsordningene.

Stier og råk i Dovre er registrert delvis gjennom tilskuddsmidler. Det samme gjelder turstinett som knytter sammen Lågen og Dombås, og som ble svært vellykket. Videre er det igangsatt arbeid med stinett på Dovreskogen der mye arbeid drives på dugnad fra lokale foreninger. Kjernen i dette stinettet er gamle råk.

Dovre fjellstyre og Dovre kommune deler de økonomiske utgiftene til en prosjektlederstilling for tilrettelegging av fjellområdene på Dovrefjell og i Grimsdalen. I Grimsdalen håper man at etablering av fjellcampingplasser og annen tilrettelegging kan redusere "villcampingen" i området. Det arbeides også med en natur- og kultursti fra Hjerkinntil Dovre som følger Gamle kongeveg der denne er kjent.

Dovre kommune samarbeid i første rekke med jeger- og fiskerforbundet, Lågen fiskeelv, enkelte andre lokale foreninger, reiselivsbedrifter og fjellstyret/Statskog.

Arbeidet framover

Framover vil kommunen arbeide med tilrettelegging, og følge opp igangsatte tiltak.

Lesja kommune

Det politiske ansvaret er delt mellom flere hovedutvalg. Hovedutvalg for miljø- og naturforvaltning har hovedansvaret, mens hovedutvalg for kultur, hovedutvalg for helse og teknisk hovedutvalg blir forelagt enkeltsaker. Det administrative ansvaret ligger hos miljøvernkonsulenten i rådmannens stab. Også her vil kultursjef og skolesjef være administrativt ansvarlige i enkeltsaker.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet utgjøres av planarbeid. Informasjon til og stimulering av lag og organisasjoner for å opprettholde, eller øke aktiviteten er også sentralt i friluftslivsarbeidet i Lesja kommune. Opparbeiding av løyper og turstier utgjør også en del av arbeidet.

Planarbeid, samordning og oppfølging av planer er et område der en vurderer innsatsen til å være noe mangelfull. Dette skyldes i første rekke mangel på tid og ressurser.

Friluftsliv er viet et kapittel i kommuneplanen hvor flere satsingsområder innen dette feltet er pekt ut.

Av prosjekter vil kommunen nevne natur/kultursti i Gruvulia og på Dalsida. Det er opparbeidet P-plasser ved flere turutgangspunkt. Det er planer om en fuglesti ved Lesjaleira. Et løypenett kjøres opp i samarbeid med idrettslagene, og det er opparbeidet badeplasser. I skolen er det tilbud om friluftsliv som valgfag. Alle barnehagene har innarbeidet temaet miljø og læring i natur i sine planer.

Internt i kommunen samarbeider teknisk etat, planetaten og kulturetaten om friluftsliv. Kommunen samarbeider utad med grendeutvalg, grunneiere, fjellstyret, idrettslag og historielag.

Arbeidet framover

Mulighetene for friluftsliv i og nær tettstedene er viktig å arbeide med framover. Spesielt vil det være viktig å arbeide med å bedre tilgjengeligheten ned til vassdraget. I den forbindelse vil det også være aktuelt å legge forholdene for fritidsfiske bedre tilrette. Å skjerme områder for inngrep og tilrettelegging (villreinområder) vil også være viktig i denne sammenhengen.

Skjåk kommune

Det politiske ansvaret ligger hos miljøvernutvalget, mens det administrative ansvaret har miljøvern sjefen i rådmannens stab.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet utgjøres av rydding av stier.

Felt det mangler en innsats på er tilrettelegging av badeanlegg/plasser, samt tilrettelegging for friluftsliv i nærmiljø. Det er gjort tilretteleggingstiltak til Bangråtjern badeplass. Denne manglende innsatsen skyldes først og fremst at man ikke har pekt ut aktuelle steder for tilrettelegging av badeplasser. Dette vil man imidlertid se i sammenheng med en kommende vassdragsplan for Ottaelva. Fram til nå har det ikke vært behov for tilrettelegging for friluftsliv i nærmiljø.

Kommunen har tilrettelagt en løypetrasè og ei fiskebrygge for funksjonshemmede ved lagshytta til Handicaplaget. Kommunen vil framheve "Vassvegen kultursti" som et vellykket prosjekt. Kommunen har også vært med på å arrangere tematurer som er blitt presentert i en folder til alle husstander. Miljøvern sjef og idrettskonsulent har også vært med på skogdager og markadager.

Kommunen har foreløpig ingen vedtatte planer som omhandler friluftsliv.

Miljøvern sjefen samarbeider med kulturetaten, Skjåk Allmenning, jeger- og fiskerforeningen og idrettslag.

Arbeidet framover

Kommunen arbeider med en utmarksplan som skal ferdigstilles i 1994. Det vil dessuten være aktuelt å arbeide med holdningsskapende tiltak for å stimulere til økt bruk av nærområdene og for å unngå forstyrrelse av villrein i fjellområdene.

Lom kommune

Hovedutvalg for miljø- og naturforvaltning er tillagt det politiske ansvar for friluftsliv. Miljøvern rådgiveren i rådmannens stab har det administrative ansvaret.

Arbeidet med friluftsliv

Rydding/merking av stier og løyper, samt utarbeiding av turguider utgjør hovedtyngden av friluftslivsarbeidet i kommunen. Det har ifølge kommunen vært for svak innsats når det gjelder turmuligheter i nærmiljøet, spesielt i grendene utenfor sentrum. Dette skyldes at tilrettelegging i sentrum har vært prioritert på grunn av reiseliv og turisme. Tilrettelegging for fritidsfiske har også vært gjenstand for svak innsats.

I Lom kommune har det i en to-årsperiode vært ansatt en naturveileder som har inngått i et prøveprosjekt i regi av Direktoratet for naturforvaltning. Naturveilederen har hatt en aktiv kontaktflate mot skolene og arrangert forskjellige kurs i ferskvassøkologi, botanikk, fugleturer. Barnehagene i Lom har arbeidet mye med stimulering og naturopplevelse. Blant annet prosjektene "Vatnet i Lom" og "Bjørka", hvor stikkordet er læring i natur.

Disse prosjektene har vært svært vellykket. I ungdomskolene finnes det tilbud om valgfag i friluftsliv

Det er arrangert en rekke guidede turer for lokalbefolkning og turister i samarbeid mellom kommunen og lag og foreninger. Tematurene er presentert i egen folder som er sendt ut til alle husstander. I Lom er det arbeidet med en rekke natur/-kulturstier.

Informasjonsbrosjyrer er utarbeidet på flere språk i tillegg til norsk.

Lom fjellstyre arbeid med tilrettelegging for og organisering og administrasjon av småviltjakt og fiske. Det er innført fiskekortordning med 50 % rabatt for familiemedlemmer. Informasjonsfoldere om småviltjakt og fiske er utarbeidet. Fjellstyret har flere hytter i fjellet som det er mulig å leie, og har i tillegg restaurert en del steinbuer som fritt står til disposisjon.

Kommunen samarbeider i første rekke med Jotunheimen Reiseliv, idrettslag (skigruppe), jeger- og fiskerforeningen, grunneiere, skoler og barnehager, Lom steinsenter og kulturkontoret.

Arbeidet framover

Det viktigste å arbeide med framover er utvidelse av turmulighetene der folk bor, spesielt i bygdene. Holdningsskapende arbeid i nærmiljøet er også viktig. For arbeidet i fjellstyret vil hovedvekt i første rekke bli lagt på fritidsfiske og småviltjakt, med kultivering og tilrettelegging/informasjon om disse aktivitetene.

Vågå kommune

Nemnd for naturforvaltning er politisk ansvarlig for arbeidet med friluftsliv.

Miljøvernkonsulenten i rådmannens stab har det administrative ansvaret for friluftslivet i kommunen.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv i kommunen utgjøres av tilrettelegging i sentrumsnære områder, samt rydding og merking av turstier. Kommunen synes de har en for svak innsats når det gjelder tilrettelegging av tilbud til funksjonshemmede. Dessuten savnes en sterkere oppfølging av planlagte tiltak. Den mangelfulle innsatsen skyldes i stor grad lite ressurser, både penger og mannskap.

Det er tilrettelagt langs Finna/Ottaelva med en sti, fiskeplasser og badeplass. I Sjudalen er det laget en natur/kultursti som er mye brukt. I Sjudalen er det også tilrettelagt med toalett, benker og bord. Ved Lalm er det opparbeidet turstier i nærmiljøet. Kommunen har hatt kontakt med ulike lag og organisasjoner i forbindelse med markering av friluftslivets år. Arrangementene vil etter planen bli en årlig hendelse.

Det er i Vågå kommune oppretta ei kontaktgruppe for miljølære. En representant for hver skole/barnehage er med i denne gruppa. Gruppa skal utarbeide en plan for miljølære i skolen hvor friluftsliv er en sentral del.

Kommunen har ingen vedtatte planer for friluftsliv for kommunen. Det vil imidlertid i

løpet av 1994 bli utarbeidet en plan for anlegg og områder for friluftsliv og idrett. Det er utarbeidet en flerbruksplan for Sjoa, der friluftsliv er et sentralt tema..

Kommunen samarbeider blant annet med sysselsettingskoordinator, Vågå fjellstyre, skoleverket og ulike lag og organisasjoner (Vågå historielag, Vågå turlag).

Arbeidet framover

Det viktigste arbeidet framover vil bli å fullføre igangsatte prosjekt og fortsette arbeidet med å stimulere til friluftsliv.

Sel kommune

Kulturstyret er det politiske ansvarsorganet for friluftsliv, mens det administrative ansvaret er delt mellom kommuneplanlegger og miljøvernkonsulent.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet utgjøres av merking/skilting av turstier. Det er fremdeles mye som gjenstår med opparbeiding av turstier. Det pågår utarbeiding av tekst for informasjonstavler basert på relevant lokalkunnskap. Det er gjennomført tilretteleggingsarbeid for 1 mill. kr. i regi av sysselsettingskontoret. Mange kilometer med stier er opparbeidet innenfor dette prosjektet både i Heidal, Sel og Otta.

Når det gjelder stimulering til friluftsliv er det ikke satt igang spesielle prosjekt, men miljøvernkonsulenten er på besøk i skolene etter henvendelse. Det er utarbeidet et friluftskart (M = 1:100000) som er sendt alle husstander. Et jakt/fiskekart er også under utarbeidelse.

Kommunen vil framheve turstiene i Otta og Mysuster-Rondane som spesielt vellykka. Kommunen samarbeider med jeger- og fiskerforeningen, Sel/Rondane Reiselivslag og fjellstyret.

Det er utarbeidet en fiske/friluftslivsplan for Otta-Varphaugen og kommunedelplan i form av flerbruksplan for Sjoa (jfr. Vågå kommune) Det er i gang arbeid med en friluftslivplan som også skal omfatte idrettsanlegg og forsamlingshus, jfr. kulturdepartementets krav.

Arbeidet framover

Kommunen vil arbeide mer med informasjon, spesielt overfor media, holdningskapende arbeid overfor barn og unge og tilrettelegging i nærmiljø.

Nord-Fron kommune

I Nord-Fron er det f.o.m. 01.01.94 plan- og utviklingsstyret med underutvalget naturforvaltningsnemnda som har det politiske ansvar for arbeid med friluftsliv i kommunen. Det administrative ansvaret ligger til plan- og utviklingsetaten.

Arbeidet med friluftsliv

Arbeidet med friluftsliv i kommunen utgjøres i hovedsak av tilrettelegging, informasjon

(kart), ivareta friluftsliv/sikre arealer i kommunens planlegging (arealdel, reguleringsplaner).

Det er opparbeidet et badeanlegg ved Orvillingen. Dessuten er det arbeidet med friluftsliv i nærmiljøet ved Kvam og Vinstra. Det er satt ut bord/benker og elvestrekninger ved tettstedene er rydda. Det er satt opp skilt langs strekningen Vinstra- Sødorp (kart skal utarbeides). I Ruste utmark er stier rydda og skilta. Ved Slangen- Olstippen er det opparbeidet en fiskeplass for funksjonshemmede. Friluftslivets år ble markert med en friluftsdag på Kvamsfjellet med ulike aktiviteter som turgåing, førstehjelp m.fl. Kart over Rondane med opplysninger om sommerstier og vinterløyper, overnatting og severdigheter er under utarbeiding. Kartet inngår i Statens kartverks standardserie av turkart.

Kommunen vil framheve tilretteleggingen i tettstednære områder som spesielt vellykket (stier + kart)

Kommunen savner en overordna plan for friluftslivsarbeidet. I dag er det mange spillere på banen og innsatsen er lite koordinert. Det er imidlertid utarbeidet en interkommunal plan for friluftsliv/reiseliv i Lågen. I kommuneplanen for Nord-Fron er også friluftsliv behandlet.

Kulturetats og teknisk etat i kommunen samarbeider i de konkrete tilretteleggingstiltakene. Kommunen har også et utstrakt samarbeid med Bygdautvalget i Skåbu, grunneierlag, jeger/fiskerforeninger, speidere, reiseliv (enkeltbedrifter, spesielt i Ruste utmark) og skiløypelag som består av turistbedriftene på Kvamsfjellet.

Arbeidet framover

Kommunen anser å sikre områder for friluftsliv i kommunens planlegging og et bedre samarbeid med landbruket i forvaltningen av utmarksområdene /skogsdrift som viktig å arbeide med framover. Et viktig felt blir å utarbeide en helhetlig gjennomtenkt plan for satsingsområder i friluftslivet for å få til et mer strategisk arbeid på tiltak det er behov for i kommunen (kartlegge behov).

Sør- Fron kommune

Politisk ansvar for friluftsliv ligger til hovedutvalg for kultur. Kulturkontoret har det administrative ansvaret for friluftsliv.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv er tilrettelegging av turstier, badeplasser, fiskeplasser og samarbeid med og støtte til lag og foreninger.

Oppfølgingen av igangsatte tiltak er noe mangelfull. Dette skyldes liten tid og lite administrative krefter. Stimulering til friluftsliv er også et manglende innsatsfelt i kommunen. Dette kan skyldes at behov for stimulering til friluftsliv er et forholdsvis nytt arbeidsfelt.

Borgenområdet er tilrettelagt med utescene(amfi) badeplass og parkeringsplass. Det årlige Per Gyntspillet foregår her. Det er foretatt tilrettelegging langs Lågen (interkommunalt

prosjekt) fiskeplasser, fiskestier, skilting, båtplasser og utarbeiding av felles informasjon med samarbeidskommunene. Det finnes et turstinett ved Harpefoss som går fra boligområdene og opp til snaufjellet. Dette tiltaket er i stor grad utført av Harpefoss idrettslag ved hjelp av kommunal finansiering.

Planer som omhandler friluftsliv: Friluftsliv/Reiseliv i Lågen, samt kommunal temaplan for kultur.

Kulturkontoret samarbeider med teknisk etat i kommunen, Harpefoss idrettslag, Lågen fiskeelv (grunneierorganisasjon) og Søre Lia idrettslag.

Arbeidet framover

Framover er det viktig å arbeide mer med informasjon om mulighetene og økt bruk av tilbudene i nærmiljøet.

Ringebu kommune

Hovedutvalg for miljøvern og utmark har det politiske ansvaret for friluftsliv. Miljøvernleder er administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Arbeidet med friluftsliv i kommunen utgjøres av enkle tilretteleggingstiltak (stier), informasjon, miljøundervisning og arealplanlegging.

Kommunen savner en plan for friluftsliv, men friluftsliv inngår i miljø og ressursprogrammet og man har ikke hatt behov for en egen plan for friluftsliv. Det er ingen spesielle konflikter, eller problemer i arbeidet med friluftsliv i kommunen. Når det gjelder konkrete tiltak er det stort sett økonomiske forhold som begrenser aktiviteten. Det er utarbeidet kommunedelplaner for Venabygdsfjellet og Vålebru som omhandler friluftsliv.

Det er tilrettelagt fiskeplasser på Venabygdsfjellet og en natursti på Kvitfjell. Ringebu er med i prosjektet friluftsliv/reiseliv langs Lågen. Ringebu har utarbeidet en fisketiltaksplan. Den Bergenske kongevei er rydda og informasjonstavler er utarbeidet. Kommunen har samarbeidet med en ungdomsklubb og en skole om innkjøp av 10 kanoer som skal lånes ut til skoler og klubber. Det er satt igang miljøundervisning i skolen med prosjektleder i halv stilling. Prosjektlederen arbeider mest med kurs for lærere. Stikkordet for miljøundervisningen er opplevelse. Det er også laget turkart for kommunen som har vært i salg i 1 1/2 år.

Spesielt vellykket er fisketiltakene på Venabygdsfjellet hvor fiskekortsalget har økt med det tredobbelte i forhold til tidligere år. Stiene langs Lågen, som knytter sammen tettstedene, er også mye brukt.

Miljøvern sjefen samarbeider med kulturetaten, grunneierlag, jeger- og fiskeforeningen og turistkontoret.

Arbeidet framover

Framover vil kommunen arbeide mer i forhold til barn/unge, informasjon og trappe opp samarbeidet med reiselivet.

Øyer kommune

Det politiske ansvaret for friluftsliv har miljøvernutvalget som er et underutvalg under formannskapet. Miljøvernleder og kommuneplanlegger er administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Tilrettelegging av stier og løyper, sonering av fjellområdene, fiskeplasser og utarbeiding av kart utgjør hovedtyngden av friluftslivsarbeidet i kommunen. Den største delen av utmarksarealene i Øyer kommune ligger innen Øyer statsallmenning. I disse områdene er fjellstyret en viktig aktør i arbeidet med å ivareta friluftsjnteressene og tilrettelegge for friluftsliv.

Gjennom det interkommunale prosjektet Friluftsliv - Reiseliv Lågen er de viktigste gjenværende områdene som kan tilrettelegges for friluftsliv kartlagt og det er laget planer for tiltak. I løpet av prosjektperioden er det utført stirydding, skilting av fiskeplasser, en badeplass er rustet opp og gjort tilgjengelig for funksjonshemmede og det er laget informasjonstavler som er satt ut langs Lågen.

Det arrangeres en fast fjelldag om våren ved Helgetjønn fuglefredningsområde i samarbeid med Oppland Ornitologiske forening, skolekontoret, landbrukskontoret, fjelloppsynsmannen, allmeningsbestyreren og miljøvernrådgiveren. Tema for en slik fjelldag kan være fugl, fisk, livet i bekken osv. I juni arrangerer fjellstyret, jeger- og fiskerforeningen og miljøvernutvalget en årlig fiskedag.

Spesielt vellykket er fiskeplassen for funksjonshemma ved Våsjøen. Åpningen av plassen var samtidig en markering av friluftslivets år.

Miljø og ressursprogrammet for Øyer kommune har et eget kapittel om friluftsliv.

Teknisk etat, kulturkontoret, skolekontoret og helse/sosialetaten samarbeider om friluftsliv. Når det gjelder frivillige organisasjoner samarbeider kommunen spesielt med naturvernforbundet, jeger og fiskeforeningen, turistlaget (reiseliv), bygdeungdomslaget og fjellstyret.

Arbeidet framover

Framover anser kommunen det som viktig å arbeide med tilrettelegging av nærfriluftslivsområder, også i hytteområdene i fjellet, kanalisere ferdsel og ta vare på uberørte områder.

Gausdal kommune

Politisk ansvar: hovedutvalg for miljøvern

Administrativt ansvar: miljøvernleder i rådmannens stab.

Arbeidet med friluftsliv

Friluftslivsarbeidet består i hovedsak av tilrettelegging i og ved tettsteder, sammenbinding av grønne områder, kulturlandskap og opparbeiding av turstier og sikring av ferdselsveier/grønne områder i plansaker (reguleringsplaner). I Gausdal statsllmanning utfører fjellstyret arbeid med oppmerking/skilting av gamle turstier og skiløyper og restaurering/bygging av febuer og hytter.

Det er mangelfull innsats på stimuleringstiltak i forhold til barn og unge og informasjon til allmennheten. Dette skyldes først og fremst liten tid, men også fordi dette er et forholdsvis nytt satsingsfelt.

Det er tilrettelagt turstier i Follebu; 20 km oppmerka løypenett med tilhørende informasjonsplakater. Det er også utarbeidet kart. Ved Segalstad bru er det tilrettelagt turstier. Kart skal utarbeides. Kommunen har opparbeidet 3 badeplasser. Ved Kittilbu er det laget kultursti i forbindelse med utmarksmuseet. Det er utarbeidet regler for Caravan camping langs Liomsetervegen fordi man ved vassdraget vil reservere de beste plassene for dagsutfart.

Kommunen framhever de mye brukte turstiene i Follebu som spesielt vellykket. Det samme er kulturstien ved Kittilbu med sti ned til Dokkfløy.

Miljø og naturressursprogrammet har et eget kapittel om friluftsliv. Det er laget nærmiljø- og kulturlandskapsanalyse for Segalstad. Kommunedelplan med kulturlandskapsanalyse er utarbeidet for Skei. Vassdragsplan for Gausa er under arbeid.

Kommunen samarbeider med grunnerierlag, jeger og fiskerforeningen, fjellstyret, historielaget, naturvernlaget og turløypekomitèen som kjører opp løyper om vinteren. Turløypekomiteen er en frittstående organisasjon basert på frivillig kontingent.

Arbeidet framover

Kommunen ser det som viktig å fullføre påbegynte tiltak, utarbeide kart og informasjon om tiltakene på Segalstad, revidere friluftskartet for Gausdal og sikre områder for friluftsliv i den kommunale planleggingen i hytteområder og andre utbyggingsområder, samt å sikre større sammenhengende naturområder.

Østre Toten

Hovedutvalg for kultur er politisk ansvarlig for friluftsliv, mens kulturetaten er administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet utgjøres av stimulering/veiledning til friluftsliv. (prosjektet "veiledning i friluftsliv på Østre Toten"), samt tilrettelegging av turstier. Kommunen arbeider for tiden med "turvegdrag på Toten" i samarbeid med Vestre Toten kommune.

Det er tilrettelagt en strandvei ved Mjøsa som er planlagt videre nordover mot Gjøvik. Det er også tilrettelagt enkelte badeplasser ved Mjøsa. Det er arbeidet en god del med

stimulering til friluftsliv i Østre Toten. Det er opprettet en utstyrssentral i samarbeid mellom kommunen og Lena videregående skole som inneholder lavvoer, kanoer og annet friluftslivsutstyr. Det er arrangert seminar for ressurspersoner; lærere, folk fra lag og organisasjoner og andre interesserte. Dette tiltaket har fått noe smitteeffekt i skolene og i lag og organisasjoner. Det foregår derfor en del aktivitet på dette feltet uten at kommunen er direkte involvert.

Miljø- og ressursprogrammet for Østre Toten inneholder et eget friluftslivskapittel.

Kommunen samarbeider en del med jeger- og fiskerforeningen, skilagene og grunneierorganisasjoner.

Arbeidet framover

Framover vil kommunen arbeide med stimulering, enkle tilretteleggingstiltak og informasjon (turkart). Kommunen vil også støtte lokale lag/org. i deres virksomhet.

Vestre Toten

Hovedutvalg for kultur fungerer som friluftsnemnd. Kulturetaten er administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet utgjøres av tilrettelegging av skiløyper, veiledning og utarbeiding av kartmateriell. Det er arbeidet med turstier, (turløyper, lysløyper) badeplasser og turvegdrag. Langs Hunnselva er det laget en fiskesti.

Friluftsliv er eget kapittel i kommunens vedtatte langsiktige miljøvernplan og 4-årige handlingsprogram for miljøvern (93-96).

Stimuleringstiltak for barn og unge er et felt som mangler innsats. Den mangelfulle innsatsen skyldes først og fremst liten tid og manglende prioritering i forhold til andre arbeidsoppgaver.

Reinsvoll miljøskole er et en-dags miljølæretilbud der 5. og 8. klassene i kommunen bl.a. prøver ut ulike aktiviteter med fiske og friluftsliv.

Fiskestien langs Hunnselva er svært vellykket og er mye benyttet. Det arrangeres en rusletur i marka 2 ganger pr år hvor alle interesserte kan være med. Kommunen samarbeider særlig med sportsfiskerforeningen, jeger- og fiskerforeningen, idrettslag, skogbruksnæringen og forvaltningen for allmenningen.

Arbeidet framover

Framover er det viktig å arbeide mer med stimulering og veiledning og tilrettelegging av stier og løyper i nærmiljø. Kommunen vil i løpet av 1994 utarbeide en egen kommunedelplan for områder og anlegg for idrett og friluftsliv.

Jevnaker kommune

Kulturstyret fungerer som friluftsnemnd i kommunen. Miljøvernkonsulenten og kultursjefen har det administrative ansvaret for friluftslivet.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv i kommunen er samarbeid med lag og foreninger, rydding og merking av stier og løyper og opparbeiding av områder (badeplasser).

Erverv av områder ved sikring gjennom kjøp, eller gjennom plan er noe mangelfullt behandlet i Jevnaker kommune. Dette skyldes først og fremst at friluftsliv ikke har vært klart nok ansvars plassert i kommunen.

Det er utarbeidet reguleringsplan for den erverva Nordbytangen badeplass. Det er satt opp toalett ved Nøklebytangen. Sommerstier er ryddet og merket ved hjelp av skoleungdommer i sommerjobb. Ved Tverrsjøen er det tilrettelagt en fiskeplass for funksjonshemmede. Jevnaker skogeierlag i samarbeid med Jevnaker allmenning har opparbeidet en skogsti fra Tverrsjøen til Svarttjernshøgda. I kommunen foregår det flere kulturlandskapsprosjekt som innebærer satsing på friluftsliv. Ved Midtre Olim gravhaugfelt er det tilrettelagt en skiløype. Tosø skole arbeider med opparbeiding av et undervisningssted i naturen på Tosobråtan.

I kommunen er det ingen vedtatte planer som behandler friluftsliv.

Kommunen samarbeider med Røde Kors, naturvernforbundet, jeger og fiskerforeningen, Oslo og Omland Friluftsråd, grunneierlag, skogeierforeningen og landbrukskontor.

Arbeidet framover

Det viktigste å arbeide med framover er å sikre områder gjennom plan eller erverv. Kommunen har nylig vedtatt å utarbeide en kommunedelplan for idrett- friluftsliv- og nærmiljøområder, og prioriterer dette arbeidet framover.

Lunner kommune

Det politiske ansvaret for arbeidet med friluftsliv er lagt til utviklingsutvalget. Miljøvernkonsulenten er administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv har i 1993 vært å arrangere turer i samarbeid med organisasjonene.

Områder som mangler en innsats er i første rekke tilrettelegging i nærmiljø, spesielt muligheter for atkomst ut til marka. Kommunen savner en plan og strategi for arbeidet med friluftsliv. Den manglende innsatsen skyldes tid, penger og at friluftslivsmulighetene har vært betraktet som gode.

I Lunner kommune har det vært enkelte problemer i forhold til grunneiere. Det er oppstått

konflikt mellom jeger- og fiskerforeningen og naturvernforeningen på grunn av jeger- og fiskerforeningens planer om aktivitetssenter med fiskemuligheter for bevegelseshemmede og leirduebane på Nyseter. Den bergenske kongevei gjennom kommunen er delvis ryddet. I Gruaområdet er det tilrettelagt med stier. Kalvsjø badeplass er ryddet og utvidet.

Kommunen kan være behjelpelig med å tilrettelegge miljøundervisning i skolene. Kommunen har også bistått ved forskjellige arrangementer i forbindelse med friluftslivets år.

Spesielt vellykket var turarrangementer i regi av jeger- og fiskerforeningen der alle 5. og 6. klassingen ble tatt med på sykkeltur innlagt forskjellige aktiviteter og organiserte sykkelturner for hele befolkningen i samarbeid med skiforeningen..

Friluftsliv er et satsingsområde i "handlingsplan for miljøvern" for Lunner kommune.

Kommunen samarbeider med jeger- og fiskeforeningen, Skiforeningen, Oslo og Omland friluftsråd, og velforeninger.

Arbeidet framover

Framover er det viktig å arbeide med friluftsliv i forhold til nærmiljø, spesielt i eldre tettsteder. Arbeid med miljøplan vil også bli prioritert i 1994.

Gran kommune

Hovedutvalg for kirke, kultur og fritid og miljøvernutvalget er politisk ansvarlig for friluftsliv. Det administrative ansvaret er fordelt på kulturkontor, teknisk etat, og miljøvernrådgiver. Teknisk etat står for utførelsen og den praktiske del av friluftslivsarbeidet, mens kulturetaten har friluftsliv i sine budsjetter.

Arbeidet med friluftsliv

Arbeidet med friluftsliv har stort sett gått ut på å sikre områder, opparbeide badeplasser, båt plasser, leirplasser, nærmiljøtiltak (parkområder), skiløypenett og drift av friområder.

Mangelfulle innsatsområder i Gran kommune er informasjon, kontakt med jeger- og fiskerforeningen, registreringer av områder til friluftslivformål og utarbeiding av en plan og overordna strategi for friluftslivet. I Gran kommune har det fram til nå ikke vært behov for en plan. Arbeidet med friluftsliv går stort sett bra og det er få konflikter.

Det populære Fjorda- området har vært prioritert i tilretteleggingen for friluftsliv. Det er opparbeidet leirplasser, badeplasser og båt plasser og utført tiltak mot slitasje. Den Bergenske kongeveien er snart opparbeidet som en sammenhengende trasé gjennom kommunen. Det er utført arbeid på tilrettelegging av gamle gutuer (ferdselsveier) med god hjelp av folk engasjert med sysselsettingsmidler.

Alle barnehager har innarbeidet miljøvern i sine planer. Grunnskolen har hatt en miljøvernveileder som har holdt kurs for lærere.

Fylkesdelplan for Hadeland vil inneholde en plan for regional grønnstruktur. I Gran skal

det også utarbeides kommunedelplan for miljøvern som også skal omhandle strategi for friluftslivsarbeidet framover.

Kommunen samarbeider med Øståsen skiforening, velforeninger, jeger og fiskerforeningen, teknisk etat, skogeierlag, grunneierlag, landbrukskontor og historielag.

Arbeidet framover

Friluftslivet skal sikres gjennom vårt kontinuerlige planarbeid med kommuneplan, kommunedelplan for miljø og reguleringsplaner. Det er iverksatt planarbeid også for fisketiltak og egen plan for "idrett og friluftsliv". Det vil være viktig å videreføre følgende prosjekter:

- Fjordaprosjektet
- Kongeveiprosjektet
- Tilrettelegging av gamle vegfar
- Skilting av blåmerka løyper
- Opprettholde vinterparkeringsplasser og løypenettet
- Vannbruksplan for Vigga

Søndre Land kommune

Politisk ansvar for friluftsliv ligger til hovedutvalg for kultur (under omorganisering)
Administrativt ansvar er miljøvernkonsulent og saksbehandler ved kulturetaten.

Arbeidet med friluftsliv

Enkel tilrettelegging utgjør hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv.
Det er mangelfull innsats på uttalelser i arealplansaker og enkeltsaker vedrørende tiltak i utmark. Dette skyldes først og fremst liten saksbehandlerkapasitet.

Tilrettelegging er knyttet til ulike tiltak, ofte i forbindelse med fornminner, kulturlandskap og kulturminner. Prosjekter for stimulering til friluftsliv er under forberedelse.

Kommunen arbeider i første rekke sammen med historielag, fornminneforeningen, velforeninger, jeger og fiskerforeningen, fylkesarekologen, VOKKS m.fl.

Arbeidet framover

Framover er det viktigst å arbeide med enkel tilrettelegging, spesielt i bolignære områder, og i sammenheng med spesielle natur- og kulturkvaliteter.

Nordre Land kommune

Miljøvernutvalget, som er et underutvalg under formannskapet, har det politiske ansvaret for friluftsliv. Miljøvernleder er administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet består av arbeid med kommunal handlingsplan for friluftsliv hvor satsingsområdene er å bedre tilgjengeligheten for fiske, tilrettelegging for vannbaserte aktiviteter som bading og padling og friluftsliv i forhold til nærområder.

Tilrettelegging og brøyting av skiløyper, utarbeiding av sti- og løypeplan m. kart har også vært en stor del av friluftslivsarbeidet i Nordre Land kommune.

Områder der kommunen yter en svak innsats er generell tilrettelegging og informasjon. Dette skyldes at ansvaret har vært noe tilfeldig plassert. Friluftsnemnda har ikke hatt noen administrativ tilknytning. Det har manglet en helhetlig plan for friluftslivet. Flere grunneiere er dessuten skeptiske til tilrettelegging (mistillitt etter barskogplanen).

To badeplasser er opparbeidet. 40 km skiløyper blir hvert år brøytet. Kommunen har planer for en natur-/kultursti ved Torpa og sti langs elva ved Dokka.

Disse prosjektene er vellykka så langt med fastlagte avtaler med grunneiere. I Torpa statsallmenning har fjellstyret arbeidet med oppmerking/skilting av nye og gamle råk, bygget en jakt- og fiskebu for utleie og fiskeanlegg for funksjonshemmede samt flere informasjonstiltak.

Kommunen samarbeider med grunneierlag, idrettslag, historielag, ungdomslag, jeger og fiskeforeningen, utmarkslag. Kommunen vil forsøke å dra igang samarbeid med velforeninger når det gjelder friluftsliv i nærmiljø

Arbeidet framover

Framover er det viktig å arbeide med oppfølging av handlingsplanen for friluftsliv og utarbeidelse av et turkart med opplysninger om sommer- og vinterløyper. Fjellstyret ønsker å utarbeide et jakt-, fiske- og friluftskart for allmenningen kommende sesong.

Etnedal kommune

Etnedal kommune har ikke svart.

Sør Aurdal kommune

Politisk ansvar for friluftsliv: Hovedutvalg for kirke, kultur og fritid. Administrativt ansvar ved miljøvernrådsgiver/kultursjefen.

Arbeidet med friluftsliv

Arbeidet med friluftsliv i kommunen består stort sett av tilrettelegging og stimulering til friluftsliv. Kommunen anser innsats overfor skoleverket som mangelfullt behandlet. Dette skyldes liten tid, mangel på administrative ressurser og at dette ikke er innarbeidet som en strategi i friluftslivsarbeidet.

Kongeveien gjennom kommunen (4 mil) (Drammen -Lærdal) er ryddet og informasjon er satt opp. Dette er utført ved hjelp av sysselsettingsmidler. Utvikling og tilrettelegging av Begna er foretatt i regi av Sør-Aurdal grunneierlag - Begna elv, i forbindelse med "Prosjekt Begna elv". Det er tilrettelagt fiskestier og badeplasser og satt opp informasjon og bygget leskur. Ved Reina tilrettelegges det for bading. Ved Leirskogen fins et eget turstiuvalg som har stått for tilrettelegging av et turstinett og rasteplasser i nærmiljøet. Skiløyper blir brøytet av frivillige idrettslag med noe økonomisk støtte fra kommunen.

Kommunen har en friluftsplen vedtatt våren 1993. Det er laget en kommunedelplan for Bagn tettsted som omhandler natur/kulturlandskap og friluftsliv.

Kommunen samarbeider med ulike lag og organisasjoner om avvikling av ulike temadager, f.eks skisportens dag, høstens friluftsdag, svømmingens dag og folk i form. Det har vært bra oppmøte og god respons på tiltakene.

Kommunen samarbeider med LHUO, ulike turistbedrifter, jeger- og fiskeforeningen, 4H, grunneierlag, grendeutvalg, Røde Kors, speidere og idrettslag.

Arbeidet framover

Framover er det viktig å arbeide med stimulering til og veiledning i friluftsliv i forhold til skole og barnehage og ellers følge opp friluftsplenen.

Nord Aurdal kommune

Hovedutvalg for miljøvern er politisk ansvarlig for friluftsliv i kommunen.

Miljøvernkonsulenten er administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedyngden av friluftslivsarbeidet utgjøres av arbeid med en utmarksplan for Nord Aurdal og tilrettelegging (merking og rydding) av et turveinett.

Kommunen mangler en registrering av egne arealer for friluftsliv, ferdselveier osv. Friluftsliv på bygdene er også et område kommunen ønsker å arbeide mer med. Vassdragsplanlegging og tilgjengelighet til elvestrekningen behøver også en større innsats. Den manglende innsatsen skyldes liten tid og prioritering i forhold til andre arbeidsoppgaver. Forholdet til grunneiere kan enkelte steder være noe konfliktfylt. Det eksisterer også arealbrukskonflikter i forholdet friluftsliv, ferdsel og dyrka mark.

Flere stier er ryddet, blant annet Den bergenske kongevei. Det er brukt SKAP midler til dette. Det fins et sammenhengende turveinett fra sørenden av kommunen; Leira-Fagernes-Storøya til Sæbufjorden i nord. Et badeområde er sikret ved Storøya camping og det er laget gangvei langs fjorden i forbindelse med ny riksvei. Det arbeides med et sammenhengende skiløypenett i Valdres fra Beitostølen til Danebu. Dette er et samarbeid mellom kommunene i Valdres og flere turistbedrifter som har ansvaret for å brøyte løypene. Det er opparbeidet fiskeplasser i privat regi langs Flya, Fasle elv og Neselva.

Det er arbeidet med en felles fisketiltaksplan og felles fiskekortordning for Valdres. Handlingsdelen i "Vassdragsplan for Valdres" beskriver en rekke tiltak med tidspunkt for gjennomføring og ansvar.

Spesielt vellykka prosjekt er fiskekortordningen for Valdres, Leirasanden friområde og turveinettet fra sør til nord i kommunen.

Kommunen samarbeider med jeger og fiskerforeningen, idrettslag, Ulnes sameige, Fasle elv grunneierlag og Strandefjorden grunneierlag.

Arbeidet framover

Framover anser kommunen som viktig å arbeide med en plan for grønnstruktur i nærmiljø og innarbeide friluftsliv i arealdelen for bygdene i kommuneplanen. Registrering av friluftslivstilbudene og egne områder for friluftsliv som et grunnlag for utarbeiding av plan er også aktuelle arbeidsområder. Arbeidet med en friluftslivplan for kommunen vil bli prioritert.

Vestre Slidre kommune

Miljøvernutvalget er politisk ansvarlig for friluftslivet. Miljøvernkonsulent og kommuneplanlegger (samme person) er administrativt ansvarlig for friluftslivet.

Arbeidet med friluftsliv

Arbeidet med friluftslivet dreier seg i hovedsak om utarbeiding av arealplaner og andre planer, utarbeiding av kart og infomasjonsmateriell og administrering av tilskudd til opparbeiding av løyper og løypebrøyting.

I forbindelse med utarbeiding av "Vassdragsplan for Valdres" foretok kommunen en grundig gjennomgang av aktuelle utfordringer vedrørende bl.a. vassdragsnær arealbruk, fiskeressurser, reiseliv/friluftsliv og kulturminner. I vassdragsplanen er alle aktuelle tiltak beskrevet. Tilrettelegging av adkomstmuligheter, fiskeplasser, rasteplasser, badeplasser og båt plasser er av de mest aktuelle tiltakene. ARbeidet med friluftsliv i tilknytning til vassdragsplanen var så grundig at den friluftslivsrelaterte delen av vassdragsplanen vil fungere som kommunen sin handlingsplan for friluftsliv.

Når det gjelder tilrettelegging av sommer stier (merking/skiltning) er det gjort en god del i Vaset-området, men det er fortsatt behov for ytterligere innsats. Det at en fortsatt har uløste tilretteleggingsoppgaver skyldes i første rekke mangel på tid og penger, men i noen grad uavklarte grunneierforhold.

Det er allerede gjennomført en god del tilretteleggingstiltak. Ved Bryggjenøbbe i Røn er det opparbeidet badeplass. I Røn, Slidre og Lomen er det laget "Folk i form"-løyper. På Eggeåsen, i Vaset-området og i Synding-området er det gode skiløypenett. Fjellstyret (med delvis støtte av Staskog) har gjennomført en god del tilretteleggingstiltak i statsallmenningen; badeplass/rasteplass ved Rensenn, 5 andre rasteplasser med toaletter, benker/bord m.v., rasteplass m/båt for utlån ved Matkista, selvbetjent koie, og en del enklere tilrettelegging (benker/bord m.v.).

I og med at det nå ser ut til å være slutt på midler fra Staskog til friluftslivstilrettelegging i statsallmenningene, står nye tiltak i statsallmenningen i fare. Dette fordi fjellstyrets egne midler vil måtte brukes til vedlikehold av eksisterende anlegg.

Ved Høvsfjorden (Øystre Slidre-vassdraget) har Statskog, avd. Fagerne tilrettelagt for friluftsliv ved oppsetting av utedo, benker/bord m.v. Det er forøvrig mange rester etter gammel industriell virksomhet i området. I Valdres er det 6 gamle varslingsvarde. Turstier fram til to av disse vardene (Olberg og Kvithøvd) er skiltet/merket i Vestre Slidre.

Kommunen samarbeider med fjellstyret, jeger- og fiskarlaget, historielaget og velforeninger/grendelag.

Arbeidet framover

Framover vil kommunen spesielt arbeide med aktuelle tilretteleggingstiltak langs med hovedvassdraget (jfr. "Vassdragsplan for Valdres").

Øystre Slidre

Hovedutvalg for kultur er friluftsnemd og politisk ansvarlig. Kultursjefen og miljøkonsulenten er administrativt ansvarlig. "20 % av miljøkonsulentstillingen er tilknyttet kultur for å jobbe med friluftslivssaker.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet utgjøres av opparbeiding av skiløypenettet, planlegging av badeplass/vannsportplass/friområde i nærmiljøet og oppstarting av arbeidet med handlingsplan for friluftsliv.

Mangel på tid og personellressurser har virket begrensende i forhold til arbeid med friluftslivstiltak.

Badeplass/vannsportplass/friområde som også er tilrettelagt for handicappede er planlagt og skal gjennomføres i 1994. Det arbeides med et skiløypenett fra Beitostølen til Danebu. En barnehage er med i "friluftsliv i barenhagen". I høst (1993) starter et friluftslederkurs etter "mal" fra Østre Toten med 4 seminarhelger for en gruppe på 8 personer. Siden 1987 har Statskog og fjellstyret samarbeidet om en rekke tiltak for friluftslivet i statsallmenningen; 2 gapahuker ved fiskevatn, gjennombygget/restaurert 4 gangbruer. Det er satt ut en rekke bord/benker ved rasteplasser og bygget en do. Rydding av ca. 40 km gamle reksleveger er også gjennomført. I 1993 ble 9 store informasjonstavler montert ved alle innfartsveger til allmenningen. Det er også anlagt en utkjøringsplass for båter ved Vinsteren. I tillegg eier og driver fjellstyret 4 hytter som er åpne for allmen bruk. Informasjonsbrosjyrer for jakt og fiske blir trykket hvert år.

Kommunen samarbeider internt med teknisk etat om gjennomføring. Ellers er det samarbeid med fjelloppsynsmannen. Gjennom det planarbeidet som er igangsatt vil kommunen etablere samarbeid med grendegrupper, skoler, barnehager, organisasjoner og reiselivet.

Arbeidet framover

Det viktigste framover blir å fullføre handlingsplanen for friluftsliv. Samarbeid med de gruppene nevnt ovenfor er viktig for å bedre tilrettelegging, samt stimulere til økt friluftslivsaktivitet. Som et samarbeidsprosjekt mellom fjellstyret og kommunen er en i gang med planlegging av et nytt turkart for Øystre Slidre. Videre er det i statsallmenningen planlagt å bygge do/omkledningsrom ved Veslevatn.

Vang kommune

Kulturutvalget er politisk ansvarlig for friluftsliv. Kultursjefen er administrativt ansvarlig.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet utgjøres av rydding av turløypenett, utarbeiding av turkart og informasjonshefter og å koble friluftslivet til kulturverdier og idrett. Det er vanskelig å peke ut mangelfulle innsatsområder fordi det ikke tenkes spesielt på friluftsliv. Dette kan delvis skyldes at organiseringen av friluftslivet er lagt til kulturetaten og delvis manglende kapasitet i administrasjonen

Kommunen har opparbeidet et stølsveinett ved Haukåsen med informasjonsveileder. Den bergenske kongevei er rydda ved hjelp av SKAP-midler. Kommunen har sendt ut boken "stier, løyper og turveger" til alle grendelag med oppfordring om å sette igang tiltak.

Kommunen samarbeider med naturvernforbundet, idrettslag, Haukåsen turløypelag, historielag og helsesportlag. Kommunen vil trappe opp samarbeidet med lag og organisasjoner p.g.a det kommende plankrav til idretts- og friluftslivsanlegg.

Arbeidet framover

Framover blir det viktig å utvide tilbudet om natur/kulturbaserte aktiviteter i forhold til lokalbefolkning og turister og å koble reiseliv og friluftsliv. Det vil også være viktig å starte arbeidet med en plan for friluftslivsanlegg etter kulturdepartementets retningslinjer.

Vedlegg 8.

Status og utfordringer for friluftslivsarbeidet i offentlige etater, friluftslivsorganisasjoner og grunneierorganisasjoner.

Opplysningene nedenfor bygger på telefonintervju og spørreskjema. Opplysningene er justert i henhold til merknader under høringsrunden.

Status for fylkesmannens arbeid

Miljøvernavdelingen

Miljøvernavdelingen ved fylkesmannsembetet er Miljøverndepartementets ytre apparat på fylkesnivå. Fylkesmannens miljøvernavdeling har et faglig ansvar for arbeidet med friluftsliv på fylkesnivå underlagt Direktoratet for Naturforvaltnings instruksjonsmyndighet. På Miljøvernavdelingen er det ansatt ca. 27 personer.

Arbeidet med friluftsliv

I 1993 ble ca. 1,9 årsverk nyttet til arbeid med friluftsliv. Dette er en betydelig økning i forhold til tidligere år på grunn av arbeidet med handlingsplan for friluftsliv. Miljøvernavdelingen har ikke mulighet for å øke innsatsen i friluftslivsarbeidet. Innsatsen framover vil derfor måtte bli redusert i forhold til 1993.

Ivaretaking av friluftslivsinteresser i planprosesser, gi innspill til kommunenes og fylkeskommunens planlegging er en viktig del av miljøvernavdelingens arbeid med friluftsliv. Avdelingen gir også informasjon og veiledning til kommuner og organisasjoner. Fylkesmannens miljøvernavdeling administrerer tilskuddsordninger til friluftslivsformål. Avdelingen arbeider med å ajourføre registre over friluftslivsområder i fylket. Innad har friluftslivsarbeidet berøringspunkter til flere andre arbeidsområder for miljøvernavdelingen, særlig vern og forvaltning av områder, viltforvaltning og fiskeforvaltning.

Miljøvernavdelingen er representert i arbeidsgruppen for prosjektet "friluftsliv i barnehagen". Miljøvernavdelingen har tatt initiativ til en "møteplass" der FRIFO-organisasjoner og andre som arbeider innenfor friluftsliv møtes et par ganger i året for å ta opp fellessaker og utveksle informasjon. Miljøvernavdelingen er også ofte foredragsholdere og/eller deltakere på ulike kurs og seminarer.

Å sikre og bevare arealgrunnlaget for friluftsliv i fylket har hittil vært betraktet som den viktigste oppgaven i friluftslivsarbeidet. Oppfølging av tilretteleggingsprosjekter har derfor vært nedprioritert i forhold til planarbeid.

Arbeidet framover

Det viktigste arbeidet framover er å sikre de arealmessige forutsetningene for friluftsliv. Større innsats i holdningsskapende arbeid overfor allmennheten og organisasjonene er også et aktuelt arbeidsfelt framover. Miljøvernavdelingen vil i første rekke ha en pådriverfunksjon i forhold til andre etater og organisasjoner i et slikt arbeid.

Landbruksavdelingen

Den regionale landbruksforvaltningen er nå etablert som en avdeling hos fylkesmannen. Landbruksforvaltningen har hånd om en rekke virkemidler bl.a. knyttet til forvaltningen av kulturlandskapet som også er en del av arealgrunnlag for friluftslivet. Landbruksavdelingen har pr. idag ca 60 - 70 ansatte.

Arbeidet med friluftsliv

Arbeidet med friluftsliv går i hovedsak ut på å administrere tilskuddsordninger og forvaltning av lover. Landbruksavdelingen er også med på å arrangere familieskogdag og naturens dag. Landbruksavdelingen arbeider med undervisningsopplegget "Lære med Skogen" som er et naturfaglig undervisningsopplegg til skolene.

Etablering av nye ferdselsårer i jordbruksområder nær tettsteder er av landbruksavdelingen betraktet som et mangelfullt innsatsfelt.

Arbeidet framover

Mindre enn et årsverk nyttes til arbeid med friluftsliv. Landbruksavdelingen har slik situasjonen er idag ingen mulighet for å utvide innsatsen.

Status for fylkeskommunens arbeid

Fylkeskommunen er tillagt et politisk ansvar for friluftsliv gjennom fylkesfriluftsnemda. Fylkesfriluftsnemda er et underutvalg under plan- og næringsstyret og blir forelagt saker som berører friluftslivsinteresser. Plan- og næringsstyret har et politisk ansvar i plansaker og vil på den måten behandle saker som berører friluftslivsinteresser. Sekretariatet for fylkesfriluftsnemda ligger i seksjon plan og utvikling under fylkesrådmannen. Kulturseksjonen og virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling har også administrativt ansvar for friluftsliv i sine sektorer. I skoleverket legges det opp til at miljøvern skal innarbeides i alle fagplaner. Politisk ansvarlig for dette er undervisningsstyret, med fylkesskolesjefen under fylkesrådmannen som administrativt ansvarlig.

Kulturseksjonen

I kulturseksjonen er det ca. 14 ansatte. Ca. ett årsverk nyttes til friluftslivsarbeid

Arbeidet med friluftsliv

Det daglige arbeidet med friluftsliv er tillagt fylkesidrettskonsulenten. Hovedtyngden av friluftslivsarbeidet i kulturretaten har i den senere tid vært arbeid med prosjektet "Friluftsliv i barnehagen". Etablering av kulturstier i samarbeid med kommuner og andre, kurs i friluftsliv for ansatte i psykiatri- og rusmiddelomsorg og for psykisk utviklingshemmede er også sentrale oppgaver i arbeidet med friluftsliv. Administrering og fordeling av tippemidler til anlegg og områder for idrett og friluftsliv, samt registrering av slike anlegg, er andre arbeidsoppgaver innenfor friluftslivet.

Arbeidet framover

Det viktigste å arbeide med framover er stimulering og tilrettelegging for friluftsliv i nærmiljø. Tilrettelegging av og informasjon om kulturminner sett i sammenheng med friluftsliv er også en viktig arbeidsoppgave framover.

Seksjon plan og utvikling

Arbeidet med friluftsliv

Fylkesfriluftsnemnda skal arbeide for å fremme friluftslivsspørsmål innen fylket. Ifølge "Lov om friluftsliv" skal nemda ivareta friluftslivsinteressene for allmennheten i fylket. Fylkesfriluftsnemnda har ca. 6-7 møter i året.

I følge Plan- og bygningsloven skal fylkeskommunen utarbeide en fylkesplan som skal vise hovedtrekkene i den fysiske, økonomiske, sosiale og kulturelle virksomhet i fylket. Fylkeskommunen skal veilede kommunene i deres planlegging etter samme lov. I praksis vil dette si veiledning i planprosesser og prosjekter der friluftsliv er en del. Seksjon plan og utvikling deltar også i prosjekter hvor friluftsliv er tema. Et eksempel er "Plansamarbeid Hafjell -Sjusjøen-Lillehammer" hvor en ser på rekreasjonsmulighetene i dette området. Seksjon plan og utvikling er for tiden inne i en prosess hvor en ser på behovet/mulighetene for å etablere et friluftsråd i Gudbrandsdalen. Dette er en oppfølging av prosjektet Friluftsliv - Reiseliv Lågen (1989-1991) hvor blant annet fylkeskommunen bidro med midler. Fylkesfriluftsnemnda uttaler seg også til fylkesmannens fordeling av friluftslivsmidler.

Arbeidet framover

Seksjon plan og utvikling vil gjerne arbeide mer med friluftsliv. Det skorter gjerne på tid og ressurser. Deltakelse i planprosesser og prosjekter for å ivareta friluftslivsinteressene er viktig også framover. Utover dette har seksjon plan og utvikling ikke gjort noen prioritering på hva som er viktigst å arbeide med.

Virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling

Ved virksomhetsområdet opplærings og kompetanseutvikling er det ansatt 18 personer.

Virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling arbeider i forhold til den videregående skolen hvor miljølære nå skal inngå i alle fag. Faget kroppsøving er imidlertid like viktig når det gjelder friluftsliv. Faget står sentralt i arbeidet med elevenes fysiske utvikling, og som formidler av idrett og friluftsliv som kulturfaktor.

Virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling har et veilederkorps innen miljølære og arrangerer etterutdanningskurs for lærere i den videregående skolen.

Virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling har ikke planer, eller muligheter til å øke innsatsen i forhold til friluftsliv.

Status for andre offentlige etaters arbeid

Oppland Reiseliv A/L

Oppland Reiseliv er en organisasjon for reiselivsnæringen i fylket. Oppland Reiseliv har for tiden 5 ansatte. Det er 26 lokale reiselivslag i fylket som er tilsluttet Oppland Reiseliv A/L. Det er vanskelig å skille ut arbeid som går på friluftsliv, men omlag 1 årsverk nyttes til slikt arbeid.

Arbeidet med friluftsliv

Oppland Reiseliv A/L arbeider med å koble natur og friluftslivsopplevelser med reiseliv i et næringsmessig perspektiv. Oppland Reiseliv A/L utfører ikke selv konkrete tilretteleggingstiltak, men samarbeider med andre i ulike prosjekter for å støtte grunnlaget for reiselivsnæringen i fylket. Av konkrete prosjekter arbeider organisasjonen for tiden med et kart over friluftslivsmulighetene og kulturtilbudene ved Mjøsa. Oppland Reiseliv A/L har muligheter for å utvide innsatsen på friluftsliv.

Arbeidet framover

Framover vil Oppland Reiseliv fortsette arbeidet med å gjøre kvalitetene i Oppland kjent, for på den måten stimulere til økt bruk av naturen i reiselivssammenheng.

Statens Utdanningskontor

Statens utdanningskontor har ansvar for statlig tilsyn og støtte overfor kommuner, fylkeskommuner, organisasjoner, institusjoner og bedrifter som driver grunnskole, videregående skole, voksenopplæring og høyere utdanning.

Statens utdanningskontor har 17 ansatte.

Arbeidet med friluftsliv

Ansvarlig for arbeidet med friluftsliv er konsulenten for miljølære i skolen. Friluftsliv er en del av utdanningskontorets arbeid med miljølære. I forbindelse med friluftslivets år er det gjennomført regionale dagsamlinger om friluftsliv for kontaktpersonene i skolene. Framover vil man fortsette arbeidet med miljølære uten at friluftsliv blir framhevet i forhold til andre tema.

Friluftslivsorganisasjonene

Oslo og Omland Friluftsråd

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) er et samarbeidsorgan som behandler spørsmål om friluftsliv og naturvern, herunder sikring og bruk av friluftslivsområder i Akershus, Buskerud, Oppland, Oslo og Østfold. 17 kommuner og en rekke organisasjoner er medlemmer i rådet. Av Opplands kommuner er Jevnaker og Gran medlemmer. Oslo og Omland friluftsråd har 2 fast ansatte og ca. 5 prosjektansatte. Enkelte av disse arbeider for friluftsrådet lønnet av sysselsettingsmidler.

Arbeidet med friluftsliv

OOF arbeider ikke med spesielle prosjekter i Oppland, men arbeider generelt med Markaspørsmål uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. En hovedoppgave for OOF er å ta vare på Marka, øke allmennhetens bruk av den og sikre atkomsten ved anleggelse av turveger og grøntkorridorer. OOF arbeider også for at friområder i bebyggelsen blir opparbeidet og tatt vare på. I arealplaner som berører Marka arbeider OOF for at regionale friluftslivs- og naturvern hensyn blir ivaretatt.

OOF tar også egne initiativ gjennom utredninger, forslag og samarbeidsprosjekt for å ivareta friluftslivs- og naturverninteressene i arealplanleggingen, og for å fremme utøvelsen av friluftsliv. Friluftsrådet driver dessuten med praktiske tilretteleggingstiltak.

Konkret har OOF arbeidet med:

- vern av områder i Marka etter naturvernloven.
- utredninger om byggebehov og byggemuligheter i Oslo-regionen
- utarbeiding av håndbok om planlegging, sikring, opparbeiding og drift av turstier, skiløyper og turveier i samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning og Kulturdepartementet, utgitt 1991 (Universitetsforlaget).

Prosjekter som Friluftsrådet arbeider med idag:

- Registrering av grøntstruktur i bebyggelsen og utarbeiding av grøntplan for kommunene. (Ikke i Oppland)
- Regional planlegging av bruken av Marka, særlig m.h.t. tilrettelegging for aktiviteter som kan være belastende for annen bruk gjennom randsoneprojektet.
- Seminarer om stier, løyper og turveier (gjennomføres i Oslo og Akershus)
- Et mer naturvennlig- og friluftsvennlig skogbruk. Et utrednings- og informasjonsprosjekt i samarbeid med Norges naturvernforbund og Verdens Naturfond.
- utarbeiding av en oversikt over skogsbilveiene i Marka.
- Friluftaktiviteter i skolefritidsordningen. OOF organiserer en rekke friluftsgupper i skolene, og tilbyr dessuten oppstartingshjelp, insprasjonsseminar og veiledning for ansatt i skolefritidsordningen.
- Skilting og merking av turveier i samarbeid med Skiforeningen og Oslo og Omegn Turistforening.
- utgivelse av Markakatalog "Eventyrskogen" som skal presentere alle friluftslivsaktiviteter/-arrangementer som er åpne for det vanlige publikum i "Friluftslivets år". Katalogen gir også en oversikt over friluftslivsanleggene i Marka.

Som spesielt vellykket framhever OOF friluftsliv i skolefritidsordningen og brosjyren "Eventyrskogen".

OOF følger opp nye skogbruksforskrifter for Marka som trådte ikraft 1. juni 1993. OOF vil gjerne arrangere seminarer om bruk av Plan- og bygningslovens forskrifter og praktisering i markaområder.

Arbeidet framover

OOF vil fortsatt ha sitt hovedarbeid med å ta vare på Marka, øke bruken av den og sikre atkomsten til området. OOF vil jobbe aktivt for å hindre at verdifulle friområder i bebyggelsen omreguleres til andre formål, og man vil gjøre et grundig og omfattende arbeid med alle typer plansaker.

Lillehammer og Omland Turistforening

Lillehammer og Omland Turistforening (LOT) er et lokallag av den Norske Turistforening. LOT har ca. 2000 medlemmer i Oppland. Medlemmene er i alle aldre fra 15-70 år og som er interessert i friluftsliv og fysisk aktivitet.

Arbeidet med friluftsliv

LOT arbeider mest med tilrettelegging av stier og løyper i skog og fjell. LOT bygger også hytter i fjellet. Foreningen har ansvar for driften av 3 foreningshytter (Djupsli, Vetåbua og Lyngbua) Turistforeningen arrangerer også fellesturer, temakvelder og handlekvelder hos sportsutstyrforretninger. LOT arbeider også med skilting, varding, T-merking og utarbeiding av informasjonstavler. Som spesielt vellykket framhever foreningen en tema-kveld om "geologi og fjell-landskap", og tilbudet om dagsturer i nærmiljøet.

Lillehammer og Omland Turistforening anser arbeid med friluftsliv og barn for å være et mangelfullt innsatsfelt i foreningen. LOT mener også de bør være mer aktiv med debattinnlegg i media i saker som organisasjonen er opptatt av. Dessuten ønsker foreningen i større grad å ta initiativ overfor myndighetene.

Arbeidet framover

Lillehammer og Omland Turistforening ønsker å trekke flere av medlemmene med i pågående arbeidsoppgaver. Dessuten vil det være viktig å arbeide med ungdomsretta friluftslivsarrangementer.

Oppland Røde Kors Hjelpekorps

Oppland Røde Kors hjelpekorps har 2500 medlemmer i fylket. Hjelpekorpsene rykker ut når noen trenger hjelp på steder der samfunnets vanlige hjelpeapparat ikke når fram. Dette betyr at hjelpekorpsene legger opp sin trening for å beherske ulikt terreng under alle værforhold.

Røde Kors har på fylkesplan et distriktsråd som består av sju personer. I tillegg til dette er det to fagledere og fem områdeledere som driver aktiviteten på fylkesnivå. Det er 30 lokale hjelpekorps tilknyttet Røde Kors. Oppland er det fylket i Norge som har flest antall hjelpekorps.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv utgjøres av kurs og opplæring i hvordan man skal ferdes i naturen og mestre ulike forhold. Herunder kommer også kurs i førstehjelp og bruk av kart og kompass. En rekke øvelser blir arrangert årlig; vinterkurs og sommerkurs. Kursene utdanner ledere som kan lede hjelpekorps i fjell og på sjø. Røde Kors stiller etter forespørsel også opp i skolene og forteller om sin virksomhet og demonstrerer ulike øvelser. Røde Kors har merket større pågang etter slike besøk i friluftslivets år. På enkelte store utfartsdager i fjellet demonstrerer Røde Kors førstehjelp, snøhulegraving o.l.

Arbeidet framover

Røde Kors har lagt merke til en utvikling hvor det er lett å ty til motoriserte framkomstmidler som scooter og bil, også innen egne rekker. Organisasjonen bør derfor

bli enda flinkere til å drive friluftsliv. Det kan derfor være på sin plass med holdningskapende arbeid i egne rekker og bidra sterkere til fysisk og psykisk fostring av medlemmene. Framover blir det viktig å opprettholde aktiviteten også etter OL. For å unngå en dødperiode etter dette store arrangementet er det viktig å lage gode tilbud når det gjelder kurs og øvelser mot vår og sommer.

Syklistenes Landsforening, avd. Oppland

Syklistenes Landsforening, avd. Oppland har ca. 150 medlemmer i Oppland. Ca. 5 personer driver aktiviteten på fylkesnivå.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv går ut på å motivere folk til å sykle mer og arbeid med medlemsbladet "På sykkel". Syklistenes landsforening arrangerer sykkelturner og sykkelkonferanser. Som spesielt vellykket framhever foreningen sykkelturn fra Hafjell-Nordseter-Lillehammer og sykkelkonferansen i 1993. Syklistenes landsforening har også samarbeidet med Mjøsen skogeierforening om "Trollsykling"; sykling på seterveier fra Ringebu til Hamar. Syklistenes landsforening er også med i et sykkelprosjekt i Lillehammer kommune. Prosjektet har et styre bestående av Lillehammer kommune, Oppland fylkeskommune, Oppland Vegkontor og Syklistenes Landsforening.

Oppfølging av igangsatte tiltak er en mangel i foreningen. Dette skyldes liten tid og få medlemmer i organisasjonen.

Norges Speiderforbund, Vestoppland krets.

Norges Speiderforbund (NSF) Vestoppland krets har 512 medlemmer. 179 gutter og 151 jenter under 16 år, og 91 menn og 91 kvinner over 17 år fordelt på 17 lokallag. Speiderne er opptatt av idealer, er ansvarsbevisste og liker å oppholde seg i naturen i et sosialt fellesskap. Speiderne bruker blant annet friluftsliv som basis for sin utvikling av lederegenskaper og mestring av utfordringer i ulike situasjoner.

Speiderforbundet har et styre på 5 personer som driver aktiviteten i kretsen. 1 person er for tiden ansatt på timebasis (4 timer i uka). Den ansatte skal slutte p.g.a redusert støtte fra fylkeskommunen.

Arbeidet med friluftsliv

I tillegg til å ha friluftsliv som et middel til å utvikle samhørighet og ansvarsbevissthet, arrangerer Norges Speiderforbund kretsmesterskap og leirer som legger opp til utøvelse av praktiske ferdigheter i naturen. Hver 1. mai arrangerer NSF Vestoppland krets fjellhaiken; en topptur i Dovre/Rondane- traktene.

Arbeidet framover

Organisasjonen vil gjerne arrangere flere møter ute. NSF Vestoppland krets har ikke etablert samarbeid med andre etater og/eller organisasjoner. Indirekte samarbeides det med skolene fordi mange av lederne er lærere. Organisasjonen vil også framover fortsette speideraktiviteten hvor friluftsliv er en naturlig del. Organisasjonen vil spesielt arbeide

med å få fram flere yngre ledere.

Norges KFUM, Oppland Krets

KFUM-speiderne bruker naturen for læring og utøvelse av praktiske ferdigheter. KFUM-speiderne vil formidle verdier som ansvarsfølelse og sosial bevissthet og engasjement ved å bruke friluftsliv som ledd i sine aktiviteter.

KFUM har 172 medlemmer i fylket (medregnet del av Hedmark) Organisasjonen har et kretsstyre på 7. Det er en person ansatt i 1/3 stilling. KFUM har 9 grupper knyttet til seg.

Arbeidet med friluftsliv

KFUM arrangerer leirer og kurs (patroljeførerkurs). Kretsleieren på Gjøvik i 1993 hadde leiraktiviteter knyttet opp mot friluftslivets år. Det er også arrangert en kanotur/leir som et samarbeidsarrangement mellom KFUK og KFUM primært for rover/ ranger og ledere. Som markering av friluftslivets år arrangerte speiderne en båldag. KFUM har også overtatt gamle Viberg skole hvor det er planer om å opprette et friluftssenter med et tilbud til skoler og andre. Kontaktpersonen for KFUM er også med på friluftsdager i skolene.

Arbeidet framover

Framover blir det viktig å opprettholde aktiviteten og å arbeide med friluftssenteret.

Gudbrandsdal og Vestoppland Fylkeslag av Norges- Jeger og Fiskerforbund (NJFF)

Gudbrandsdal og Vestoppland fylkeslag av Norges Jeger- og Fiskerforbund har tilsammen 5300 medlemmer i fylket med en stor overvekt av menn. Antall "aktive" personer som driver virksomheten på fylkesnivået er ca. 20. 13 personer sitter i styret, mens ca 7 personer er kontaktpersoner for ulike arbeidsområder. Disse holder kurs og lignende for medlemmene. Det er 40 lokallag i fylket. Det er en person ansatt i halv stilling som har sekretærfunksjoner for de to fylkeslagene.

Arbeidet med friluftsliv

Fylkesadministrasjonen arbeider mest med informasjon, mens de enkelte lokallag er opptatt av konkrete tilretteleggingstiltak. De enkelte fylkeslagene har et eget instruktørkorps som har ansvaret for å veilede lokallagene. Blant annet sportsfiskekontakter som har ansvar for å veilede de lokale skolekontaktene. Hvert fylkeslag har også en jegerprøveinstruktør. Fylkesadministrasjonen arbeider med veiledning og praktisk møteinnkalling o.s.v. i forhold til dette arbeidet. Hovedtyngden av arbeidet utgjøres av å holde kurs for egne medlemmer.

Arbeidet framover

NJFF ønsker å bli bedre på å gi informasjon til egne medlemmer. NJFF ønsker dessuten å etablere seg som en organisasjon som også kan være en pådriver i planarbeid og prosesser overfor offentlige myndigheter og overfor MIK-apparatet.

Oppland Orienteringskrets

Oppland Orienteringskrets har tilsammen 1388 medlemmer. 184 gutter og 154 jenter under 16 år, og 648 menn og 402 kvinner over 17 år. Det er flest medlemmer i alderen 17-45 år. Medlemmene beskrives gjerne som "individualister". Det er ansatt 1 person i 60% stilling. 23 lokale klubber er tilknyttet O-kretsen.

Arbeidet med friluftsliv

Aktivt bruk av kart og kompass er orienteringssportens innfallsvinkel til friluftsliv. Oppland Orienteringskrets arrangerer ulike løp og treningsløp. Oppland orienteringskrets arrangerer O-troll leir for medlemmer i alderen 10-13 år, kretsløp for O-løpere i alle aldersgrupper og samling for talentgruppe (13-16 år). Stafetter og løp utgjør hovedtyngden av arrangementene. O-kretsen har også tilbud om turorientering. Denne aktiviteten blir stadig mer populær. Et alternativ til turorientering er miniorientering som inneholder omlag halvparten så mange poster (10-20). Orienteringskretsen er også med i idrettskolen hvor barn presenteres for en rekke forskjellige idrettsaktiviteter.

Oppland Orienteringskrets anser innsatsen i forhold til skolefritidsordningen, og generelt i forhold til skolene, for å være mangelfull. Dessuten ønsker de å bidra til å stimulere nye grupper til aktivitet (handicappede, innvandrere og pensjonister). Den manglende innsatsen skyldes først og fremst liten tid. Spesielt skorter det på tid til markedsføring av tilbudene, f.eks. av turorientering. En manglende kunnskap om hvordan legge tilrette for aktivitet i forhold til nye grupper er også en del av årsaken.

Arbeidet framover

Det viktigste arbeidet framover er å styrke innsatsen overfor skoleverket ved blant annet å bidra til en bedre kartopplæring i undervisningen. Dessuten er det ønskelig å stimulere de frivillige kreftene i O-kretsen til en innsats for å markedsføre orienteringssporten og turorientering. Det er dessuten viktig få utvidet den ene ansattes stilling fra 60% til hel stilling slik at større innsats kan settes inn på veiledning overfor skoler og samarbeid med andre organisasjoner.

Norske 4H, avd. Oppland

Løsning av praktiske oppgaver er sammen med det sosiale klubbarbeid stikkordene for virksomheten i 4H. Oppland 4H har 1200 medlemmer fordelt på 40 lokallag; 450 jenter og 450 gutter under 16 år og 225 menn og 175 kvinner over 17 år. Medlemmene er barn og unge med allsidige interesser innen friluftsliv, natur og idrett.

Arbeidet med friluftsliv

På fylkesplan disponerer oppland 4H 1,75 årsverk, hvor ca. 0,25 årsverk nyttes til arbeid med friluftsliv. Oppland 4H mener muligheten for en større innsats på friluftsliv er tilstede. 4H-agronomen er daglig leder av Oppland 4H og ansvarlig for arbeidet. Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv på fylkesnivå er å arrangere leirer. De lokale lag arrangerer selv aktiviteter som fjellturer, skidager, sparkdager og skogdager.

Oppland 4H arbeider for tiden med å tilrettelegge ei hytte, fjellstua, i Etnedal til bruk for fylkeslag og de lokale klubbene. Samtidig arbeides det med en natur/kultursti i tilknytning

til fjellstua. Høsten 1993 ble det arrangert en vellykket familidag på dette stedet. Det er også planer om å arrangere ukesopphold på fjellstua til sommeren. Dette tilbudet skal være åpent for alle interesserte. 4H arrangerer også leirer med turer og andre aktiviteter. Mange lagsmedlemmer velger dessuten oppgaver i forbindelse med friluftsliv og fiske. Det arrangeres også snøhulekurs og orrfuglhelg. I forbindelse med friluftslivets år blir den mest aktive "friluftsklubben" premiert.

Oppfølgingen av den enkelte klubb er noe mangelfull. Det er også ønskelig å tilrettelegge og arrangere flere ting på fylkesnivå. Dette dreier seg om hele 4Hs virksomhet hvor friluftsliv er en naturlig del.

Arbeidet framover

Det viktigste arbeidet framover blir å øke aktiviteten i lokale klubber og arrangere flere aktiviteter på fylkesnivå. Som de fleste organisasjoner ønsker også 4H flere lag og medlemmer.

Naturvernforbundet i Oppland

Naturvernforbundet har i Oppland ca. 2500 medlemmer med ialt 21 lokallag som dekker alle kommunene. Fylkeslaget blir ledet av et styre på 7 personer.

Arbeidet med friluftsliv

Naturvernforbundets arbeid med friluftsliv går i hovedsak ut på å arbeide for å ta vare på områder og å sikre arealgrunnlaget for friluftsliv. Å ta stilling til planer for utbygging, og bidra til en mest mulig skånsom utbygging i de tilfeller det skjer, er en av Naturvernforbundets hovedoppgaver.

Naturvernforbundet arbeider med prosjektet "Miljøvennlig OL", arrangerer kurs og foredrag med natur som tema. Vellykkede arrangementer i så måte er Tore Hagemans framvisning av lysbilder fra kulturlandskap og "Siste sjanse" kurset hvor det blant annet ble fokusert på trua/sårbare arter i skogbruket. Både skogeiere og personer fra forvaltningen deltok.

Arbeidet framover

Framover vil Naturvernforbundet arbeide videre med å fokusere på og sikre naturkvaliteter som er grunnlag for opplevelser og muligheter til å drive friluftsliv.

Oppland Idrettskrets

Oppland Idrettskrets er et fylkeslag av Norges idrettsforbund. Det er 8 personer ansatt i hovedkretsen og 6 personer i enkelte særkretser. I alt er 27 særkretser med i Oppland Idrettskrets. Det er 365 idrettslag og 180 bedriftsidrettslag tilknyttet Oppland Idrettskrets. Oppland Idrettskrets har 80 000 medlemskap i bedriftsidrettslag og andre idrettslag.

Arbeidet med friluftsliv

Oppland Idrettskrets organiserer idretten i fylket. Forskjellige idretter som orientering og ski har berøringspunkter til friluftsliv. Idrettskretsen arbeider med å legge tilrette for slike

aktiviteter med ulike anlegg, utarbeiding av kart og tilrettelegging av løyper. Idrettskretsen arrangerer også løp og mønstringer. Når det gjelder trim, helse og mosjon samarbeider idrettskretsen med FRIFO om prosjektet "Folk i form" blant annet med tilrettelegging av løyper og stimuleringsarbeid. Det er etablert en rekke "Folk i form" løyper i fylket. Idrettskretsen har ansatt egen prosjektleder som arbeider med dette prosjektet. Idrettskretsen samarbeider med fylkeskommunen om prosjekt "Friluftsliv i barnehagen". Kretsen har også ansvar for å lære opp instruktører. Det er f. eks. et eget tilbud om aktivitetslederkurs for barn.

Det er etablert 50 idrettskoler i fylket hvor barn får presentert flere aktiviteter som ledd i å motvirke ensidig trening.

Arbeidet framover

Når det gjelder trim-mosjon-friluftsliv blir det viktig å utvikle "Folk i form" videre. Det er viktig å få dette arbeidet (jfr. friskvernarbeidet i Sverige) inn i fastere former som en naturlig del av en kommunenes virksomhet. Det er også viktig å koble idrett/reiseliv og få utnyttet nærmiljøanleggene i reiselivssammenheng.

Grunneierorganisasjoner og organisasjoner som representerer grunneierinteresser

Statskog Oppland

Statskog Oppland er en grunneierorganisasjon for statens eiendommer. Statskog har slik også status som offentlig etat. Statskog sysselsetter for tiden 30 ansatte. 2-3 årsverk nyttes til arbeid med friluftsliv.

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv utgjøres av holdningsskapende arbeid i forhold til flerbruk; friluftsliv og naturvern i skog og skogbruk. Statskog er involvert i en rekke stiprosjekter og har også vært sentrale i opparbeiding av flere fiskeplasser for funksjonshemmede. Statskog arbeider også med en felles fiskekortordning for Gudbrandsdalen (G-kort). Statskog mener det er muligheter for å utvide innsatsen på friluftsliv.

Som grunneier ser Statskog friluftsliv fra flere sider. Konflikter kan oppstå mellom anlegg av stier og løyper i forhold til hensyn til vilt- og naturverninteresser. Statskog opplever få konflikter i forhold til næringsinteresser.

Arbeidet framover

Statskog ønsker et tettere samarbeid med naturvernforbundet og speiderne. Speiderne som brukere av eiendommene og naturvernforbundet som er spesielt opptatt av vern av natur.

Fjellstyrene i Oppland

Fjellstyrene i Oppland er politisk valgte organ som forvalter bruksrettene i statsallmenningene. På fylkesnivå er en person ansatt på timesbasis. Arbeidet utgjør et par ukeverk. Det er 16 fjellstyrer i Oppland. Fjellstyrene har tilsammen 12 heltidsansatte og 4 deltidsansatte fjelloppsyn i tillegg kommer sesongsoppsynet. De største fjellstyrene har også ansatt kontorpersonale.

Arbeidet med friluftsliv

Det konkrete arbeidet med friluftsliv foregår i de lokale fjellstyrene. Arbeidet går i hovedsak ut på å tilrettelegge for jakt og fiske herunder opparbeiding av fiskeplasser for funksjonshemmede, samt opparbeiding av stier og rasteplasser. Det arbeides også med informasjon og holdningsskapende arbeid.

Arbeidet framover

Framover vil fjellstyrene fortsette arbeidet med å tilrettelegge for jakt og fiske. Innsats for å styre den etterhvert omfattende campingen i fjellområdene vil også være aktuelt. Fjellstyrene vil også bidra til tilretteleggingsprosjekter som også kommer handicappede til gode.

Mjøsen Skogeierforening

Mjøsen Skogeierforening er en grunneierorganisasjon med totalt 4500 medlemmer i fylket. På fylkesplan er det 8 ansatte i sekretariat. Ca. 1 årsverk går til arbeid med friluftsliv. Foreningen har 26 lokallag.

Arbeidet med friluftsliv

Organisasjonen tilrettelegger for jakt og fiske på eiendommene og er involvert i flere stiprosjekt (skogstier). Mjøsen skogeierforening arbeider også med holdningsskapende arbeid gjennom kampanjen og kursene i prosjektet "Rikere Skog".

Av konkrete prosjekter har Mjøsen Skogeierforening arbeidet med prosjekt "Trollsykling" Det er laget informasjonsbrosjyre som gir en oversikt over trasèer for sykling på seter- og skogsveier fra Ringebu til Hamar. Prosjektet skal også bidra til å utvikle næringsvirksomhet med tanke på overnatting/servering på setrene langs ruta. Skogeierforeningen har også arbeidet med et fritidsfiskeprosjekt med midler fra BU-fondet.

Holdningen til tilrettelegging for friluftsliv blant medlemmene er noe blandet. Det er lite negative holdninger til faste opplegg som tur- og skiløyper. Det er når bruken av skogen kommer i konflikt med friluftslivet at konflikter kan oppstå. F.eks. bruk av skogsbilveier i næringsmessig øyemed. På samme måte kan konflikter mellom ulike typer friluftsliv oppstå, f.eks. mellom jakt og turgåing. Foreningen presiserer at det generelt oppstår få konflikter.

Arbeidet framover

Som spesielt vellykket vil skogeierforeningen framheve det holdningsskapende arbeidet i forbindelse med prosjektet "Rikere Skog". Dette arbeidet er det også viktig å fortsette med

framover. Arbeidet vil blant annet ta sikte på å få til en bedre forståelse av fritidsbruk og næringsbruk av skog. Dette må innebære å bevisstgjøre både grunneiere og brukere. Skogeierforeningen vil også framover delta aktivt i planarbeid.

Drammensdistriktets Skogeierforening

Drammensdistriktets Skogeierforening (DDS) har ialt i Oppland fylke 3031 medlemmer. Skogeierforeningen har totalt 95 ansatte inkl. skogbruksledere, skogsarbeidere og ansatte på hovedkontoret som ligger på Hønefoss. I Oppland er det 14 lokallag (ialt 37).

Arbeidet med friluftsliv

Hovedtyngden av arbeidet med friluftsliv er holdningskapende arbeid knyttet til flerbruk av skog. 1000 av skogeierforeningens medlemmer har gjennomgått kurset "Rikere Skog". Kampanjen "Rikere Skog" har pågått i to år. Arbeidet går ut både på å motivere både ansatte og medlemmer i foreningen.

Drammensdistriktets skogeierforening (DDS) har bidratt med økonomiske midler til etablering av en rekke skogstier. Det er også arrangert skogdag for allmennheten med 700 -800 frammøtte.

DSS opplever få konflikter i forholdet næringsinteresser/friluftslivsinteresser. Det som har skapt konflikter er steile holdninger på begge fronter i barskogplanen.

Arbeidet framover

Viktigst å arbeide med framover er utadretta informasjon og holdningsskapende arbeid overfor ansatte og medlemmer om en ansvarsfull forvaltning av naturen.

Oppland Bonde- og Småbrukarlag.

Oppland Bonde- og Småbrukarlag (OBS) er en fagorganisasjon for landbruket, men representerer også grunneierinteresser. OBS har 3000 medlemmer i fylket fordelt på 37 lokallag. Bonde- og Småbrukarlaget har 2 ansatte i sekretariat og et styre på 8 personer. Organisasjonen arbeider ikke spesielt med friluftsliv. Det kan imidlertid være aktuelt å gå inn på et samarbeid om friluftslivsspørsmål i forbindelse med kulturlandskap, ferdsel og landbruk.

Oppland Bondelag

Oppland Bondelag er tilsvarende som bonde- og småbrukarlaget en fagorganisasjon for landbruket og representerer grunneierinteresser. Oppland bondelag har 6000 medlemmer.

Norges Bondelag har arbeidet med tilrettelegging for ulike former for friluftsliv i lang tid. Det gjelder særlig jakt- og fiske, men også andre typer friluftsliv. Allerede i 1951 startet dette i en egen avdeling i Norges Bondelag, og arbeidet er fulgt opp hele tiden. På fylkesplan i Oppland blir dette arbeidet fulgt opp både i lokallagene og i de fleste grunneierlag.

Akkurat nå startes det opp et forsøksprosjekt som tar sikte på å utarbeide miljø- og ressursplan for den enkelte eiendom. I en slik plan inngår også hensynet til friluftslivet. Det vil bli satt i gang slike prosjekt i to fylker (Østfold og Nord-Trøndelag), og i 10 regioner, hvorav Eina er den ene.

Vedlegg 9.

Aktører, virkemidler og samarbeid i friluftslivarbeidet

Fylkesmannen

Miljøvernavdelingen

Administrative/ juridiske virkemidler

Miljøvernavdelingen har forvaltningsansvar for flere sentrale lover for ivaretagelse av friluftslivet: Lov om friluftsliv, Lov om vassdragene, Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, Lov om naturvern, Lov om viltet og Lov om laksefiske og innlandsfiske.

Fylkesmannens miljøvernavdeling gir faglige innspill til kommunenes og fylkeskommunens planlegging etter Plan- og bygningsloven. Miljøvernavdelingen har innsigelsesrett etter samme lov. Avdelingen har et ansvar for å følge opp intensjonene i de rikspolitiske retningslinjene for barn og unge og for samordnet areal og transportplanlegging. Avdelingen veileder også kommunene i spørsmål som berører avdelingens ansvarsområder, herunder friluftsliv.

Miljøvernavdelingen har forvaltningsansvar for eiendom i nasjonalparker og andre områder vernet etter naturvernloven.

Økonomiske virkemidler

Miljøvernavdelingen administrerer flere tilskuddsordninger bevilget over statsbudsjettet og som disponeres av Direktoratet for naturforvaltning.

Tilskuddsordninger:

Friluftslivsmidler: Kr. 150 000 bevilget i 1993. Friluftslivsmidlene kan nyttes til sikring av arealer, planlegging, tilrettelegging, drift av områder, informasjon og stimulering til friluftsliv. Midlene ble i 1993 redusert i forhold til tidligere år på grunn av de økte sysselsettingsmidlene til friluftslivs- og naturvernformål. I 1992 ble det bevilget 1,4 mill kr. over friluftslivsmidlene. I 1994 er det bevilget 935 000,- over friluftslivsmidlene til tiltak i Oppland.

Midler til "Aksjon Vannmiljø": Kr. 400 000 bevilget i 1993. Midlene kan blant annet benyttes til tiltak for å bedre tilgjengeligheten til og bruksverdien av vassdragsområder hvor det er gjort eller gjøres investeringer for å redusere vannforurensninger. Dette vil i realiteten si hovedvassdragene i fylket.

Fiskefondet: Kr. 275 000 bevilget i 1993. Midlene kan nyttes til tiltak der formålet er å bedre fiskemulighetene for befolkningen med utgangspunkt i lokale fiskeressurser. Tilskudd gis til fysiske tilretteleggingstiltak, organisering av større kortområder og kultiveringstiltak.

Viltfondsmidler: Kr. 100 000 bevilget i 1993 til friluftslivs-/vilt tiltak. Midlene har blitt nyttet til informasjon og utarbeiding av kart. Viltfondsmidler gis generelt til viltforvaltning i kommunene og organisering og tilrettelegging som kan bedre allmennhetens muligheter til jakt.

Tildelte midler:

Miljøvernavdelingen har fått kr. 40 000 fra Bygdeutviklingsfondet for å utarbeide en fiskeguide.

Informative virkemidler

Fylkesmannen miljøvernavdeling har tatt initiativ til en "møteplass" for friluftsliv. Her møtes organisasjonene og offentlige etater på fylkesnivå for å diskutere utveksle informasjon om friluftslivsarbeidet. I regi av miljøvernavdelingen er det etablert et rådgivende utvalg i vilt- og fiskeforvaltningen.

Informasjon innen eget system skjer ved brev, møter og telefon. Informasjon til allmennheten gis av og til gjennom aviser, sjelden gjennom radio og av og til sendes det ut informasjonsmateriell og brosjyrer. Informasjonsflyten fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har en egen informasjonskonsulent, men denne konsulenten har i for liten grad vært benyttet i friluftslivsarbeidet. Staten har informasjonsmateriell som brosjyrer, undervisningsmaterieell for skoler/barnehager, lysbilde-serie, video og overheadset.

Samarbeid

Miljøvernavdelingen er representert i samarbeidsgruppa for kulturlandskap i fylket. Miljøvernavdelingen samarbeider med Norges Jeger- og Fiskerforbund, fylkeskommunens plan og utviklingsseksjon og kulturseksjon, Statens Utdanningskontor, fylkesmannens sosial og familieavdeling, fylkesmannens landbruksavdeling, Mjøsen skogeierforening, Drammen skogeierforening, Oppland Reiseliv A/L, de lokale fjellstyrene og kommunene.

Det kan være ønskelig med et utvidet samarbeid med Statens Utdanningskontor, grunneiere og frivillige organisasjoner. Det kan være aktuelt å samarbeide om holdningsskapende arbeid og tilrettelegging (skaffe adkomst). Hindringer for samarbeid er mangel på tid.

Landbruksavdelingen

Administrative/juridiske virkemidler

Landbruksmyndighetene spiller en viktig rolle i den kommunale arealdisponeringen. Landbruksavdelingen har forvaltningsansvar for følgende lover som har betydning for friluftslivet; Lov om skogbruk og skogvern, Jordloven og Lov om konsesjon og om forkjøpsrett for det offentlige ved erverv av fast eiendom.

Økonomiske virkemidler

Landbruksavdelingen administrerer midler til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap og midler over Bygdeutviklingsfondet.

Kulturlandskapsmidler: Over jordbruksavtalen avsettes midler til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap. Kulturlandskapsmidlene nyttes til å bedre tilgjengeligheten i

jordbruksområder ved etablering av turveger og stier. Her forutsettes det at grunneier selv er søker. Av totalbeløp til Oppland på 2 mill kr. går 355 000 til etablering/sikring av ferdselsårer i kulturlandskapet.

Bygdeutviklingsfondet: Kr. 12, 9 mill i 1993. Midlene skal benyttes til tiltak som kan bidra til næringsutvikling i fylket. Friluftslivstiltak som kan virke positivt sett i et næringsmessig perspektiv kan tildeles midler. Landbruksavdelingen avgjør søknader om midler til tiltak og/eller prosjekter med en ramme på opptil kr. 100 000. Søknader om tiltak/prosjekter over kr. 100 000 avgjøres av plan- og næringsstyret i fylkeskommunen.

Samarbeid

Landbruksavdelingen er sekretær for samarbeidsgruppa for kulturlandskap i fylket. Landbruksavdelingen, jordbrukseksjonen samarbeider med fylkeskommunens kulturseksjon, fylkesmannens miljøvernavdeling i tillegg til skogbrukseksjonen internt. Skogbrukseksjonen samarbeider med fylkesmannens miljøvernavdeling og landbrukseksjonen internt.

Fylkeskommunen

Seksjon plan og utvikling

Administrative/juridiske virkemidler

Seksjon plan og utvikling har forvaltningsansvar for Plan- og bygningsloven og veiledningsplikt overfor kommunene etter denne loven. Den fylkeskommunale planleggingen skal trekke opp retningslinjer for virksomheten i fylket. Den fylkeskommunale planlegging etter Plan- og bygningsloven skal legge tilrette for samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser og om utbygging. Etter friluftsløven er fylkeskommunen pålagt å ha en fylkesfriluftsnemd som skal ivareta allmennhetens interesser i fylket. Etter lovendringen i friluftsløven i 1990 ble sekretariatet flyttet fra fylkesmannen til fylkeskommunen v. seksjon plan og utvikling. Fylkesfriluftsnemnda har selvstendig innsigelsesrett i plansaker.

Fylkeskommuneen har et ansvar for å følge opp intensjonene med rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planleggingen og for retningslinjene for en samordnet areal- og transportplanlegging.

Økonomiske virkemidler

Fylkeskommunen bevilger ikke midler til friluftsliv. Fylkesfriluftsnemnda bruker årlig ca. 75 000 kr. til egen drift. I 1993 fikk fylkesfriluftsnemnda bevilget kr. 100 000 fra fylkesutvalget til friluftslivets år. Disse midlene har blitt nyttet til å markere friluftslivets år med konferanser/seminar og utarbeiding av et fylkesfriluftskart.

Informative virkemidler

Seksjon plan og utvikling er leder av "Miljøforum" som har som formål å effektivisere tverrfaglig og administrativ-politisk dialog i miljø saker og å være pådriver overfor sektorer, etater og kommuner. Seksjon plan og utvikling arrangerer også jevnlig

planmøter hvor statlige, fylkeskommunale og kommunale etater som arbeider med arealplanspørsmål deltar. Det er under fylkeskommunal ledelse opprettet et kontaktutvalg for barn- og unge som skal arbeide med å følge opp de rikspolitiske retningslinjene for barn og unge.

Informasjonsutvekslingen foregår stort sett på møter. Dette fungerer godt. Seksjon plan og utvikling har ikke informasjonsmateriell.

Samarbeid

Seksjon plan og utvikling samarbeider med kulturseksjonen, Statskog, fylkesmannens miljøvern avdeling og landbruksavdeling. Seksjon plan og utvikling er positiv til et utvidet samarbeid spesielt med de kommunale friluftsnemdene om regionale friluftslivstiltak.

Kulturseksjonen

Administrative/juridiske virkemidler

Kulturseksjonen har forvaltningsansvar for kulturminneloven som har som formål å ta vare på kulturminner.

Økonomiske virkemidler

Fylkeskommunens kulturseksjon har brukt 130 000 kr. til prosjektet "friluftsliv i barnehagen". Kulturseksjonen administrerer og fordeler tippemidler og kulturmidler.

Tilskuddsordninger:

Tippemidler:

Årlig bevilgning ca. 4. mill kr. En del av overskuddet fra Norsk Tipping A/S gis til tilskudd til anlegg for friluftsliv som turveger, turstier, turskiløyper og turkart.

Kulturseksjonen administrer denne tilskuddsordningen. Midlene går både til investeringer i idrettsanlegg og mindre anlegg som skiløyper og turløyper. Hvor mye som går til friluftslivsformål er vanskelig å si.

Kulturmidler:

Driftstilskudd: Tilskudd gis til fylkes-/kretsleddet i demokratisk oppbygde organisasjoner med lokallag i minst 3 kommuner, og hvor 2/3 av medlemmene er under 25 år. Tilskudd gis til medlemmer under 25 år, bosatt i Oppland.

Aktivitetstilskudd: Gis til organisasjoner som er kvalifisert til driftstøtte og til aktivitet utenom drift. maks kr. 8000 pr aktivitet.

Starttilskudd: Gis til nye organisasjoner på fylkesnivå. Organisasjonene må tilfredsstille kravene til driftstilskudd.

Kulturvernmidler:

Tilskudd gis til skjøtsel og tilrettelegging av særlig verdifulle fredete kulturminner og kulturmiljøer.

Informative virkemidler

Etablerte informasjonskanaler i eget system er brev og møter. Informasjonsutvekslingen fungerer godt. Allmennheten får av og til informasjon gjennom aviser, sjelden gjennom radio, men ofte fra brosjyrer og informasjonsmateriell som sendes ut. Staten har brosjyrer som informasjonsmateriell.

Samarbeid

Kulturseksjonen samarbeider med planavdelingen internt, Oppland O-krets, Oppland Idrettskrets, Statens Utdanningskontor, fylkesmannens miljøvernavdeling og kommunene. Kulturseksjonen ønsker et utvidet samarbeid om stimulerings tiltak.

Virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling

Staten disponerer ingen midler til friluftslivsformål og har heller ikke noe etablert samarbeid på dette området.

Andre offentlige etater

Oppland Reiseliv A/L

Økonomiske virkemidler

Organisasjonen disponerer ingen midler til friluftslivsformål, bare arbeidskraft. I 1993 fikk Oppland Reiseliv kr 150 00 fra SND for utarbeiding av en Opplands-guide "Bli kjent i Oppland".

Informative virkemidler

Innen eget system skjer informasjonsutveksling gjennom medlemsblad og møter. Dette fungerer godt. Informasjon til allmennheten skjer av og til gjennom aviser, radio og brosjyrer og annet informasjonsmateriell som sendes ut. Dette fungerer også godt. Organisasjonen har brosjyrer til utdeling, lysbildeserie og video.

Samarbeid

Oppland Reiseliv A/L samarbeider med Lillehammer og Omland Turistforening, Syklistenes Landsforbund, fylkesmannens miljøvernavdeling, fjellstyrene og kommunene. Organisasjonen ønsker først og fremst å utvikle samarbeidet med Statens Vegvesen og næringssetaten i fylket. Dette går på skilting og tilgjengelighet til reiselivsbedrifter. Det er mangel på koordinering og tverrsektorielt samarbeid som er det største hinderet mener Oppland Reiseliv A/L.

Statens utdanningskontor

Økonomiske virkemidler

Forsøks- og utviklingsmidler: Statens utdanningskontor fordeler hvert år ca. 100 000 kr. til forsøks- og utviklingsarbeid etter søknad fra skoler. Miljø er et av fire prioriterte områder for tildeling.

Informative virkemidler

Informasjon i eget system skjer hovedsaklig gjennom kurssamlinger og brev. Dette fungerer godt. Staten har lite informasjonsmateriell. Statens utdanningskontor arrangerer dagsamlinger og kurs for kontaktpersoner for miljølære i skolen.

Samarbeid

Statens utdanningskontor samarbeider noe med fylkesmannens miljøvernavdeling og sosial- og familieavdeling og opplæringsetaten hos fylkeskommunen og kommunene. Utdanningskontoret har ikke noe stort behov for videre samarbeid, men ønsker nærmere samarbeid med fylkeskontaktgruppa for miljøundervisning.

Friluftslivsorganisasjonene

Oslo og Omland Friluftsråd

Økonomiske virkemidler

OOFs budsjett for 1994 er på 1,3 millioner kroner. Medlemskommunene betaler årlige driftstilskudd. Rådet søker årlig om statlige og fylkeskommunale midler til drift av organisasjonen og til prosjekter i organisasjonens regi. OOF vil også søke Oppland fylkeskommune om driftsmidler. Dette kan gå både på holdningskapende arbeid og informasjonsarbeid. OOF har ingen prosjekter på gang i Oppland. Det er derfor vanskelig å si hvor stor del av midlene som nyttes innenfor Opplands grenser. OOF fordeler ingen midler til friluftslivsformål.

Informative virkemidler

Den interne informasjon skjer ved hjelp av telefon, brev, møter og gjennom årsberetningen som sendes alle medlemmer. Denne informasjonsutvekslingen fungerer svært godt. Informasjon til allmennheten gis ofte gjennom aviser og radio og av og til gjennom brosjyrer og informasjonsmateriell som sendes ut. Informasjon ut til allmennheten fungerer godt. Organisasjonen har informasjonsmateriell som brosjyrer til utdeling, idèhefte til skolene i forbindelse med skolefritidsordningen og en lysbildeserie. OOF gir ut informasjonsbulletinen "Markanytt" ca. 4 ganger årlig.

Samarbeid

OOF samarbeider med Turistforeningen, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Syklistens landsforening, fylkesmannens miljøvernavdeling, naturvernforbundet i Lunner, Gran og Jevnaker kommuner. OOF ønsker et utvidet samarbeid, spesielt med medlemskommunene i Oppland. Det kan være aktuelt å samarbeide om grønnstrukturplanlegging, saker som berører natur- og friluftslivsinteresser, deltagelse i referansegrupper i ulike prosjekt og planoppgaver. OOF vektlegger særlig stimulering til friluftsliv, f.eks. innen skolefritidsordningen, og innspill til arealforvaltningen i kommunene.

OOF kan utvide sitt engasjement i Oppland, men er avhengig av prosjektmidler ved oppstart av større arbeider. OOF ønsker å bli mer aktivt brukt i saker som berører rådets interesser og at saker som OOF burde ha fått til uttalelse blir sendt til friluftsrådet.

Lillehammer og Omland Turistforening

Økonomiske virkemidler

Årlig beløp som disponeres til friluftslivsformål på fylkesnivå er ca. kr. 230 000.

I 1993 har LOT fått kr. 7.200 i kulturmidler fra Lillehammer kommune for å fremme allmennhetens friluftslivsinteresser. Kr. 126 300 har LOT fått fra staten via DNT som ekstrordinært tilskudd til bygging av Vetåbua.

Informative virkemidler

Informasjon innen eget system gis i telefon, brev, medlemsblad (årlig aktivitetsprogram), møter og via egen oppslagstavle i Lillehammer. Informasjonen innad fungerer godt. Informasjonen ut til allmennheten skjer av og til gjennom annonser og pressemeldinger, sjelden gjennom radio og av og til gjennom brosjyrer og informasjonsmateriell som sendes ut. Informasjonen til allmennheten fungerer mindre godt. Turistforeningen har brosjyrer til eget bruk/utdeling.

Samarbeid

Lillehammer og Omland Turistforeningen samarbeider med Norges Jeger- og Fiskerforbund, Naturvernforbundet og kommunene. Generelt vurderer LOT omfanget av etablert samarbeid til å være lite og til å fungere mindre godt.

I tillegg til de det foregår samarbeid med kan det være aktuelt å inngå samarbeid med speiderne og historielag. Det kan være aktuelt å samarbeide om turarrangement og åpne tema-møter, deltakelse i offentlige planprosesser og i offentlig debatt.

Syklistenes landsforening, avd. Oppland

Økonomiske virkemidler

Syklistenes Landsforening har brukt kr. 1000 til friluftslivsformål i 1993, men har muligheter til å benytte noe mer midler.

Informative virkemidler

Brev og medlemsblad nyttes til å spre informasjon innen eget system. Dette fungerer godt. Allmennheten får informasjon av og til gjennom aviser, radio og brosjyrer. Syklistenes landsforening har brosjyrer og en lysbildeserie.

Samarbeid

Syklistenes landsforening samarbeider med Turistforeningen, Orienteringskretsen, Idrettskretsen, fylkeskommunens plan og utviklingsseksjon, fylkeskommunens kulturseksjon, Statskog, fylkesmannens miljøvernavdeling, fylkesmannens landbruksavdeling, Bondelaget, Bonde- og Småbrukarlaget, Mjøsen Skogeierforening, naturvernforbundet, Oppland Reiseliv A/L, fjellstyrene, Lillehammer kommune og Vegkontoret.

Oppland 4H

Økonomiske virkemidler

Kr. 37 000 disponeres årlig til friluftslivsformål på fylkesnivå. Av disse midlene ble 2000 kr. fordelt til lokallag. 4H fikk kr. 5000 av Skogbruksetaten på grunn av stor aktivitet innen temaene skog og friluftsliv og stor oppslutning om aktiviteter innen dette feltet. 4H fikk også i 1993 kr 35 000 fra FRIFO via Norske 4H.

Informative virkemidler

Informasjon innen eget system gis via brev, medlemsblad og møter. Dette fungerer godt. Allmennheten får informasjon ofte gjennom aviser, av og til gjennom radio og av og til sendes det ut brosjyrer. Av informasjonsmateriell har 4H lysbildeserie og plakater til stands.

Samarbeid

Oppland 4H samarbeider med fylkesmannens landbruksavdeling og Bondelaget. Organisasjonen ønsker et utvidet samarbeid om friluftsliv med Norges Jeger- og Fiskerforening, Husflidslag, Røde kors og Speiderne. Det kan være aktuelt å samarbeide om kurs og andre arrangementer og oppgaveveiledning. Hindringer for samarbeid kan være aldersforskjell i medlemsmassen og f.eks alkoholbruk under arrangementer.

Norges Speiderforbund, Vestoppland Krets.

Økonomiske virkemidler

Årlig beløp som disponeres til friluftslivsformål på fylkesnivå er ca. kr. 15 000. Disse midlene nyttes til drift av organisasjonen. Pengene er bevilgning fra fylkeskommunens kulturmidler hvor kriteriene blant annet er antall medlemmer og aktivitet.

Informative virkemidler

Informasjon innen eget system skjer pr. telefon, brev og møter. Speiderforbundet har også tidligere hatt et eget medlemsblad "poteten" som normalt kom 2-4 ganger i året. Medlemsbladet ligger for tida nede, fordi det mangler engasjement om tiltaket og fordi det skorter på midler. Informasjonen innen eget system fungerer likevel godt.

Allmennheten får informasjon av og til gjennom brosjyrer og informasjonsmateriell som sendes ut. Speiderforeningen har brosjyrer som er utarbeidet på sentralt plan. Det finnes en video om landsleiren og et selvprodusert hefte med sanger og leker.

Samarbeid

Speiderforbundet samarbeider med NSF-Gudbrandsdal (Felles Mjøstreff), Naturvernforbundet (mange er medlemmer begge steder) og kommunene. Speiderforbundet samarbeider også med Miljøheimevernet om å spre informasjon om "ti regler for bevisste forbrukere".

Speiderforbundet ønsker et utvidet samarbeid, spesielt med NSF Gudbrandsdal. Det kan være aktuelt å samarbeide med NSF Gudbrandsdal om felles kurs og kretsleirer. Det oppleves ikke som et stort problem at det er etablert lite samarbeid med andre etater og organisasjoner. Mangel på ressurser innad i egne rekker er et større problem for

organisasjonen.

Hindringer for samarbeid er først og fremst mangel på tid og at alt skal foregå på frivillig basis i konkurranse med andre gjøremål.

KFUM, Oppland krets

Økonomiske virkemidler

Årlig beløp som disponeres til friluftslivsformål er maks ca. 10 000 kr. Av disse fordeles kr. 1000 til de enkelte lag som reise støtte/kurs støtte. Årlig får KFUM noe midler fra Norsk Kristelig Studieråd (ca. 1500 kr.) som tilskudd for å arrangere kurs (patroljeførerkurs).

Informative virkemidler

Etablerte informasjonskanaler innen eget system er telefon, brev, medlemsblad og møter. Dette fungerer godt. Det er relativt sjelden allmennheten blir informert. Organisasjonen har brosjyrer til utdeling og undervisningsmateriell (video) og lysbildekartotek til eget bruk.

Samarbeid

KFUM samarbeider med KFUK. KFUM ønsker seg et tettere samarbeid med Røde Kors for å arrangere kurs o.l. Røde Kors tar betaling for oppdrag slik at det er dyrt å leie dem inn. Det kan bli aktuelt å samarbeide mer med andre organisasjoner i forbindelse med friluftssenteret på Vistad gamle skole. Hindringer for samarbeid er stort sett mangel på tid, dårlig økonomi og lite mannskap.

Gudbrandsdal og Vestoppland fylkeslag av Norges Jeger- og Fiskerforbund.

Økonomiske virkemidler

Fylkeslagene har inntekter i form av kontingenter, samt at de får refundert medlemskontigent fra forbundet sentralt. Dette dreier seg om en sum i størrelsesorden kr. 100 000,- for hvert av de to fylkeslagene.

I 1993 fikk fylkeslagene kr. 12 000 fra fylkesmannens miljøvern avdeling (viltfondet) for å holde kurs for medlemmene. De fikk også 30 000 kr. fra samme sted for å drive ettersøksarbeid etter skadet vilt. Fylkeslagene fordeler ingen tilskuddsmidler.

Informative virkemidler

Informasjonskanaler innen egen organisasjon er brev, rundskriv og møter. Fylkeslagene har også en halv side hver i bladet "Jakt og Fiske". Informasjonsutvekslingen i eget system fungerer mindre godt.

Informasjon til allmennheten gis av og til gjennom reportasjer, sjelden gjennom pressemeldinger og annonser. Informasjon til allmennheten er av lite omfang, men fungerer stort sett godt. Fylkeslagene kan skaffe informasjonsmateriell fra forbundet sentralt.

Samarbeid

Fylkeslagene samarbeider med turistforeningen og kommunene. Jeger- og Fiskerforbundet ønsker seg et utvidet samarbeid på fylkesnivå. Det kan være aktuelt å samarbeide med grunneiere og grunneierorganisasjoner, Norges ornitologforening, fjellstyrene og frivillige organisasjoner. Det kan være aktuelt å samarbeide om tilrettelegging for jakt og fiske, fiske- og jaktkortsalg, ulike kurs og for å bygge opp allianser i viktige spørsmål. Den største hindringen for et utvidet samarbeid er tid. En annen årsak til lite samarbeid mellom frivillige organisasjoner er redsel for medlemsflukt.

Oppland idrettskrets

Økonomiske virkemidler

Det er vanskelig å skille ut friluftsliv spesielt, men kr. 140 000 er brukt i forbindelse med "Folk i form" (lønn til prosjektleder + adm. utgifter). Midlene er tildelt idrettskretsen fra Norges Idrettsforbund. Idrettskretsen tildeles driftsmidler fra fylkeskommunens kulturseksjon. Kr. 100 000 deles hvert år ut til barneidretten i fylket.

Informative virkemidler

Informasjon innen eget system og til allmennheten går ut hovedsakelig via avisene. Idrettskretsen har ei helside til disposisjon i fylkets 4 største aviser 1 gang pr. måned. Dessuten er idrettskretsen relativt ofte nevnt i radio og forbundet sender også ut en del brosjyrer og informasjonsmateriell. Informasjonssiden i organisasjonen fungerer svært godt.

Organisasjonen har informasjonsmateriell som brosjyrer, undervisningsmaterieell til skoler og barnehage og videoer som leies ut.

Samarbeid

Idrettskretsen samarbeider med fylkeskommunens kulturseksjon og kommunene når det gjelder friluftsliv (Folk i form). Ellers har kretsen samarbeid med fylkeskommunen, barne- og ungdomsråd, fylkeslegen, nasjonalforeningen for folkehelse og sanitetsforeningen. Det etablerte samarbeidet fungerer svært godt og organisasjonen ser ikke noe stort behov for et utvidet samarbeid i forhold til de områdene idrettskretsen er ansvarlige for.

Oppland Orienteringskrets

Økonomiske virkemidler

I 1993 brukte O-kretsen 305 000 kr. til å drive organisasjonen. Det er vanskelig å skille ut midler brukt til friluftslivsformål. Oppland O-krets ble tildelt kr. 23 000 av fylkeskommunens kulturmidler.

Informative virkemidler

Informasjonsutvekslingen i eget system skjer ved bruk av telefon, brev, medlemsblad og møter. Dette fungerer godt. Oppland O-krets skal kjøpe informasjonsabonnement i avisene (Kr. 5000 pr. år). Informasjon til allmennheten når ut av og til gjennom aviser, sjelden gjennom radio og av og til gjennom brosjyrer som sendes ut. Informasjonen til allmennheten fungerer godt. Oppland O-krets har informasjonsmateriell som brosjyrer, undervisningsmaterieell for skoler, lysbildeserie og video.

Samarbeid

Oppland O-krets samarbeider med KFUK og KFUM, Idrettskretsen, fylkesmannens miljøvernnavdeling, Mjøsen skogeierforening, Drammensdistriktets skogeierforening og enkelte turistbedrifter (Sjusjøen, Nordseter).

Oppland O-krets ser det som aktuelt å samarbeide med turistforeningen, Statskog, Virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling hos fylkeskommunen og Statens utdanningskontor. Det kan være aktuelt å samarbeide om undervisning i forhold til skolene og utarbeiding av kart/turkart. Den største hindringen for samarbeid er tid og penger. Dessuten må de enkelte organisasjonene se et behov for samarbeid. Dette er noe som tar tid.

Naturvernforbundet i Oppland

Økonomiske virkemidler

Naturvernforbundet fikk i 1993 kr. 7000 av fylkeskommunens kulturmidler og til sammen kr. 23 000 fra Naturvernforbundet sentralt. Inntektene går stort sett til drift av organisasjonen. Det blir påpekt at organisasjonen har en stram økonomi.

Informative virkemidler

Etablerte informasjonskanaler i eget system er telefon, brev, medlemsblad og møter. Dette fungerer godt. Allmennheten får informasjon ofte gjennom aviser, av og til gjennom radio og brosjyrer/informasjonsmateriell. Informasjonen til allmennheten fungerer godt i forhold til de midler og innsats som organisasjonen rår over.

Naturvernforbundet har en del informasjonsmateriell. Det meste må skaffes fra organisasjonen sentralt. Det dreier seg om brosjyrer, undervisningsmateriell for skole/barnehage, lysbildeserie, film og video.

Samarbeid

Naturvernforbundet har ikke etablert samarbeid i friluftslivsspørsmål, men samarbeider med ulike organisasjoner og etater fra sak til sak. Aktuelle samarbeidspartnere er turistforeningen, Jeger- og Fiskerforbundet, fylkeskommunens plan og utviklingsseksjon, kulturseksjonen og virksomhetsområdet opplæring og kompetanseutvikling, fylkesmannens miljøvernnavdeling og landbruksavdeling, Norsk Institutt for Naturforskning. Andre aktuelle er Bondelaget, Bonde- og Småbrukarlaget, Statskog, Mjøsen og Drammensdistriktets Skogeierforeninger og fjellstyrene. Naturvernforbundet ønsker et utvidet samarbeid uten at de på det nåværende tidspunkt vil peke ut bestemte organisasjoner eller etater. Den største hindringen for økt samarbeid er mangel på tid og ressurser.

Oppland Røde Kors Hjelpekorps

Økonomiske virkemidler

Årlig benyttes ca. kr. 100 000 til kurs og øvelser.

Informative virkemidler

I eget system benyttes telefon, brev, medlemsblad og møter som informasjonskanaler. Informasjonen fungerer stort sett godt. Noe informasjon kan av og til bli liggende hos et overordnet ledd og ikke bli fordelt videre. Hjelpekorpene får ofte dekning i media i påsken og vinterferien og når det skjer ulykker. Oppland Røde kors har informasjonsbrosjyrer og kursplaner som kan tilpasses ulike formål.

Samarbeid

Oppland Røde Kors har ikke etablert noe samarbeid med organisasjoner og etater på fylkesnivå. De enkelte lokale korpene samarbeider i større grad med lokale lag og organisasjoner. Røde Kors føler heller ikke noe stort behov for et utvidet samarbeid. Det kan likevel være aktuelt å samarbeide med andre organisasjoner om en strategi i forhold til skolene (f.eks med O-kretsen).

Grunneierorganisasjoner og organisasjoner som representerer grunneierinteresser

Statskog Oppland

Administrative/juridiske virkemidler

Statskog forvalter grunneierretter over statens eiendommer. Dette innebærer at de bl.a. har råderett over grunn til stier og løyper. Statskog har forvaltningsansvar for fjelloven. De er også delegert forvaltningsmyndighet etter fredningsbestemmelsene for nasjonalparkene og for større verneområder på statsgrunn. Statskog har, i samråd med fjellstyrene ansvaret for administrasjon av jakt etter elg, hjort, rådyr og bever. statskog har imidlertid ikke ansvar for forvaltning av småvilt, rein og fiskeressurser i statsallmenningene. Administrasjon av jakt og fiske er fjellstyrets ansvar, og overordnet organ er Direktoratet for naturforvaltning.

Økonomiske virkemidler

Årlig beløp som disponeres til friluftslivsformål er kr. 500 000. Kr. 150 000 fordeles til kommuner og lokale fjellstyrene. Dette er midler som kan nyttes til tilrettelegging for friluftsliv på statsgrunn. Budsjettposten ventes redusert i 1994.

Informative virkemidler

Informasjon utveksles innen eget system ved hjelp av telefon, brev og møter. Informasjonsutvekslingen fungerer mindre godt. Allmennheten informeres av og til gjennom aviser, radio og brosjyrer. Til eget bruk og utlån/utdeling har Statskog brosjyrer og en lysbildeserie.

Samarbeid

Statskog samarbeider med Lillehammer og Omegn Turistforening, Oppland Orienteringskrets, Oppland Idrettskrets fylkesmannens miljøvernavdeling, Mjøsen Skogeierforening og Fjellstyrene. Statskog ønsker imidlertid et utvidet samarbeid. Det kan være aktuelt å samarbeide med Naturvernforbundet og Oppland fylkeskommune, speiderbevegelsen og andre ideelle organisasjoner.

Fjellstyrene i Oppland

Administrative/juridiske virkemidler

Fjellstyrene forvalter bruksrettene i statsallmenningene, dette omfatter setring, beite, fiske og jakt etter småvilt og rein. Rammene for forvaltningen er gitt i fjelloven.

Økonomiske virkemidler

Fjellstyrene disponerer sine inntekter fra statsallmenningene etter fjelloven. Midlene skal brukes til administrasjon, tiltak i statsallmenningene, tiltak for å styrke næringslivet i bygdene som har rettigheter i statsallmenningene samt til allmenntilretteliggende formål. Til friluftslivsformål brukes vesentlig midler til opparbeiding av stier, rasteplasser, informasjonstavler, fiskeplasser for funksjonshemmede, fiskestelltiltak og vedlikehold av åpne hytter m.m.

Informative virkemidler

Informasjon til allmennheten skjer gjennom fjelloppsynet sin aktivitet ute samt deltakelse på lokale møter, informasjonsbrosjyrer og tavler. Informasjon mellom fjellstyrene skjer gjennom "Fjellstyrene i Oppland".

Samarbeid

Fjellstyrene samarbeid med kommunens vilt- og innlandsfiskenemder og Statskog Oppland. En rekke av fjellstyrene har videre et samarbeid med lokale foreninger av DNT, jeger- og fiskeforeninger og egen kommune. "Fjellstyrene i Oppland" ønsker et sterkere samarbeid med Oppland fylkeskommune og Fylkesmannen i Oppland. De enkelte fjellstyrene vil arbeide for et bedre samarbeid med egen kommune og lokale organisasjoner.

Mjøsen Skogeierforening

Administrative/juridiske virkemidler

Medlemmene disponerer grunneierretter på sine eiendommer. Grunneiere disponerer rett til jakt og fiske og har råderett over grunn til stier og løyper og generelt over disponering og bruk av eiendom. Grunneiere har rett til å nekte inngrep i landbruks- natur- og friluftsområder som kommunene ikke har hjemmel i lov til å nekte, f.eks skogsbilveier og tilretteleggingstiltak for friluftsliv.

Økonomiske virkemidler

Mjøsen Skogeierforening har i 1993 fått kr. 100 000 fra Bygdeutviklingsfondet til arbeid med prosjektet "Trollsykling". Mjøsen Skogeierforening er videre tildelt kr. 20 000 fra Fiskefondet for å arbeide med å bedre forholdene for fritidsfiske.

Informative virkemidler

Etablerte informasjonskanaler innen eget system er møter og et medlemsblad som sendes ut 5-6 ganger i året. Informasjonen innad i eget system fungerer godt. Informasjon til allmenheten skjer hovedsaklig gjennom aviser. Informasjonen ut til allmennheten fungerer mindre godt. Mjøsen Skogeierforening har brosjyrer til utdeling. Det fins også en video fra sentralt hold. Skogeierforeningen har også plakater til bruk på stands.

Samarbeid

Mjøsen Skogeierforening samarbeider med Norges Jeger- og Fiskerforbund, Syklistenes Landsforening, fylkesmannens landbruksavdeling, Bondelaget, Drammensdistriktets Skogeierforening og Statskog. Mjøsen Skogeierforening mener det kanskje kan være aktuelt med et bredere samarbeid uten at de vil peke ut noen spesielle etater, eller organisasjoner.

Drammensdistriktets Skogeierforening

Administrative/juridiske virkemidler

Skogeierforeningen har forvaltningsansvar for eiendom og tilhørende grunneierretter som nevnt under Mjøsen skogeierforening.

Økonomiske virkemidler

Hvert år fordeler DSS ca. kr 100 000 til ulike lag og foreninger som 4H og O-kretsen og andre som har virksomhet i forhold til naturvern, friluftsliv og skog.

Informative virkemidler

Bruk av telefon, brev, medlemsblad og møter sprer informasjonen innen eget system. Medlemsbladet kommer ut 6 ganger i året. Dessuten sender administrasjonen ut informasjon til alle ansatte og tillitsvalgte. Organisasjonen er fornøyd med informasjonsflyten. Informasjon ut til allmennheten skjer via aviser og radio. Dessuten informerer man om virksomheten gjennom brosjyrer og på åpne skogdager. DSS har informasjonsmateriell som brosjyrer og et 40-talls videoer om skog og skogbruk.

Samarbeid

I Oppland samarbeider DSS med O-kretsen, 4H, fylkeskommunens plan og utviklingsseksjon, Jeger- og Fiskerforbundet, fylkesmannens miljøvern-avdeling og landbruksavdelingen, Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget, Mjøsen skogeierforening og kommunene. Organisasjonen ser ikke behov for et utvidet samarbeid.

Oppland Bonde- og Småbrukarlag.

OBS har ingen økonomiske virkemidler når det gjelder friluftsliv.

Informative virkemidler

Etablerte informasjonskanaler i eget system er telefon, brev, medlemsblad og møter. Dette fungerer godt. Til allmennheten går informasjon ofte ut via aviser og radio og av og til via brosjyrer og informasjonsmateriell som sendes ut. Dette fungerer godt. Organisasjonen har brosjyrer til utdeling og video.

Samarbeid

Det er ikke etablert samarbeid om friluftslivsspørsmål på fylkesnivå. Det er mulig at det enkelte lokallag er involvert i lokale prosjekter. Organisasjonen ser friluftsliv som et mulig arbeidsfelt. Det kan være aktuelt å samarbeide med kommunene, idrettslag, Orienteringskretsen og Idrettskretsen. Det kan være aktuelt å samarbeide om å løse konflikter i forhold til stiprosjekt, holdningsskapende arbeid og anbefalinger om ferdsel i jordbrukslandskapet.

Adresseliste

Lillehammer og Omland Turistforening, postboks 504, 2601 Lillehammer
Kontaktperson: Øyvind Nyfløt, tlf. (A) 6126 6572

KFUK, Oppland krets, v/Torunn Antonsen, Nyvegen 17, 2834 Hunndalen

KFUM, Oppland krets, Postboks 155, 2801 Gjøvik, tlf. (A) 611-80580,
telefax 611-70520

Norges Speiderforbund, Gudbrandsdal krets v/Liv Torill Elstad, Anders
Bjørnsgårdsvei 18, 2638 Fåberg
Kontaktperson: Olve Møller, tlf. (A) 612-64590, (P) 612-54649

Norges Speiderforbund, Vestoppland krets v/Solveig Magnussen, 2814
Landåsbygda, tlf. (A) 611-22000, (P) 611-26722

Oppland orienteringskrets, Børresensvei 4, 2600 Lillehammer
Kretssekretær: Kari Haugstulen, tlf. (A) 612-59190

Norges Jeger- og Fiskerforbund i Oppland, v/kretssekretær Kristen Rustad,
Nymosvingen 2, 2600 Lillehammer

Gudbrandsdal fylkeslag av Norges Jeger- og Fiskerforbund, v/ Per Magnar
Volden, 2621 Østre Gausdal

Vest-Oppland fylkeslag av Norges Jeger- og Fiskerforbund, v/ Asbjørn
Mortrud, 2900 Fagernes

Norske 4H avd. Oppland, Fylkeslandbrukskontoret, Tordenskjoldsgt. 4, 2800
Gjøvik
Kontaktperson: Jorunn Ballangrud, tlf. (A) 611-89200

Oppland Røde Kors Hjelpekorps, v/Else Klashaugen, Intersport Otta, 2670 Otta
Kontaktperson: Stein Øvereng tlf. (A) 612-69170, (P/mobil) 031-34948

Syklistenes landsforening, avd. Oppland, v/Petter Mogens Lund, Mosoddveien
50, 2600 Lillehammer

Oppland idrettskrets, Børresensvei 4, 2600 Lillehammer

Oppland fylkeskommune, Planavd., Kirkegt. 76, 2600 Lillehammer
Kontaktperson: Gyda Austin, tlf. 6128 9133

Oppland fylkeskommune, Fylkeskulturkontoret, Kirkegt. 76, 2600 Lillehammer
Kontaktperson: Elin Wøien, tlf. (A) 612-89389

Oppland fylkeskommune, Opplæringsetaten, Kirkegt. 76, 2600 Lillehammer

Oppland fylkeskommune, Samferdselsetaten, Kirkegt. 76, 2600 Lillehammer

Statens vegvesen, Oppland, Vegkontoret, postboks 1010 Skurva, 2601
Lillehammer

Statskog Oppland, Nymosvingen 2, 2600 Lillehammer
Kontaktperson: Svein Larsen, tlf. (A) 612-50730

Statens utdanningskontor, Statsetatenes Hus, 2600 Lillehammer
Kontaktperson: Eldbjørg Knapp Haraldsen, tlf. 6126 6121

Fylkeslegen i Oppland, Statsetatenes Hus, 2600 Lillehammer

Fylkesmannen i Oppland, sosial- og familieavdelingen, Statsetatenes Hus, 2600
Lillehammer
Kontaktperson: Ingrid Brattset, tlf. (A) 6126 6034

Fylkesmannen i Oppland, landbruksavdelingen, Tordenskjoldsgt. 4, 2800
Gjøvik
Kontaktperson: Olav Malmedal, tlf. 611-89200

Oppland Bondelag, Fahlstrømsplass 1, 2800 Gjøvik, tlf. 6117 1717

Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Børresensvei 2, 2600 Lillehammer,
61257570

Oslo og Omland Friluftsråd, Riflegt. 13, 0470 Oslo, tlf. 22-952816

Foreningen til skiidrettens fremme, Kongevegen 5, 0390 Oslo

Mjøsen skogeierforening, Kirkegt. 70, 2600 Lillehammer
Kontaktperson: Trond Carlson, tlf. 612-63000

Drammensdistriktet skogeierforening, Postboks 53, 3501 Hønefoss,
tlf. 3212 3555

Naturvernforbundet i Oppland, v/ Thomas Klevmark, Lillestrøm vdg. skole,
Henr. Wergelandsgt. 1, 2000 Lillestrøm, tlf. 6381 1477

Oppland Reiseliv A/L, Kirkegt. 76, 2600 Lillehammer
Kontaktperson: Bjarne Winther, tlf. 612-89184

Fjellstyrene i Oppland, v/Jan Hageland, co FOSA BA, 2884 Aust-Torpa,
tlf. 6111 9570